ಮದಪ್ಪಿಯೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್-೨೩

ಗೀತಾಚಾರ್ಯೆ

ಕೆಂಲಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್

ವಿಜಯಕುಮಾರ್ ಭಂಡಾರಿ
(ವಿಕುಭ) ಹೆಬ್ಬಾರಬೈಲು

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಕುಡ್ಲ

ಅಳಿಕೆ ಕೈತಲ್ದ ಪಡಿಬಾಕಿಲ್ಡ್ ನಡತ್‌ನ ತುಳು ಪರ್ಬಡ್ ಕೆಲಿಂಜೆರ್

ಪೊಳಲಿ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಸೆಟ್ರೆಡ್ದ್ ಅಭಿನಂದನೆ

ಮದಪಿಯೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ - ೨೩

ಗೀತಾಚಾರ್ಯೆ
ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್

ಬದ್‌ಕ್ - ಸಾದನೆ

ವಿಜಯಕುಮಾರ್ ಭಂಡಾರಿ
(ವಿಕುಭ) ಹೆಬ್ಬಾರಬೈಲು

ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ
ಮಹಾನಗರ ಪಾಲಿಕೆ ಕಟ್ಟಡ,
ಲಾಲ್‌ಬಾಗ್ ಮಂಗಳೂರು - 574 003

GEETHACHARYE KELINJA SEETHARAMA ALVER
(Life and Works)

Written by	:	Vijaya Kumar Bhandary (Vi.ku.Bha.) Hebbarabailu 'Bolpu', Hebbarabailu Puttur, D.K. - 574 201 Cell: 9448177400
Published by	:	Karnataka Tulu Saithya Academy Corporation Building, Lalbaug Mangalore - 575 003 Tel: 2459389
Rights	:	Karnataka Tulu Saithya Academy
Price	:	Rs. 25.00
Pages	:	76 + 4 = 80
Copies	:	500
First Impression	:	2007
Chief Editor	:	M.K. Seetharama Kulal President, Karnataka Tulu Sahithya Academy
Publisher	:	S.H. Shivarudrappa Registrar, Karnataka Tulu Sahithya Academy
Printed at	:	Fine Prints, Urva, Mangalore - 6. Cell : 98451 51477 , Tel : 4261477.

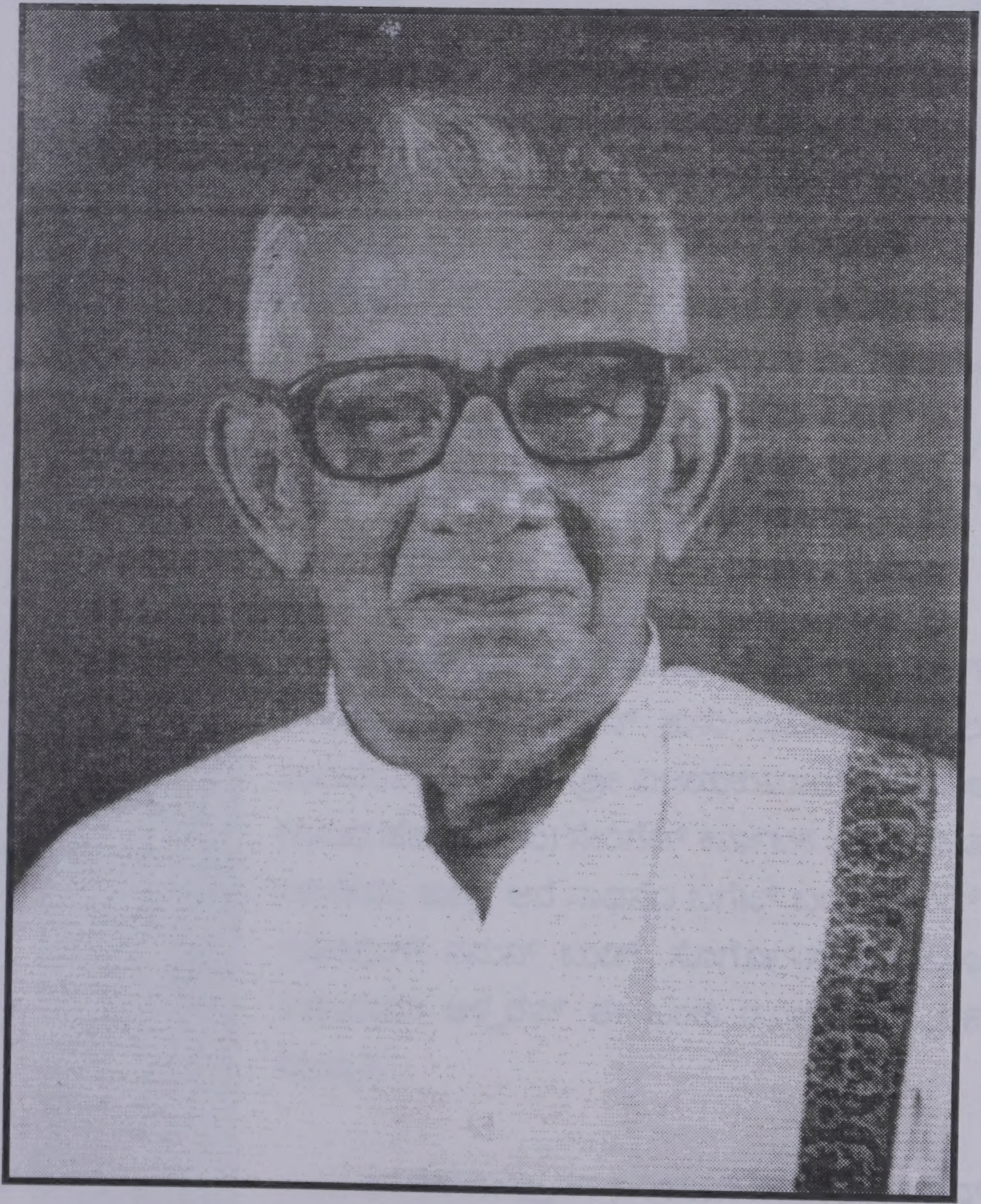

ಗೀತಾಚಾರ್ಯೆ ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್

4-3-1920 - 24 -1-2007

ಗುರ್ಕಾರ್ರೆ ನುಡಿ

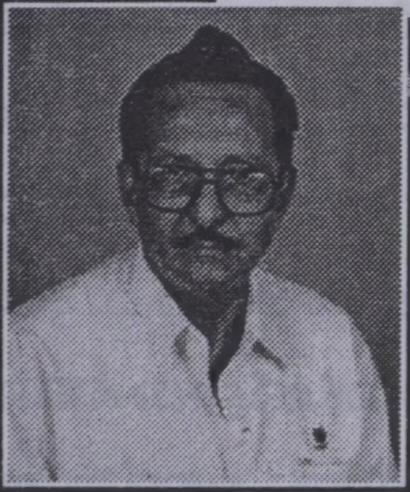

ಮದಿಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ ಈ ಪೂತ ಮಾಲೆಡ್, ಈ ಸರ್ತಿ ಗೀತಾಚಾರ್ಯೆರ್ ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರೆ ಪೊರ್ಲುದ ಪುರುಪ ದೀದ್ ನೆಯಿದ್ ತುಳುವಪ್ಪೆ ಕಂಟೆಲ್ಲೆಗ್ ಮಾಲೆ ಪಾಡ್ದ.

ತುಳುವಪ್ಪೆಗ್ ಸೇವೆ ಸಂದಾದ್ ತುಳುತ ಬುಲೆಚಿಲ್‌ಗ್ ಬೆಂದಿನ, ಗೀತಾಚಾರ್ಯೆರೆನ್ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯಾಭಿಮಾನಿಲು ಮದಪೆರೆನೇ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ಶ್ರೀ ವಿಜಯಕುಮಾರ್ ಭಂಡಾರಿಲೆ (ವಿಕುಭ ಹೆಬ್ಬಾರಬೈಲು) ಸೇರಿಗೆಡ್ ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಕುಡ್ಲ, ಅರೆ ಸಾಧನೆದ ಬಗೆಟ್ ಬರೆಪಾದ್‌ಂಡ್. ಇಂಚಿಪೊಗ್ ನಮನ್ ಬುಡ್ದ್ ಸೊಗೊರ್ ಸೇರಿನ ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರೆನ್ ಈ ಒಂಜಿ ರೂಪೊಡು ಸ್ಮರಣೆ ಮಲ್ಪುವ.

ಬದ್‌ಕ್‌ದುಪ್ಪುನಗ ಒರಿಯನ್ ನಮ ಗುರುತಿಸಾದ್ ಪುಗರ್‌ವ, ಪೆರ್ಮೆ ತೂಪಾವ ಅಕುಲು ಕರಿದ್ ಪೋಯಿ ಬೊಕ್ಕ ಅಕ್ಲೆನೊಟ್ಟುಗೆ ಅಕುಲು ಮಲ್ತಿ ಸಾಧನೆ ಮದತ್ ಪೋಪುಂಡು. ನೆನಪುಡು ಒರಿಂಡಲಾ ಅವೆನ್ ಪತ್ತ್ ಅಪ್ಪೆ ಬಾಲೆಲೆಗ್ ತೆರಿಪಾಯೆರೆ ಪೋಪುಜ.

ತುಳು ಬಾಸೆಗ್ ಇತ್ತೆ, ಸಾಹಿತಿಲೆನ, ಕಬಿಲೆನ ಸೇವೆದ ಬಡವು ಆತ್ಂಡ್. ಅಕ್ಲೆನ್ ಗುರುತಿಸಾದ್ ಅಕ್ಲೆಗೊಂಜಿ ಸಾಧನೆದ ಮದಿಪು ಕೊರ್ಪುನ ಬೇಲೆ ಮಲ್ಪೊಡುಂದು ಶ್ರೀ ವಿಜಯಕುಮಾರ್‌ಭಂಡಾರಿ ಹೆಬ್ಬಾರಬೈಲು ಮೆರೆಡ ಕೇಂಡೊನಿನೆಕ್ ತುಳು ಬಾಸೆದ ವಿದ್ವಾಂಸೆರೆನ್, ಸಾಹಿತಿಲೆನ್, ಅಂಚನೆ ದಿ. ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರೆ ಕೂಟೊಡಿತ್ತಿನಕ್ಲೆನ್ ನಾಡ್‌ದ್ ಎದುಕೊನೊಂದು ಸುಮಾರು ೬೭ ಪುಟೊದ ಪುರುಪೊನ್ ಅಕಾಡೆಮಿಗ್ ಒಪ್ಪಿಸಾಯೆರ್. ಅಕಾಡೆಮಿ ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ತ್‌ಂಡ್, ಇತ್ತೆ ನಿಕೆ ಕೈಸೇರ್‌ಂಡ್.

ದಿ. ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರೆ ಮಾಹಿತಿನ್ ಒಟ್ಟ್ ಮಲ್ತ್, ಬರೆಯಿ ಕೃತಿಕುಲೆನ್ ಒಟ್ಟ್ ಮಲ್ತ್ ತೆರಿಯೊಂದು ಬರೆದ್ ಕೊರಿ ವಿಜಯಕುಮಾರ್ ಭಂಡಾರಿಲೆಗ್‌ಲಾ, ಪೊರ್ಲುಡು ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ತ್ ಕೊರಿ ಫೈನ್ ಪ್ರಿಂಟ್ಸ್, ಕುಡ್ಲ ಮೊಕ್ಲೆಗ್‌ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು.

ಯಂ. ಕೆ. ಸೀತಾರಾಮ ಕುಲಾಲ್
ಗುರಿಕಾರ್ರ್
ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ, ಕುಡ್ಲ.

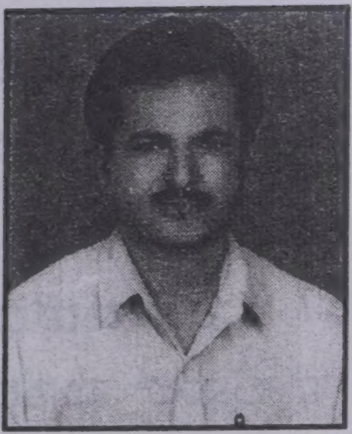

ಪೂವರಿ ಪೊದಿಕೆ

ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಕಳೊಟು ಮಲ್ಲ ಪುದರ್ ಮಲ್ತ್‌ನಾರ್ ಮಾಮಲ್ಲ ಕವಿ, ವಿದ್ವಾಂಸೆ, ಅರ್ತದಾರಿ, ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್. 'ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ' ದಂಚಿನ ಮಹಾಕಾವ್ಯೊನು ತುಳು ಬಾಸೆಗ್ ಬುಲೆಗಾನಿಗೆ ಕೊರ್ತ್‌ನಾರ್. ದಿಂಜ ಸಾದನೆದ ಕೆಲಿಂಜ, ಇಂಚಿಪ ಬೂಮ್ಯಪ್ಪೆನ ಗರ್ಬೊಡ್ ಸೇರ್ದ್ ಪೋಯೆರ್. ಉಂದ್ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊಗೊಂಜಿ ಮಲ್ಲ ನಸ್ಟೊ, ಆರೆನ ಬದ್‌ಕ್ ಸಾದನೆಲು ನಂಕ್ ದುಂಬ್ ಪೋಯೆರೆ ಸಾದಿ ತೋಜಾಪ.

ಕರಿನ ಪಗ್ಗುಡು ಪದ್‌ನೊರ್‌ಂಬೊ ಪೋಪಿ ಬುದ್ದ ಪುನ್ನಮೆದಾನಿ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ರೆನ್ ನೆಂಪು ಮಲ್ತೊಂದು ಆರೆ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಬಗೆಟ್ ಬೂಕು ಬರೆಕೊರೊಡುಂದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗುರಿಕಾರ್ರ್ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮ ಕುಲಾಲೆರ್ನ ಎಂಕ್ ಅಪ್ಪಣೆದ ಓಲೆ ಬತ್ತ್‌ಂಡ್. ಹಿರಿಯೆರಾಯಿನ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಎನ್ನ ಒರಿ ಮಲ್ಲ ಇಸ್ಟೆ ಆಯಿನೆಟ್ ಆರೆ ಬಗೆಟ್ ಬರೆಲೆ ಪನ್ನಗ ಮಸ್ತ್ ಕುಸಿ ಆಂಡ್. ಆಂಡ ಆರೆನ ಸಾದನೆಲೆನ್ ನೆಂಪು ಮಲ್ತೊನ್‌ನಗ ಈ ಇಚಾರೊಡ್ ಒಂತೆ ಪೋಡಿಗೆ ಸುರುವಾಂಡ್.

ಮೇರ್ ಸಂಘಟನೆಡ್ ಇತ್ತ್‌ನ ತುಳುವೆರೆಂಕುಲು ಕುಡಲ, ಪುತ್ತೂರು, ಇಟ್ಟೆಲ್ ತುಳು ಕೂಟೊಲೆಡ್ ಯಾನ್ಲಾ ಒರಿ ಸದಸ್ಯೆ ಆಯಿನೆಟ್, ದಿಂಜೊ ಒರ್ಸೊದಿಂಚೊ ಇಟ್ಟೆಲ್ದ್ ಗ್ಯಾರೇಜ್ ಉದ್ಯಮೊ ಮಲ್ತೊಂದಿನೆಟ್‌ಲಾ ಎಂಕ್ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ದಿಂಜ ಪ್ರೀತಿ, ಒಡನಾಟೊ ತಿಕ್‌ಂಡ್. ಮಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸೆ ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಬಟ್ರ್‌ಲ ಕುಡಲ ಕೂಟೊಡು ಇತ್ತೆರ್. ನನೊರಿ ಮಾಮಲ್ಲ ಕವಿ ಕೆದಂಬಾಡಿ ಜತ್ತಪ್ಪ ರೈಕುಲು ಒಂತೆಕಾಲೊ ಇಟ್ಟೆಲ್ದ್ ಇತ್ತಿನೆತಾತ್ರೊ ಆರೆನ ಎಡ್ಡೆಪ್ಪುಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಕಳೊತ ಮೂವೆರ್ ವಿಕ್ರಮೆರೆನಲಾ ಆಶೀರ್ವಾದೊ ಎಂಕ್ ತಿಕ್‌ನವ್ ಎನ್ನ ಪುಣ್ಯನೆ. ಆ

ನಿಲೆಟ್ ಹಿರಿಯೆರಾಯಿನ ಕೆಲಿಂಜೆರೆಗ್ ಗೌರವ ಕೊರ್ದು ಋಣಸಂದಾವುನ ಒಂಜಿ ಬಾಗ್ಯೊ ಎನ್ನ ಪಾಲ್‌ಗ್ ಒದಗ್‌ದು ಬತ್ತ್‌ಂಡ್ಂದ್ ಯಾನ್ ಈ ಬೂಕು ಬರೆಪುನ ಕಜ್ಜೊಗು ಜತ್ತೆ.

ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ಬಾಸೆ, ಸಾಹಿತ್ಯೊ, ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಬುಲೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗ್ ದಿಂಜ ಬೇಲೆಮಲ್ತ್ ಪುಣೆದ್‌ನ ಹಿರಿಯಕುಲೆ ಸಾದನೆಲೆನ್ 'ಮದಪ್ಪಿಯೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್' ಮಾಲೆಡ್ ಬೊಲ್ಪುಗ್ ಕೊನಪುನ ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಕಾರ್ಯೊಲ ಮೆಚ್ಚೊಡಾಯಿನವೆ. ಆಂಡ ಈ ಬೂಕು ಎನ್ನ ಇಮರ್ಸೆದ ಬರವು ಅತ್ತ್. ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಇಮರ್ಸೆ ಮಲ್ಪುನಾತ್ ಮಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸೆಲಾ ಯಾನತ್ತ್. ಅಂಚಾದ್ ಒಂಜಿ ಎಲ್ಯ ಪರಿಚಯೊ ಮಲ್ಪುನ ಪ್ರಯತ್ನೊ ಮಲ್ತ್‌ದೆ. ಬರೆಯಿನೆಟ್ ಎಚ್ಚ್-ಕಡಮೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ ಉಡಲ್ಗ್ ಪಾಡ್ದ್ ಮಾಪು ಮಲ್ಪೊಡುಂದ್ ನಟ್ಪೊಂದೆ.

ಈ ಬೂಕುಗು ಬೋಡಾಪುನ ಮಾಹಿತಿಲೆನ್ ಕೊರ್ತ್‌ನ ಹಿರಿಯಾರ್ ಮಾಸ್ತ್ರ ಶ್ರೀ ಮಂಜಕೊಟ್ಯ ಶೇಷಪ್ಪ ಆಳ್ವ, ಸಿರಿಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವ, ಬೊಕ್ಕ ಕೆಲಿಂಜ ಕುಟುಮೊದ ಸದಸ್ಯೆರೆಗ್, ಡಾ. ಎಸ್.ಆರ್. ವಿಘ್ನರಾಜ, ಡಾ. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಡಾ, ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್ರ್, ಶ್ರೀ ಮಂಜು ವಿಟ್ಲ, ಶ್ರೀ ಆನಂದ ರೈ ಅಡ್ಕಸ್ಥಳ, ಮೊಕ್ಲೆನ ಬೆರಿಸಾಯೊ ಏಪಲಾ ನೆನೆತೊಣುವೆ. ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಬಗೆಟ್ ಅಭಿಪ್ರಾಯೊ ಬರೆಯಿನ ಎನ್ನಪ್ಪೆ ಸಮಾನೊದ ಸಿರಿಮತಿ ಶಾರದಾ ಆರ್. ರಾವ್. ಧರ್ಮಸ್ಥಳ, ಬ್ರಹ್ಮಾವರೊದ ಸಿರಿಮತಿ ಎಂ. ಜಾನಕಿ ಅಕ್ಕೆಗ್, ಬೊಕ್ಕ ತಂಗಡಿ ಸಿರಿಮತಿ ಜಯ ರಮೇಶ್ ರೈ ಮೊಕುಲೆಗ್ ಎನ್ನ ಪ್ರೀತಿದ ಸೊಲ್ಮೆ ಸಂದಾವೆ.

ಬೂಕು ಬರೆಯೆರೆ ಅನುವುಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ತಿನ ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಗುರಿಕಾರ್ರ್ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಕೆ. ಸೀತಾರಾಮ ಕುಲಾಲ್‌ರೆಗ್, ಈ ನಿಲೆಟ್ ಎಂಕ್ ಸಲಹೆ ಕೊರ್ತ್‌ನ ಅಕಾಡೆಮಿ ಸದಸ್ಯೆ ಡಾ. ಗಣನಾಥ ಎಕ್ಕಾರು, ಶ್ರೀ ರಮೇಶ ಉಳಯೆರೆಗ್, ಬೂಕುನ್ ಅಚ್ಚಿಗ್ ಪಾಡಾವುನ ಸಾಯೊ ಮಲ್ತ್‌ನ ಅಕಾಡೆಮಿ ರಿಜಿಸ್ಟ್ರಾರ್ ಶ್ರೀ ಎಸ್.ಎಚ್. ಶಿವರುದ್ರಪ್ಪೆರೆಗ್ ಮಾತೊ ಎನ್ನ ಉಡಲ್ ದಿಂಜಿ ಸೊಲ್ಮೆಲು. ಬೂಕುನ್ ಪೊರ್ಲುಡು ಪೊಲಿಗೆಡ್ ಅಚ್ಚಿ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ನ ಪ್ರೆಸ್‌ದಕುಲೆನ್, ಬೂಕುದ ಪಿರವು ಬೇಲೆ ಬೆಂದಿನ ಮಾತೆರೆನ್ಲಾ ಈ ಪೊರ್ತ್ ನೆನೆಪುವೆ.

"ಬೊಲ್ಪು"
ಹೆಬ್ಬಾರ ಬೈಲು, ಪುತ್ತೂರು
ಪುನ್ನಮೆ, 15–7–2007

ವಿಜಯಕುಮಾರ್ ಭಂಡಾರಿ
(ವಿಕುಭ) ಹೆಬ್ಬಾರಬೈಲು

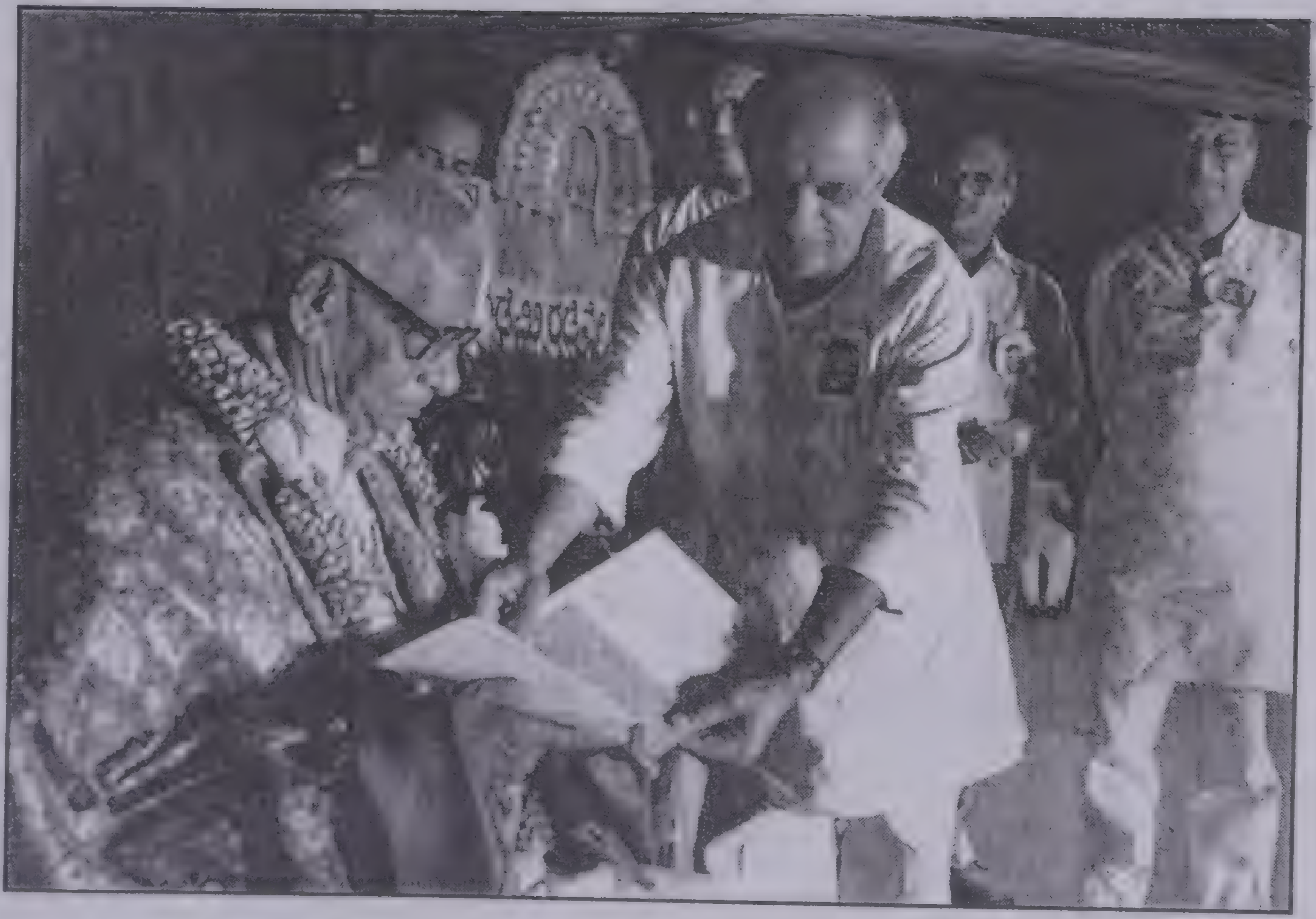

ಗ್ರಾಮೀಣಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಮಂತ್ರಿಲಾಯಿನ ಶ್ರೀ ಎಂ.ಪಿ.ಪ್ರಕಾಶೆರೆರ್ದ್ 1996ಡ್
ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಮಾನಾದಿಗೆದ ಮರ್ಯಾದೆ.

ಕೋಪೆದ ಉಲಾಯಿ

1.	ತುಳುವಪ್ಪೆ ಐಸ್ರೊದ ಮಗೆ	1
2.	ಪುಟ್ಟ್ – ಬುಲೆಪು	3
3.	ಅಚ್ಚರೊಜ್ಞಾನೊ – ಗೇನೊ	5
4.	ಸಂಸಾರದ ಪೊಲಬು	7
5.	ಸಂಘಟಕೆರಾದ್ ಕೆಲಿಂಜ	8
6.	ಎನ್ಪೊ ಒರ್ಸೊದ ಸಂಬ್ರುಮ	11
7.	ತುಳು ಬರವುದ ಮಲ್ಲ ಕದಿಕೆ	15
8.	ನಾಟಕೊ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಳೊಟ್ ಸಾಧನೆ	42
9.	ಕೆಲಿಂಜೆರೆ ಕನ್ನಡೊ ಸಾಹಿತ್ಯೊ	47
11.	ಬಿರ್ದ್–ಬಲ್ಮನೊ	50
12.	ಅಜಪೆರೆ ಪೋನಗ ತಿಕ್‌ನವು	51
13.	ನೆಂಪುಗ್ ಸಂದ್‌ಂಡ್ ಕೆಲಿಂಜದ ಬೊಲ್ಪು	62
14.	ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಅಳ್ವೆರೆ ಕುಟುಮೊದ ಸಂತತಿ	64
15.	ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಕೈ ಬರವು	65
16.	ಕೆಲಿಂಜದಾರೆ ಕೃತಿಕುಲು	66
17.	ಕೆಲಿಂಜೆರೆ ಸೂಸ್ಮೊ ಇವರೊ	68

ತುಳುವಪ್ಪೆ ಐಸ್ರೊರದ ಮಗೆ

ಪಣಿಯಾಡಿ, ಪೊಳಲಿ ಸೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆರ್ನ ಪ್ರಶಸ್ತಿಲೆನ್ ಪಡೆಯಿನ ಮಹಾಕವಿ, ಗೀತಾಚಾರ್ಯೆ ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್ ಕುಂಬುಳೆ ಸೀಮೆದಾರಾಂಡಲಾ ಇಟ್ಟೆಲ್ ಸೀಮೆನ್ ಆರೆನ ಕಾರ್ಯಕ್ಷೇತ್ರೊ ಮಲ್ತೊಂದ್ ಜೋಕ್ಲಾಟಿಕೆಡೇ ಸಾಲೆದ ಕೈ ಬರವುದ ಬೂಕುಡು ಕತೆ, ಕಬಿತೆ, ಬರೆಯೆರೆ ಸುರು ಮಲ್ತೆರ್. ಸಾಲೆದ ಗುರುಕುಲಾದ್ ನಾಟಕೊ, ಯಕ್ಷಗಾನೊ ರಚನೆ ಮಲ್ಪುನಗನೆ ಜೋಕುಲೆಡ ಅವೆನ್ ಗೊಬ್ಬಾದ್ ಸಾಲೆದ ಏಳಿಗೆಗ್ ಇರ್ಲ್ ಪಗೆಲ್ ಪುಣೆತೆರ್.

ಸಾಲೆಡ್ ಆದರ್ಸೊ ಗುರುವಾದ್, ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಆರಾದಕೆ, ಸಂಘಟಕೆ, ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗಕರ್ತೆ, ಅರ್ತದಾರೆ, ಸಾಹಿತಿ, ಕವಿಯಾದ್, ಕಲೆ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಮಾತಾ ಮಜಲ್ಡ್‌ಲಾ ಗೌಜಿ ಗದ್ದಲ ಲಕ್ಕಾವಂದೆ ತನ್ನೊ ಸಾಧನೆನ್ ಮೆರೆಪಾಯಿನ ಮಹಾಸಾಧಕೆ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಸಾಧನೆಡ್ ಸಪಲೊ ನಿಂಗೊಳಿ. ಪನ್ಪಿ ಪಾತೆರೊ ಒರಿಪಾಯಿನಾರ್. ಜೋಕ್ಲೆಗಾದ್ ಕನ್ನಡೊಡ್ ಪದ, ನಾಟಕ, ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಪ್ರಸಂಗ ಬರೆವೊಂದಿತ್ತಿನ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಒರೋಡ್ದೋರೊನೇ ತುಳುತಂಚಿ ತಿರ್ಗಿಯೆರ್. ಇಂಚ ತಿರ್ಗೆರೆಗ್‌ಲಾ ಕಾರಣ ಆಯಿನ ಆ ಒಂಜಿ ಘಟನೆನ್‌ಲಾ ಆರ್ ಇಂಚ ಪನ್‌ವೆರ್.

ಒರ ಆರ್ ಕೋಟಿ ಚೆನ್ನಯೆ ಆಟೊ ತೂಯೆರೆ ಪೋಯೆರ್‌ಗೆ, ಆಟೊಡು ಕತೆ ತುಳುತ, ಅರ್ತಗಾರಿಕೆಲಾ ತುಳುಟೇ, ಆಂಡ ಪದೊ ಮಾತ್ರೊ ಕನ್ನಡೊಡು, ಆಳ್ವೆರ್‌ಗ್ ಅವೆನ್ ತೂದು ಬಾರೀ ಬೇಜಾರಾಂಡಿಗೆ, ತುಳುಟ್ ಈತ್ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತಿನಕ್‌ಲೆಗ್ ಪ್ರಸಂಗನೊಂಜಿ ತುಳುಟು ಬರೆಯೆರೆ ದಾನೇ ಆಂಡ್ ಪಂಡ್‌ದ್ ಆರ್ ಯಕ್ಷಗಾನೊಲೆನ್ ತುಳುಕು ತರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಸುರುಮಲ್ತೆರ್‌ಗೆ. ವಿಬೀಷನ ನೀತಿ ಬೊಕ್ಕ ರಾವಣವದೆ ಪನ್ಪಿ ರಡ್ಡ್ ಪ್ರಸಂಗೊಲೆನ್ ಆರ್ ಸುರುಟ್ ತುಳುಕು ತರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ತೆರ್, ಆಯಿಡ್ದ್ ಬುಕ್ಕೊ ಇಂಚೊಗು ಮುಟ್ಟಲಾ ಆರ್ ಪಿರ ತಿರ್ಗ್ ತೂಯಿನಾರತ್ತ್.

ಪರಬಾಸೆದ ಸಾಹಿತ್ಯೊನು ತುಳುಕು ಪಗತೆ, ಅತ್ತ್‌ಂಡ ಅನುವಾದೊ ಮಲ್ಪುನೆಟ್ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಮಲ್ಲ ಬಿರ್ಸೆ. ಬಾಮಿನಿ ಸಟ್ಪದಿ ಅರೆಗ್ ಬಾರಿ ಇಸ್ಟವಾಯಿನ ಛಂದಸ್. ಆರೆನ ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ, ಸತ್ಯಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ, ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್, ಶ್ರೀ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿ ಬಗ್ತಿ ಸಾರೊ, ಕಾವ್ಯೊಲು ಮಾತಾ ಬಾಮಿನಿ ಸಟ್ಪದಿ, ಸಾಂಗತ್ಯೊಶೈಲಿಡ್ ಮೂಡುದ್ ಬತ್ತ್‌ನವ್. ಸಟ್ಪದಿ, ಲಲಿತ ರಗಳೆ, ಸಾಂಗತ್ಯೊ ಈ 3 ನಮೂನೆಡ್ ಛಂದಸ್ ತುಳು ಬಾಸೆಗ್ ದಿಂಜ ಒಂಬುವೊಂದು ಆರ್ ತೆರಿಯೊಂದ್‌ನಾರ್.

ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಬಾಸೆಡ್ ಮಾಮಲ್ಲ ಕವಿಕುಲು ಬರೆಯಿನ ಸಾಹಿತ್ಯೊಲೆನ್ ತುಳು

ಬಾಸೆಗ್ ಪಗತೆ ಮಲ್ತ್‌ನಾಂಡ ತುಳು ಬಾಸೆಲು ಪೋರ್ಲರ್ಾವೊ. ಅನುವಾದೊ ಮಲ್ಪುನ ಬಾರಿ ಕಸ್ಟೊ. ಮೂಲೊ ಕವಿನ ಯೋಗಿತೆಗ್ ಕೊರತೆ ಆವಂದಿಲೆಕೊ ಆ ಕವಿ ಬರೆಯಿನ ಛಂದಸ್ ಸಾಸ್ತ್ರೊಲೆನ್ ದಂಟಂದೆ ಅಂಚನೆ ತುಳು ಬಾಸೆಗ್ ಪಗಪ್‌ನಗ ಮೂಲೊಗು ಸರಿಯಾಯಿನ ಸಬ್ದ ತಿಕ್ಕಂದೆ ಬಂಜೋ ಬರೊಡಾಪುಂಡ್. ಗದ್ಯೊ ಕಾವ್ಯೊನಾಂಡಲಾ ಸುಲಬೊಡು ನಮ ಬಾಸೆಗ್ ಬದಲ್ಪೊಲಿ. ಪದ್ಯೊನು ಬದಲ್ಪೊಡುಂದಾಂಡ ದಿಂಜ ತೆರೆ ಖರ್ಚಿ ಮಲ್ಪೊಡಾಪುಂಡು. ಅಯಿಟ್‌ಲಾ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪದೊಕುಲೆನ್ ಅವ್ವೇ ರಾಗ ತಾಲೊಡು ಅವ್ವೇ ಚಂದಸ್‌ಡ್ ಬಾಸೆ ಪಗತೆ ಮಲ್ತಿಜಿಂಡ ಯಕ್ಷಗಾನ ಕಲೆಕ್ಕೇ ಅನ್ಯಾಯ ಮಲ್ತಿಲೆಕಾವುಂದು ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಬಾವನೆ.

ನಮ ಉನ್ನಗ, ತಿನ್ನಗ, ಪಾತೆರ್ನಗ, ಓದ್‌ನಗ, ಬರೆನಗ ನನೊರಿಯನ ಬಾಷನೊ ಕೇನ್ನಗ, ಇಂಚನೆ ವಾ ಕೆಲಸಲಾ ಮಲ್ಪುನಗಲಾ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ ತಿಳುವಳಿಕೆ, ಬಾವೊ, ಸಂಕಲ್ಪೊ, ಪನ್ಪುನ ಮೂಜಿ ಕಾರ್ಯೊಲೆನ್ ಮಲ್ಪುಂಡುಂದು ಮನಸಾಸ್ತ್ರೊ ತೆರಿನಕ್‌ಲ್ ಪನ್ಪೆರ್. ನಮೋ ವಾ ಬಾಸೆದ ಸಾಹಿತ್ಯೊನು ಅನುವಾದೊ ಮಲ್ಪೊಡಾಂಡಲಾ ಸುರುಕ್ ಆ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಕವಿಯೇರ್? ಆ ಸಾಹಿತ್ಯೊಡು ಕವಿ ಹೃದಯೊ ಎಂಚಿನ ಉಂಡುಂದು ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸ್‌ಗ್ ಸರಿಯಾದ್ ತೆರಿಂಡ ಅವೊ ಎಡ್ಡೆನೊ ಹಾಲೋ? ನಂಕ್ ತೀರ್ವೋ ಪನ್ಪುನವು ಮನಸ್ಸ್‌ಡ್ ಉಂಡಾವು. ಅಂಚಾಂಡ ಮಾತ್ರೊ ನಮೋ ಅನುವಾದೊ ಮಲ್ಪುನ ಕಾರ್ಯೊಗು ಪಿದಾಡುವೊ. ಐಕ್ಕಾದ್ ನಮೊ ಕಾರ್ಯೊಗು ಕೈಪಾಡುನೆಕ್ ದುಂಬು ಸರಿಯಾಯಿನ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಮಲ್ತೊನೊಡು. ಅಪಗ ನಮ ಕಾರ್ಯೊ ಗೆಲ್ಮೆ ಆಪುಂಡ್‌ಂದ್ ಆರ್ ಪಂಡೊಂದುತ್ತಿನಾರ್.

ಸಂಸ್ಕೃತೊ ಬಾಸೆನ್ ಸುರುಕು ತುಳು ಬಾಸೆಡ್ ಬರೆಯಿನಾರ್ ದಿ.ಮೂಲ್ಕಿ ನರಸಿಂಗ ರಾಯೆರ್. ಆರ್ ಬಗವದ್ಗೀತೆನ್ ಬಾಶಾನುವಾದೊ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಕೆದಂಬಾಡಿ ಜತ್ತಪ್ಪ ರೈಕುಲು ಬಗವದ್ಗೀತೆನ್ ಬಾವಾನುವಾದೊ ಮಲ್ತ್‌ನ ಇನಿಕ್‌ಲಾ ಕೈ ಬರವುಡೇ ಉಂಡು. ಅತ್ತಂದೆ ಆರ್ ಕುವೆಂಪುನ ಕಿಂದರಿಜೋಗಿ ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತೆರೆನ ಚೋಮನ ದುಡಿನ್ ಬಾವಾನುವಾದೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯಿನಾರ್. ಶ್ರೀ ಯನ್. ಪಿ. ಶೆಟ್ರೆನ 'ಬತ್ತೆ ಕೆತ್ತೆರೆ ಉತ್ತರೆ' ಪನ್ಪುನ ಅನುವಾದೊ ಪದೊಕ್‌ಲೆನ್ ಓದುನಾತ್ ಯಾವುಜಿ. ಶ್ರೀ ಅಮ್ಮೆಂಬಲ ಬಾಲಪ್ಪೆರೆನ ಗೀತೆದ ಅನುವಾದೊ ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ದಾರಾವಾಹಿ ಆತ್‌ಂಡ್.

ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೇವೆಡ್ ಅನುವಾದೊಗು ಮಲ್ಲಮಣೆ ದೀವೊಲಿ. ಬಾಸೆಡ್, ಮನೊಮಚ್ಚರೊ ಇದ್ಯಂದೆ ಬಂದುತ್ವೊ ಬುಲೆವೊಡುಂಡಾಂಡ ಅನುವಾದೊ ಸಾಹಿತ್ಯೊಲು ದಿಂಜಿದ್ ಬರೊಡ್ ಪನ್ಪುನವು ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಅನುಬವೊದ ಉಡಲ್‌ದ ಪಾತೆರ.

ಪುಟ್ಟ್ - ಬುಲೆಪು

ಅಪ್ಪೆ ಭಾರತಿ ಪರಕೀಯೆರೆ ಗುಲಾಮಗಿರಿಟ್ ಪೊರ್ಂಬೊಂದು ಬೊಳಿಯೆರೆ ಕಾರ್ಬಾರ್ಡ್ ಕಾರ್‌ದ ಕಜವಾದ್ ಜೀವೊನು ಕೈಟ್ ಪತೊಂದು ಉಪ್ಪುನ ಪೊರ್ತ್, ಗಾಂಧಿಯೆರೆ ಅಸಹಕಾರೊ ಚಳವಳಿ ನಡತೊಂದುಪ್ಪುನ ಕಾಲೊಡು ಜಗತ್ತ್‌ಗ್ ಪ್ರಕಾಸೊ ಕೊರ್ಪಿನಂಚಿನ ಸೂರ್ಯೆ ಉದಿತ್ತ್‌ಲೆಕೊ ಸಾರತ್ತೊರುಂಬ ನೂತ ಇರ್ವೊ ಇಸವಿದ ಮಾರ್ಚ್ ತಿಂಗೊಲ್ದ ನಾಲನೇ ದಿನೊತಾನಿ ಕುಂಬ್ಲೆ ಸೀಮೆದ ಮೈರ, ಮಂಜಕೊಟ್ಯ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಆಳ್ವೆರೆನ ಕಡೀರಮಗೆ ಆದ್ ಇಟ್ಟೆಲ್ ಸೀಮೆದ ಕೆಲಿಂಜ ನಡುವಳಚ್ಚಿಲ್ ತರವಾಡ್‌ದ ದಾರಮ್ಮಕ್ಕನ ಪುಣ್ಯ ಗರ್ಬೊನು ಪವಿತ್ರ ಮಲ್ತಿನ ಪುಣ್ಯಾದಿಗೆ ಗೀತಾಚಾರ್ಯೆ ಎನ್.ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವ ಕೆಲಿಂಜ.

ಮೈರ ಮಂಜಕೊಟ್ಯಡ್ ಪುಟ್ಟ್ ಬಲತಿನ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಅವ್ಲೇ ಕೈತಲ್ದ ಗುಂಡಿತಡ್ಕ ಸಾಲೆಡ್ ಕಲ್ತಿ ಬೊಕ್ಕ ಅಪ್ಪೆ ಇಲ್ಲ್ ಇಟ್ಟೆಲ್ಡ್ ಇತ್ತಿನೆಟ್ ಇಟ್ಟೆಲ್ ಸಾಲೆಡ್ಲಾ ಬರವು ಕಲ್ತೆರ್. ಅಜ್ಜೆರ್ ಕಿಟ್ಟಣ್ಣ ಆಳ್ವೆರ್, ಅಪ್ಪೆ ಅಮ್ಮೆರ್ನ ಮಾರ್ಗದರ್ಸನೊಡ್ ಬುಳೆಯೆರ್. ಮೇರೆಗ್ ಹಿರಿಯೊ ಕವಿ ಶ್ರೀ ಕಯ್ಯಾರ ಕಿಂಞಣ್ಣ ರೈಕ್ಲೆನ ಪ್ರೇರಣೆಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಬೇರ್ ಕಯ್ಯಾರೆರ್ನ ಇಲ್ಲಡೆ ಅಪಗಪಗ ಪೋಪೆದೆರ್. ಬರೆಯಿನ ಬೂಕುಲೆನ್ ಆರೆಗ್ ತೋಜಾದ್ ಆರೆನ ಸಲಹೆಲಾ ಪಡೆವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಬೀಸ್ಮೆ ಡಾ. ಶೇಣಿ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಬಟ್ರ್ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಗುರು.

ಆರೆನ ಬಾಲ್ಯೊದ, ಜೋಕ್ಲಾಟಿಕೆದ ನೆಂಪುದ ಕತೆಕುಲೆನ್ ಆರೆ ಬಾಯಿಡ್ದೇ ಕೇಂಡ್‌ಂಡನೇ ಅವು ಪೊರ್ಲ್. ಅವೆನ್ ಆರ್ ಕಾವ್ಯೊ ರೂಪೊಡೇ ಬಾರಿ ಸೋಕುಡು ಪನೊಂದು ಪೋವೆರ್. ಎಲ್ಯೆ ಉಪ್ಪುನಗ ಆರೆ ಅಜ್ಜನ ಇಲ್ಲಡೇ ಆವೊಂದಿತ್ತ್‌ನ ತಾಳೊಮದ್ದೊಲಿ ಸೂರೊ ಆರೆನ ಕೆಬಿಟ್ ಧಿಂಗ್‌ಣನೆ ಹಾಕೊಂದು ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆ ಕಲೆತ ವೈಭವೊನು ಬಣ್ಣೊದತ್ತೊದ ಗತ್ತ್‌ದಟ್ಟಸೊನು ಚೆಂಡೆ ಮದ್ದೊಳಿ, ತಾಳೊ, ತುರೆ ಬುರ್ದಿದಾ ಸ್ವತಿಟ್ ಪದೊ ಪನ್ಪಿ ಬಾಗೊತೆರೆ ಮಂದಾರೊ ತಾರಕೊದ ಸಂಗೀತ, ಗಾಯನೊನು ಎಂಚಂದ್ ಎಲ್ಯೆಡೇ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಅಬ್ಬೆಸೊ ಮಲ್ತೊಂದೆರ್.

ಕುಂಬಳೆದ ಸೀಮೆಡೇ ಎಡ್ಡೆ ಪುದರ್ ಇತ್ತಿನ ತರವಾಡ್ ಎನ್ಮಜೆ ಮೂಲೆ ಮೆರೆನ ಅಜ್ಜೆರೆ ಇಲ್ಲ್, ಅಜ್ಜೆ ಕಿಟ್ಟಣ್ಣ ಆಳ್ವೆರ್ ಮಾಜಿ ಪಟ್ಲೇರಾದಿತ್ತೆರ್. ಅಜ್ಜೆರೆ ಇಲ್ಲಡ್ ಒರ್ಸೊರ್ಸೊ ನಡೆಪೆದ್‌ನ ಅರಸಾಯೊ, ಪಿಲಿಬೂತೊದ ನೇಮೋ, ಪುದ್ವಾರ್‌ಗೇತ್‌ಲಾ ಜನೊಕೂಟೊ ಸೇರ್ನೊಂಚಿ ಸಂಬ್ರಮೊನು ಇನಿ ತೂಯರಗ್ ಓಲುಂಡು. ಅವೆನ್ ಪನಿಯೆರೆ

ತೀರಂದ್. ಆನಿ ಬಲ್ಮೊಣದೊಣಸ್ ಮದ್ಯನಡ್, ರಾತ್ರೆಡ್‌ಲಾ ಒಣಸಾದ್‌ಲಾ ಜೆಪ್ಪುನ ಅಂದಾಜಿಇದ್ದಿ. ಆನಿ ಇರ್ಲ್ ಬತ್ತಿ ಬಿನ್ನೆರೆ ಪೈಕಿ ಕುಸಲ್ ಕೂಟೊದ ಜವನೆರೊಟ್ಟಾದ್ ತಾಳೊಮದ್ದೊಲಿಗ್ ಅಟ್ಟನೆ ಮಲ್ತೆರ್.

ಚಾವಡಿಡ್ ಬಿನ್ನೆರೆಗ್ ಕುಲ್ಲೆರೆಗ್ ಜಾಗೆನೇ ಇದ್ದಿಂದ್ ಜಾಲ್‌ಡೊಯ್ಯಮುರ ಪಾಡ್‌ದೆರ್. ಪಜೆ ಪಾಡ್‌ದ್ ಆಣ್ ಪೊಣ್ಣುಲು ಮಾತೆರೊಟ್ಟು ಕುಲ್ಯೆರ್ ಮೂಡಾಯಿಗೆದುರಾದ್ ತಾಳೊಮದ್ದೊಳಿದಕುಲ್, ಅವ್ವೆ ಸಾಲ್‌ಡ್ ಬಾಗೊತೆರೆ ಕೈತಲ್‌ಡ್ ಇಲ್ಲದ ಯಜಮಾನಿ ಅಜ್ಜೆರ್ ಕಿಟ್ಟಣ್ಣ ಆಳ್ವೆರ್‌ಲ ಅಟ್ಟೆ ಪಾಡ್ದ್ ಕುಳ್ಯೆರ್. ಅಜ್ಜನ ಒತ್ತುಗು ಇಂಬೆರ್‌ಲಾ ಆರೆಗ್ ಒರಗ್‌ದ್ ಕುಲ್ಯೆರ್. ಉಗ್ರಾಣಿ ಸೃತಿ ಬುರ್ಡೆನುರಿಪುನಗ ಬಾಗೊತೆರ್ 'ಮುದದಿಂದ ನಾನಿನ್ನ" ಪನ್ನಗನೆ ಸುರವಾಂಡ್ ಚೆಂಡೆದಾ ಸೊರೊ. ಬನ್ನೊದ ಅರ್ತೊನು ಪನ್ಪುನೆಟ್ ಬಿರ್ಸೆ ಮೆರೆನಮ್ಮೆರಾಯಿನ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಆಳ್ವೆರ್ ಬರ್ಪಿಂಚಿ ಈರಬದ್ರನ ಅರ್ತೊ ತಂಕ್ ತಿಕ್ಕೆರೆಗ್ ಬೋಡಾದ್ ಪೆರಸಂಗೊ "ದಕ್ಷಯಾಗೋ" ಆವುಂದು ಪಂಡೆರ್' ಬಾಕಿದರ್ತೊನು ಮಾತಾ ಅಕುಲಕುಲೆ ಪಟ್ಟೊಂಡೆರ್.

ತಾಕತ್‌ಗ್ ಸರಿಯಾದ್ ಸುರುವಾಂಡ್ ದೇವೇಂದ್ರನ ಒಡ್ಡೋಲಗೊ, ಬುಕ್ಕೊ ಸತ್ರಾಯಾಗೊಗು ದಕ್ಷೆ ಪೋಪುನಟ್ಟಣೆ. ಪೋಯಿನಾಯೆನೆ ಸಿವನೌಲು ತೂನಗನೆ ಸಿವೆತನ್‌ಕ್ ಮರ್ಯಾದಿ ಕೊರ್ಜಿಂದ್ ನೆರ್ಯೆರೆಗ್ ಸುರುವಾಂಡ್. ಆಂಡ ಚೆಂಡೆದ ಸೊರೊಟ್ ಅರ್ತೊದಾಯಗ್‌ಲಾ ಸರಿಪದ ಕೇನಿಜಿ. ಅರ್ತೊದಾಯೆ ಸಿವನೊಟ್ಟುಗು ಬಾಗೊತೆರೆನ್‌ಲಾ ನೆರಿಯೆ ಆರ್ ಕೋಪೊಡು ತಾಳೊನು ತಿರ್ತ್ ದೀಡ್ದ್ ಕುಳ್ಯೆರ್. ಮೇರೆನ ಕೋಪೋಡು ಸಬೆಕ್ಕಾಂಡ್ ಬೇಜಾರೊ. ಮಾತೆರ್ಲಾ ಆರೆನಜ್ಜನ ಮೋನೆನ್ ತೂನಗನೇ ಆರಪಗ ಸಮಾದಾನೊ ಪಂಡೊಂದು ರಾಜಿ ಮಲ್ತ್‌ನೆಟ್ ಇರ್ಲ್‌ಡೀ ಬೊಲ್ಪಾನೇಟಲಾ ಗೌಜಿಡೇ ತಾಳೊ ಮದ್ದೊಳಿ ಆಂಡ್‌ಗೆ.

ಗೌರಿ ಸೈತ್‌ನ ಎತೆಟ್ ಸಿವೆ ತನ್ನ ತರೆಜಿಡೆನ್ ನೆಲಕೊಂಜಿ ಹಾಕ್‌ನಗ ಪುಟ್ಟುನಾಯೆ ಆ ವೀರೆಬದ್ರನೇ. ಪೊರಿ ಬಜಿಲ್ ರಾಸಿ ಪಾಡಿಯೆರ್. ಅವೆತ್ತ ಸುತ್ತಡುಲಾ ಪಂರ್ದ್ ಬೊಂಡೊನು ದೀಡ್ದ್ ಆನಗನೆ ಅಟ್ಟಸೊದ ಅರಬಾಯಿ ಕೇಂಡ್ದ್ ಮೋಡಿಗೆದ್ ಅಲ್ಕೊಂದು ಮೇರ್ ಅಜ್ಜೆರೆನ್ ಅರಾದ್ ಪತ್ತ್‌ದ್ ಮೆಲ್ಲಡ್ ಕಣ್ಣ್ ಬುಡ್ದು ತೂನಗನೇ ಯೇರ್ಲತ್ತ್ ಎನ್ನಮ್ಮೆರೇ ಅವುಲು ಪೊರಿ ಬಜಿಲ್ ರಾಪಾದ್, ಬೊಂಡ ಗಳಗಳ ಪರ್ದ್, ಪಂರ್ದ್‌ಲಾ ತಿಂದಿನಾರ್‌ಂದ್ ಮೇರ್ ತೆರಿದ್. ಪಂರ್ದ್‌ನಾಂಡಲ ಎಂಕ್ ಕೊರ್ಜೆರ್‌ಂದ್ ಅಜ್ಜೆರೆನೇ ತೂಯೆರ್‌ಗೆ. ಅಪಗನೆ ಬಾಗೊತೆರ್ 'ತಂದೆ ಕರೆಸಿದೆ ಏಕೆ'

ಪಂಡ್‌ದ್ ತಾಳ ಹಾಕ್‌ನಗ ಅಮ್ಮೆರ್‌ಲ ಮೂಜಿ ಅಟ್ಟಸೊ ಕೊರ್ದುಸಾಲ್ಡ್ ಕುಲ್ಯೆರ್‌ಗೆ.

ಬುಕ್ಕೊಲಾ ಏತೇತೋ ಪದೊಕುಲೆಗ್ ಪಂಡ್‌ನವೆ ಅರ್ತೊ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಸಬೆ ಬೆರಗಾಂಡ್. ಆರೆಮ್ಮೆರೆನ ಅರ್ತೊದಾ ಗತ್ತ್‌ನ್‌ಲಾ ಪುಗರಿಯೆರೆ ಮನದಾನಿ ಬಜಿಲ್ ಕಾಪಿದ ಸಬೆಟ್ ಆರ್ ಮಾತ್ರೊ ಅಮ್ಮೆರೆಡ ಪಾತೆರಂದೆ ಎಂಕೊಂಜಿ ಪಂರ್ದ್‌ಲಾ ಕೊರ್ಜೆರ್‌ಂದ್ ದೂರು ಪನಿಯೆರೆಗ್ ಅಪ್ಪೆನಡೆ ಪೋಯೆರ್‌ಗೆ. ಆ ನೆಂಪು ಇನಿಮುಟ್ಟ ಇತ್ತಿನೆಟ್ ಇನಿ ಎಂಕ್ ಬರೆಯೆರೆ ಸಾಧ್ಯಾಂಡ್‌ಂದ್ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಅಭಿಮಾನೊಡು ಪನುವೆರ್. "ಪರ ಬೇರ್‌ಡ್ ಪೊಸ ತಿಗ್‌ಲೆ ಪುಟ್ಟಿಲೆಕೊ" ಪರಮರ್ಜಿದವೆ ತಾಳೊ ಮದ್ದೊಳಿದ ಅಡಿಗಟ್ಟ್, ಇನಿ ನಡಪಿ ಕೂಟೊದವೆ ಮಲ್ಲತಿಗೆದ ಆದಾರೊ ಆಂಡ್‌ಂದೇ ಪನೊಲಿ.

ಅಚ್ಚರೊಜ್ಞಾನೊ-ಗೇನೊ

ಕೆಲಿಂಜದಾರೆನ ಅಪ್ಪೆ-ಅಮ್ಮೆ ಇರುವೆರ್‌ಲಾ ಪುರಾಣ ಓದುದು ತೆರಿದಿನಾಕ್ಲು. ಅಮ್ಮೆ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಾಳ್ವೆರ್ ಯಕ್ಷಗಾನೊಡು ಎಡ್ಡೆ ಪದೊ ಪನ್ಪುನ ಅರ್ತೊದಾರಿ. ಅಪ್ಪೆ ದಾರಮ್ಮ ಪುರಾಣ ವಾಚನೊಗು ಅರ್ತೊ ಪನ್ಪುನೆಡ್ ಪುದರ್ ಪಡೆಯಿನಾರ್. ಆರೆಗ್ ತುಳುತ ಸಂದೀ ಪಾರ್ದನೊ, ನುಡಿಗಟ್ಟ್‌ಲ್ ಏತ್ಲಾ ತೆರೆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚ ವಿದ್ಯಾವಂತೆರ್ಲಾ, ಸುಸಂಸ್ಕೃತೆರ್ಲಾ ಆದಿತ್ತಿನ ಅಪ್ಪೆ ಅಮ್ಮೆ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರೆನ್ ಸಾಲೆಗ್ ಕಡಪುಡ್ದು ಬರವು -ಸರವು ಕಲ್ಪಾಯೆರ್.

ಕುಂಬ್ಳೆ ಸೀಮೆದ ಮುಂಡಿತ್ತಡ್ಕ ಶ್ರೀ ಮಂಜಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಸಾಲೆಗ್ ಪೋದು ನಾಲ್ನೇ ಮುಟ್ಟ ಓದ್‌ದ್, ಬೊಕ್ಕ ಏಳ್ನೇ ಮುಟ್ಟ ಇಟ್ಟೆಲ್ ಹಯರ್ ಎಲಿಮೆಂಟ್ರಿ ಸಾಲೆಡ್ ಬರವು ಕಲ್ತೆರ್. ಅಪ್ಪೆನ ಕಾವ್ಯವಾಚನೊದ ಎಡ್ಡೆಪ್ಪುನು ಮೈಟೊರ್ಮೆ ದಿಂಜಾವೊಂದ್‌ನ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಇಟ್ಟೆಲ್‌ದ ಸಾಲೆಡ್ ಎಣ್ಮನೆ ಕ್ಲಾಸ್ ಕಲ್ಪುನಗನೇ ಕುಡ್ಲಗ್ ಪೋದ್ ಮಾಸ್ಟೆರೆ ತರಬೇತಿ ಪಡೆವೊಂದು ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಬರವು ಕಲ್ಪಾವುನ ಕಜ್ಜೊನು ಸುರುಟು ತಾನ್ ಕಲ್ತಿನ ಕುಂಬ್ಳೆ ಸೀಮೆದ ಮುಂಡಿತ್ತಡ್ಕದ ಶ್ರೀ ಮಂಜಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಸಾಲೆಡ್ ಕೈಯೇರ್ದ್ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಲ್ತೊಂಡೆರ್.

ಎಲ್ಯ ಪ್ರಾಯೊಡೇ ಮಾಸ್ಟೆರಾದ್ ಕುಂಬ್ಳೆ ಸೀಮೆದ ಏಲ್ಕಾನ ಸಾಲೆ, ಶೇಣಿದ ಶಾರದಾಂಬಾ ಹೈಯರಿ ಪ್ರೈಮರಿ ಸಾಲೆಡ್ 1947ನೇ ಇಸ್ವಿ ಮುಟ್ಟ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್, ಆಯಿಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಇಟ್ಟೆಲ್‌ದ ಸೀಮೆದ ಒಕ್ಕೆತ್ತೂರು ಸಾಲೆಡ್ ಕೆಲಸೊ ಮಲ್ತೆರ್.

ಕೋನಾಜೆ ದೇವರಾಜ್ ಪನ್ಪುನಾರ್ 1939ಡ್ ತಾಪನೆ ಮಲ್ತಿನ ಒಕ್ಕೆತ್ತೂರು ಪಂಚಾಯತ್ ಸಾಲೆದ ಸುರೂತ ಮುಕ್ಯ ಗುರುವಾದ್ ಜಮಾಲುದ್ದೀನ್ ಪನ್ಪುನಾರ್ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕೀರ್ತಿ ಪಡೆಯೆರ್‌ಂಡ ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್ ಅವೆಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ರಡ್ಡನೇ ಅವಧಿದ ಮುಖ್ಯ ಗುರುಕುಲಾದ್, ಒಕ್ಕೆತ್ತೂರು ಒಂಜೇ ಸಾಲೆಡ್ ಗುರುವಾದ್ ಸುಮಾರ್ 25 ವರ್ಸೊ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಕೆಲಸೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ 1975ಟ್ ಬೊಳ್ಳಿ ಪರ್ಬೊಡು ನಿಮುರ್ತಿಯಾನಗ 'ಸೀತಾರಾಮ' ಪುದರ್‌ಗ್ ದಿಂಜ ಪುಗುರಟಿಗೆ ಪಡೆವೊಂಡೆರ್.

ಜೋಕ್ಲಾಟಿಕೆಡ್ ಊರ್‌ಡಾಪುನ ತಾಳೊಮದ್ದೊಳಿ, ಊರುಡು ಆಪುನ ಸುದ್ದಿಲೆನ್ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ತೂಯೆರೆ ಪೋದು ಎದುರುಡು ಜಾಗೆನ್ ನಾಡ್‌ದ್ ಕುಲ್ಲೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಬಾಗವತೆರೆ ಪದೊ, ಚೆಂಡೆಮದ್ದೊಳಿದ "ತೋಂಗ ತಕದಿಂಧಿಂಗಣ" ಅರ್ತೊ ಪನ್ಪುನೆನ್ ಗತ್ತ್‌ಡ್ ಕುಲ್ಲುದು ತೂಯಿನಾರ್. ಸಾಲೆದ ಕೈಬಗುಪುಗ ಬೂಕುಡು ಕತೆ, ಕಬಿತೆ ಬರೆವೊಂಡೆರ್. ಜೋಕ್ಲೆಗಾದ್ ನಾಟಕೊ, ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಬರೆದ್ ಗೊಬ್ಬಾಯೆರ್. ಕನ್ನಡೊದ ಕೃತಿಕುಲೆನ್ ತುಳುಕು ಪಗತೆ ಮಲ್ತೆರ್. ತುಳುಟು ಮಾತಲಾ ಬರೆವೊಲಿಂಬ್ ಉಡಲ್‌ದ ಉಲಯಿ ಗೇನೊ ಪುಟ್ಟುಂಡು. ಸಾಲೆಡ್ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ರಾಮಾಯಣ, ಮಹಾಭಾರತೊ, ಪುರಾಣೊ ಪುರುಸೆರೆನ ಕತೆಕುಲೆನ್ ಉದಾರ್ಮೆ ದೊತೊಂದು ನೀತಿಕತೆಕುಲೆ ಪಾಟೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅಕ್ಲೆಡ ಜ್ಞಾನೊ, ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಬೀಜ ಬಿತ್ತಿಯೆರ್. ಪೌರಾಣಿಕ ಕತೆಕ್‌ಲೆನ್ ಸುರುಟು ತುಳು ನಾಟಕ ರಂಗೊಗು ಕೊನತಿನಾರೇ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್. ಸಾಲೆಡ್ ಮಾಸ್ಟೆರಾದ್ ಉಪ್ಪುನ ಪೊರ್ತು ತುಳುನಾಟಕ ರಂಗೊಡು 'ಒಕ್ಕೆತ್ತೂರು ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್'ಂದೇ ಆರ್ ಪುದರ್‌ಮಲ್ತ್‌ನಾರ್. ನಾಟಕೊದ ಕಳೊಕು ಮಸ್ತ್ ಕಲಾವಿದೆರೆನ್ ತಯಾರ್ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್‌ನಾರ್ ಕೆಲಿಂಜ., ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಪುರಾಣೊ ವಾಚನೊಲೆಡ್ ಹಿರಿಯಾಕ್ಲೆ ಲೆಕೊನೇ ಮೇರ್ ಆನಿದ ದಿನೊ ಅರ್ತ ವಿವರಣೆ ಮಲ್ತೊಂದಿತ್ತೆರ್

ಕೆಲಿಂಜೆರೆಗ್ ತಾನ್ ಕಲ್ಪಾಯಿ ಸಾಲೆದ ಜೋಕುಲೆಡಾ ಭಾರೀ ಮೋಕೆ, ಪ್ರೀತಿ. ಆರ್ ಬರೆಯಿನ "ತುಳು ಹರಿಸ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ" ಕೃತಿಡ್ ಜೋಕ್ಲೆನ ಬಗೆಟ್ ಇಂಚ ಪನ್ಪೆರ್. ಯಾನ್ ಸಾಲೆಡ್ ಕಲ್ಪಾವೊಂದುಪ್ಪುನಗ, ಕಲ್ತ್‌ನಕ್‌ಲ್, ಕಲ್ಪಂದ್‌ನಕ್‌ಲ್, ಲೂಟಿದಾಕುಲು, ಗೊಬ್ಬುದಕ್‌ಲ್, ನಾಟ್ಯೊ ನಾಟಕೋದಾಕ್‌ಲ್ ಪನ್ಪುನ ನಮೂನೆದ ಚುರುಕು ಚೇತನೊದ ಬೊಂಬೆಲೇ ಆದಿತ್ತಿನ ಎನ್ನ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ಸಮುದಾಯೊಗು ಅರ್ಪಿತೊ, ಪಂದ್ ಈ ಕೃತಿನ್ ತನ್ನ ಜೋಕ್ಲೆ ನೆಂಪುಡೇ ಅರ್ಪಿಸಾದೆರ್. ತಾನ್ ಬರಾವು ಕಲ್ಪಾಯಿ ಜೋಕ್ಲೆನ ಮಿತ್ತ್ ಆರೆಗ್ ಯೇತ್ ಪ್ರೀತಿ, ಕಾಳಜಿ, ಇತ್ತ್‌ಂಡ್ ಪನ್ಪುನವು ಈ ಕೃತಿ ಓದುನಗ ನಂಕ್ ತೆರಿದ್ ಬರ್ಪುಂಡ್.

ಸಂಸಾರೊದ ಪೊಲಬು

ಕೆಲಿಂಜೆರೆಗ್ ಒರ್ಯೆ ಮೆಗ್ಯೆ, ಒರ್ತಿ ಮೆಗ್ದಿ ಸಿರಿಮತಿ ಮುತ್ತಕ್ಕೆ ಇಡ್ಕಿದು ಗ್ರಾಮೊದ ಬೆನ್ನಿದಾರ್ ಕೋಲ್ಪೆ ಕೊರಗ ಆಳ್ವೆರೆಗ್ ಮದ್ಮೆ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ತೆರ್, ಮೆಗ್ಯೆ ಶ್ರೀ ಸೇಸಪ್ಪಾಳ್ವೆರ್‌ಲಾ ಮಾಸ್ಟೆರಾದ್ ನಿಮುರ್ತಿಯಾಯಿನಾರ್. ಆರ್ ಸಾಲೆಡ್ದ್ ನಿಮುರ್ತಿ ಆಯಿ ಬೊಕ್ಕೊ ಕುಂಬ್ಳೆದ ಮಂಜಕೊಟ್ಯಡ್ ಅಮ್ಮೆರೆ ಮೂಲೊದ ಭೂಮಿಡ್ ಬೆನ್ನಿದ ಬೇಲೆನ್ ಮುಂದೊರಿಸೊಂದ್ ಪೋಯೆರ್, ರಾಮಾಯಣೊದ ದಸರತೆ ಮಹಾರಾಜಗ್ ಬೊಡೆದ್ಯಲ್ಲ್ ಮೂವೆರ್, ಕಾಲೊದ ಮೈಮೆನೊ ತೆರಿಯಂದ್. ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಮಾಮಲ್ಲ ಕವಿ ಚೇತನೊ ಕಾರಂತೆರ್, ಕೆದಂಬಾಡಿ, ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಮೂವೆರ್ ರಡ್ಡ್ ಬೊಡೆದ್ಯಲ್ಲೆ ಸುಕೊ ದುಕ್ಕೊನುಂಡಿನಕುಲು.

ಕೆಲಿಂಜೆರ್ 1950ಡ್ ಬದಿಯಡ್ಕದ ಪೆರಡಾಲದ ಶ್ರೀ ಉದನೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ತಾನೊಡು ಮದಿಮೆ ಆಯೆರ್. ಇಟ್ಟೆಲ್ ಸೀಮೆದ ಪುಣ್ಚ ಬೈಲ್ ಕೊರಗ ಸೆಟ್ರೆ ಮಗಲ್ ಸಿರಿಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಕ್ಕೆನ ಕೈ ಪತ್ತ್‌ನ ಸಂಸಾರೊದ ಓಡೋಡು ಪೋನಗ ಇಟ್ಟೆಲ್ದ್ ಸೀಮೆದ ಚಿತ್ರಬ್ರಮ್ಮೆ ಬಾಬು ಮಾಸ್ಟ್ರೆರೆನ ಮಗಲ್ ಸಿರಿಮತಿ ಲೀಲಾ ಅಕ್ಕೆನ್ಲಾ ದತ್ತಕೈಟ್ ಪತೊಂಡೆರ್. ಇಂಚ ಇರ್ವೆರೊಟ್ಟ್ ಸಾರ್ಥಕೊ ಜೀವನೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಮೂಜಿ ಆಣ್, ಮೂಜಿ ಪೊಣ್ಣು ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಬೊಲ್ಪು ತೋಜಾಯಿ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮೆ. ಒಕ್ಕೆತ್ತೂರು ಸಾಲೆಡ್ ಕಲ್ಪಾವೊಂದಿತ್ತಿನ ಲೀಲಾ ಟೀಚರ್‌ಲಾ ಸುಮಾರ್ 25 ವರ್ಸೊಡ್ದು ದುಂಬೆ ನಿಮುರ್ತಿಯಾದ್ ವಿಸ್ರಾಂತಿಡುಲ್ಲೆರ್. ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಲೀಲಾ ಟೀಚರ್ ಇರ್ವೆರ್‌ಲಾ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಉಮೇದ್‌ಗ್ ಉತ್ತೇಜನೊ, ಬೆರಿಸಾಯೊ ಕೊರ್ದ್, ಆರೆಗ್ ಪುಗೆಲ್‌ಗ್ ಪುಗೆಲ್ ಕೊರ್ದು ಪೊರ್ಲುಡೆ ತೂಯಿನಕುಲು.

ಕೆಲಿಂಜ ಬೆನ್ನಿ ಮೂಲೊದಾರ್. ನಡುವಳಚ್ಚಿಲ್ದ ಹಿರಿಯಕುಲೆಡ್ದ್ ಬತ್ತಿ ಬೆನ್ನಿದ ಭೂಮಿನ್ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಪಾಲ್ ಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕೊರ್ತೆರ್. ಆಣ್ ಜೋಕುಲು ಪಾಲ್ ದೆತೊಂದು ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕೋಡಿಡುಲ್ಲೆರ್. ಸುರೇಶ್ ಆಳ್ವೆರ್, ಸುಂದರ ಆಳ್ವೆರ್, ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಆಳ್ವೆರ್ ಮೇರೆನ ಆಣ್ ಜೋಕುಲು. ರೂಪವಾಣಿ, ವಿಜಯಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಆರತಿ ಮುಕುಲ್ ಮೆರೆನ ಪೊಣ್ಣು ಬಾಲೆಲು, ರಡ್ಡ್‌ನೇ ಮಗೆ ಸುಂದರ ಆಳ್ವೆರ್ ಅಮ್ಮೆರೆನ ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಅಭಿರುಚಿನ್ ಒರಿತೊಂದೆರ್. ಸುಂದರ ಆಳ್ವೆರ್ ಒರಿ ನಾಟಕಕಾರೆರಾದ್‌ಲಾ ಪುದರ್ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಮೇರ್ 1984ಟ್ ಬರೆದ್ ರಚನೆ ಮಲ್ತಿನ ತುಳು ಸಾಮಾಜಿಕೊ ನಾಟಕೊ 'ಸತ್ಯೊದ ಕಣ್ಣ್' ಅವೆಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಬರೆಯಿನ 'ದಲ್ಲಾಲಿ ಸೋಂಪೆ' ನಾಟಕೊಲು ಆನಿದ

ದಿನೊಟು ಮಸ್ತ್ ಪ್ರದರ್ಸನೊ ತೂದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆಯಿನವು. ರಸಿಕರತ್ನೆ ವಿಟ್ಲ ಗೋಪಾಲಕೃಷ್ಣ ಜೋಶಿ, ಸುರುಟ್ ಪಾತ್ರೊ ಮಲ್ತಿನ ನಾಟಕೊ 'ಸತ್ಯೊದ ಕಣ್ಣ್' ಚಿತ್ರನಟೆ ಬಿ.ಎಸ್.ರಾಮಣ್ಣ ರೈಕುಲ್‌ಲಾ ಉಂದುವೇ ನಾಟಕೊಡು ಪಾತ್ರೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪುದರ್ ದೆತೊನುನಾರ್.

ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರೆ ಪುಲ್ಲಿ, ಸುಂದರ ಆಳ್ವೆರೆನ ರಡ್ಡ್‌ನೇ ಮಗಲ್ ಜಯರಮೇಶ್ ರೈ, ಅಜ್ಜೆರ್ ಬರೆಯಿನ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಉಮೇದ್‌ಡ್ ಬುಲೆವೊಂದುಪ್ಪುನ ಬಾಲೆ. ಉಳ್ಳಾಲಡ್ ಕೆಲ ಒರ್ಸೊ ದುಂಬ್ ನಡತಿನ 'ವೀರ ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕ ಉತ್ಸವೊ ಭಾಷಣ ಮಲ್ಪುನ ಪಂತೊಡು ಜಯಗ್ ಸುರುತೊ ಇನಾಮು ತಿಕ್ಕ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಜಯ ಕರಿನ ರಡ್ಡ್ ಒರ್ಸೊದಿಂಚೊ ತುಳುಬಾಸೆಗ್ ಮಣೆ ದೀತ್‌ನ "ನಮ್ಮ ಕುಡ್ಲ" ಟಿವಿ ಚಾನೆಲ್ಡ್ ವಾರ್ತೆ ಓದುನಾರ್ ಆದುಲ್ಲೆರ್. ದುಂಬ್‌ಗ್ ಅಜ್ಜೆರೆನ ಕೈ ಬರವುದ ಬೂಕುಲೆನ್ ಅಚ್ಚಿಗ್ ಪಾಡುನ ಇಚಾರೊಡ್ಲಾ ಚಿಂತನೆ ಮಲ್ತೊಂದುಲ್ಲೆರ್.

ಅಜ್ಜೆರ್ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪಾಳ್ವೆರ್, ಸಮ್ಮಲೆ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್ ಇಂಚ ಹಿರಿಯೆರೆಡ್ದ್ ಉಂಬೊಳಿ ಬತ್ತ್‌ನ ಕಲೆ, ಸಾಹಿತ್ಯೊನು ಬುಳೆಪಾವೊಂದು ಕರಿನ ಸುಮಾರ್ 30 ಒರ್ಸೊದಿಂಚ ನಾಟಕ, ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಕಲೊಟ್ಟ್ ಬೆನ್ನಿದ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತೊಂದೇ ಬತ್ತಿನಾರ್. ಕೆಲಿಂಜ ನಡುವಳಚ್ಚಿಲ್‌ದ ಶ್ರೀ ರವಿದಾಸ ಆಳ್ವೆರ್. ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಮೆಗ್ದಿ ಮುತ್ತಕ್ಕೆನ ಮಗೆ ರವಿದಾಸೆರ್ ಸುಮಾರ್ 45ಡ್ದ್‌ಲಾ ಎಚ್ಚೊ ತುಳು ನಾಟಕೊ ರಚನೆ ಮಲ್ದೆರ್. ನಾಟಕ ಕವಿ, ನಿರ್ದೇಶಕೆ, ಸಂಬಾಸಣೆಗಾರೆ, ಕಲಾವಿದೆರಾದ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೊಂದು ಉಲ್ಲೆರ್. ಕುಡ್ಲ ಮಂಗಳಾದೇವಿ-ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಮೇಲೊದ ವ್ಯವಸ್ಥಾಪಕೆರಾದ್ ಕೂಟೊನು ಬುಲೆಪಾವೊಂದುಲ್ಲೆರ್.

ದೇವೆರೆ ತೀರ್ಪು, ನಿರೆಲ್, ತಂಗಡಿಗಾದ್, ಎಂಚನಾ ಇನಿ, ಎನ್ನಿಲೆಕ ಅತ್ತ್ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಾಟಕ, ಛತ್ರಪತಿ ಶಿವಾಜಿನ ಕತೆನ್ 'ಜೈ ಭವಾನಿ', ಪೌರಾಣಿಕ ನಾಟಕೊ ಚಂದ್ರಹಾಸ, ಭಕ್ತ ಪ್ರಹ್ಲಾದ ದಿಂಜ ಪ್ರದರ್ಸನೊ ಆದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆತ್ತಿನವು. ಏತ್ ಕೊರೊಡ್ ಬೊಕ್ಕ ಇಂಬೆರ್ ಸಂಬಾಸನೆ ಮಲ್ತಿನ 'ದೂಮೆ ದುಬ್ಯಾಡ್' ನಾಟಕೊಲು ದ್ವನಿ ಸುರುಳಿಆದ್ ಮಸ್ತ್ ಜನೊಮೆಚ್ಚಿಗೆ ಪಡೆತ್‌ಂಡ್.

ಸಂಘಟಕೆರಾದ್ ಕೆಲಿಂಜ

ನಯೊ ವಿನಯೊ ದಿಂಜ ಸಜ್ಜನಾ ಮೂರ್ತಿ, ಸ್ನೇಹ ಜೀವಿ, ಮಲ್ಲ ವಾಗ್ಮಿ ಆಯಿನ ಕೆಲಿಂಜ ಕೆಲ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕೊ, ದಾರ್ಮಿಕೊ, ಸಂಘಟನೆಡ್, ಸದಸ್ಯೆ, ಗುರಿಕಾರ್ರ್ ಆದ್ ಕೂಟೊಲೆಡ್ ಸಕ್ರಿಯ ಕಾರ್ಯಕರ್ತೆರ್‌ಲಾ ಆದ್ ಎಡೇನ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಬಾಯಿ ಬರಂದಿ ಪೊಟ್ಟನ್‌ಲಾ ಪಾತೆರೊಕತೆಟ್ ದೋಸ್ತಿ ಮಲ್ತೊನುನ ಮಲ್ಲಗುಣೊ ಆರೆನವು. ಸಾಲೆಡ್ ಮಾಸ್ಟೆರ್ ಬೇಲೆಡ್ದ್ ನಿಮುರ್ತಿಯಾಯಿ ಬೊಕ್ಕಲಾ ಆರ್ ಒಂಜಿ ದಿನೊ ಪೊಕ್ಕಡೆ ಕೈಕಟ್ಟ್‌ದ್ ಕುಲ್ಲುದಿಜೆರ್, ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಕಜ್ಜೊದ ಒಟ್ಟ್‌ಗೆ ತುಳು ಸಂಘಟನೆಲೆ ಸಮ್ಮಂದೊ ಬುಲೆಪಾವೊಂದು ಆಕ್ಲೆಟ್ಟೊಗ್ ಕೂಡೊಂದಿನಾರ್.

ಕೆಲಿಂಜೆರೆ ಸಂಘಟನಾ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ ಮೆಚ್ಚೊಡೇ. ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಸುಮಾರ್ 55 ಒರ್ಸೊಗ್ ಪಿರಾವು ಕೆಲಿಂಜಡ್ ಸಾಲೆಗ್ ಸರಿಕಟ್ಟ್‌ದ ಜಾಗ್ ಇಜ್ಜಂದೆ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ ನಿಲೆಟ್ ಅಲ್ಪಲ್ಪ ಕೆಲವು ಇಲ್ಲ ಬಾಕಿಲ್ದ್ ಪಾಟೊ ಆವೊಂದಿತ್ತಿನ ಪೊರ್ತ್ ಇಂಬೆರ್ ಆರೆನ ಇಲ್ಲ ಕೈತಲ್ದ ಜಾಗ್‌ಡ್ ಒಯ್ಯಪುರ ಪಾಡ್ದ್ ಪಾಟೊ ಕಲ್ಪಯೆರೆ ಅನುವು ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ದಿತ್ತೆರ್. ಸಾಲೆ ಕಟ್ಟಾಯರೆ ಬೋಡಾದ್ ಆ ಪೊರ್ತ್‌ಡ್ ಊರ್ದಕ್ಲೆನ್ ಒಟ್ಟ್ ಸೇರಾದ್ ಮೇರ್ ಕೆಲಿಂಜ ಸಾಲಾಬಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿ ರಚನೆ ಮಲ್ತಿತ್ತೆರ್. ಆ ಸಮಿತಿದ ತಾಪನಾ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರಾದ್‌ಲ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಅವೆಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಸುಮಾರ್ 30 ಒರ್ಸೊಗ್ ದುಂಬ್ ನಾಲ್ನೇ ಕಲ್ಪಾವುನ ಮುಟ್ಟ ಇತ್ತಿನ ಸಾಲೆನ್ 7ನೆ ಮುಟ್ಟ ಬರವು ಕಲ್ಪಾವುನ ಸಾಲೆ ಮಲ್ಪೆರೆ ಬೋಡಾದ್ ದಿಂಜ ಪ್ರಯತ್ನೊ ಬತ್ತೆರ್. ಅಂಚ ಆರ್ನ ಈ ಪ್ರಯತ್ನೊಗ್ಲಾ ಪ್ರತಿಫಲೊ ತಿಕ್ಕ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಅವೆಡ್ದ್ ಬೊಕ್ಕ ಆರೆನ್ ಸರಕಾರೊ ಶಿಕ್ಷಣ ತಜ್ಞೆರ್ ಪನ್ಪಿ ನಿಲೆಟ್ ಕೆಲಿಂಜ ಸಾಲೆದ ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನ ಸದಸ್ಯೆ ಆದ್ ನೇಮಕ ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಇಂಚ ಇಟ್ಟೆಲ್ ಸೀಮೆಗ್ ಗೌರವ ಬತ್ತ್‌ಂಡ ಆರ್ ಕಟ್ಟಾಯಿ ಸಾಲೆನ್ ತೂಪಿನ ಯೋಗೊ ಆರೆಗ್ ಒದಗ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಆರ್ ಒವ್ವೇ ಲೇಸ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಪೊರ್ತ್‌ಗ್ ಸರಿಯಾದೆ ಪೋವೆರ್. ಆರ್ ಪೊರ್ತ್‌ನ್ ಪರಿಪಾಲನೆ ಮಲ್ತೊಂದಿನಾರ್. ತಂಕ್ ಎನ್ಪತ್ತಾಜಿ ಒರ್ಸೊ ಪಿರಾಯೊ ಕರಿನವೇ ಆರೆಗ್ ತೆರಿದಿಜಿ ಪನ್ಪುನಾತ್ ಉಮೇದ್‌ಡ್ ಆರ್ ಅಕೇರಿ ಮುಟ್ಟಲಾ ದಿಂಜ ಚಟುವಟಿಕೆಡ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತ್‌ನಾರ್.

ಇಟ್ಟೆಲ್ ಸೀಮೆದ ಅನಂತಾಡಿ ಕರಿಂಕದ ಮಾಜಿ ಸೇನಾನಿ ದಿ.ಕೆ.ಎನ್. ಶಾಂಭ ಭಂಡಾರ್ಲೆನ ಮಗಳ್ ಸಿರಿಮತಿ ಗಾಯತ್ರಿನ್ ಪುತ್ತೂರ್ದ ಶ್ರೀ ಮಹಮ್ಮಾಯಿ ದೇವಸ್ಥಾನೊದ ಚಾವಡಿದ ಮಂಟಮೆಡ್ 1996ಡ್ ಪಗ್ಗು 29 ಪೋಪುನ (ಮೇ-12) ಐಯ್ತಾರದಾನಿ

ಯಾನ್ ಮದಿಮೆ ಆಯಿನಾಯೆ. ಎನ್ನ ಮದಿಮೆದ 'ತುಳುಲೆಪ್ಪೋಲೆ' ತೂದು ಹಿರಿಯೆರಾಯಿನ ಕೆಲಿಂಜೆರ್‌ಗ್ ಮಸ್ತ್ ಕುಸಿಯಾದ್‌ತ್ತ್ಂಡ್. ಎಂಕ್ಲೆನ ಮದಿಮೆದಾನಿ ಆರ್ ಮಾತೆರೆಡ್ದ್ ದುಂಬ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಎಂಕ್ಲೆ ತರೆಕ್ ನಾಲರಿ ಬಿರ್ಕ್‌ದ್ ದೇಸೆ ಪಾಡ್ದ್ ಇರ್ವೆರೆಗ್‌ಲಾ ಆಶೀರ್ವಾದೊ ಮಲ್ತ್‌ನಾರ್.

ಕೆಲಿಂಜೆರ್ 1991ಡ್ ಕೆಲಿಂಜ ವಿಶ್ವಹಿಂದೂ ಪರಿಷತ್‌ದ ಗುರಿಕಾರೆರಾದ್ ದಿಂಜ ಕೆಲಸೊ ಮಲ್ತೆರ್. ಹಿಂದೂ ಸಂಘಟನೆ, ಧಾರ್ಮಿಕೊ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಲೆಡ್ ಪಾಲ್ ಪಡೆದ್ ಪುದರ್ ದೆತೊಂದೆರ್. ಆ ಪೊರ್ತ್ ಆರೆನ ಅಚ್ಚಾಯಿನ ಸುರುತ ಗ್ರಂತೊ 'ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್" ಬೊಲ್ಪುಗು ಕನತ್‌ದ್ ಆ ಪೊರ್ತ್ ಆರೆಗ್ ಮಲ್ಲ ಉಪಕಾರೊ ಮಲ್ತಿನಕುಲು ಕೆಲಿಂಜ ವಿಶ್ವಹಿಂದೂ ಪರಿಷತ್ ಸ್ತಾನೀಯ ಸಮಿತಿದ ಸದಸ್ಯೆರ್‌ನಕುಲು.

1973ಡ್ ತಾಪನೆ ಆಯಿನ ಪುತ್ತೂರು ತುಳು ಕೂಟೊಡ್ 1989ಟ್ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರಾಯೆರ್, 1990ಡ್ ಕೂಟೊದ ಗೌರವಾಧ್ಯಕ್ಷೆರಾದ್ ಪುತ್ತೂರು ಕೂಟೊಡು ದಿಂಜ ಚಟುವಟಿಕೆಡ್ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. 1991ಡ್ 'ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್' ಬರೆದ್ ಪುದರ್ ದೆತೊನುನ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆಗ್ ತುಳು ಕೂಟೊ ಪುತ್ತೂರ್ದ ಡಾ. ಶಿವರಾಮ ಕಾರಂತಬಾಲವನೊಡು ನಡತಿ ಬಿಸು ಪರ್ಬೊಡು "ಗೀತಾಚಾರ್ಯೆ" ಬಿರ್ದ್‌ಡ್ ಸನ್ಮಾನೊ ಮಲ್ತ್ಂಡ್. ಅಗ್ರಾಳ ಪುರಂಧರ ರೈ, ಭಾಸ್ಕರ ಬಲ್ಯಾಯ, ಐ.ಕೆ. ಬೊಳುವಾರು ಕುದ್ಕಾಡಿ ವಿಶ್ವನಾಥ ರೈ, ಬಿ. ಪುರಂಧರ ಭಟ್ರ್, ಡಾ.ಪಾಲ್ತಾಡಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಆಚಾರ್, ಕೆ.ಎಚ್.ದಾಸಪ್ಪ ರೈ, ಕುಂಬ್ರ ದುರ್ಗಾಪ್ರಸಾದ ರೈ ಮುಕುಲು ಗುರಿಕಾರ್ರ್ ಆದ್ ಈ ಕೂಟೊನು ಬುಲೆಪಾದೆರ್. ಯಾನ್‌ಲ ಈ ಕೂಟೊಡ್ ಕಾರ್ಯಂತೆ ಆದ್ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತೊಂದುಲ್ಲೆ.

1992 ಇಸ್ವಿದ ಪೊರ್ತು ಎನ್. ಧರ್ಮರಾಜೆರ್ ಗುರಿಕಾರ್ರ್ ಆದ್ ಇತ್ತ್‌ನ "ತುಳುವೆರೆಂಕುಲು ಕುಡಲ" ಕೂಟೊಡ್ ಕೆಲಿಂಜ ಹಿರಿಯ ಸದಸ್ಯೆರಾದಿತ್ತೆರ್. ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಭಟ್ರ್, ಡಾ. ವಾಮನ ನಂದಾವರ, ಅ.ವಿಠಲ ಕಬಕ, ಮುದ್ದು ಮೂಡುಬೆಳ್ಳೆ, ಇಂಚ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸೆರ್, ಸಾಹಿತಿಲು ಈ ಕೂಟೊಡು ಸದಸ್ಯೆರಾದಿತ್ತೆರ್. ಆನಿದ ದಿನೊಟು ಮ. ವಿಠಲರೆನ ಸಂಪೊಲಿಕೆಡ್ ನಡತೊಂದು ಪ್ರಚಾರೊಡುಲಾ ಇತ್ತ್‌ನ "ತುಳುವೆರೆ ತುಡರ್" ತುಳು ವಾರ ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಕೆಲಿಂಜ ನಿರ್ದೇಸಕೆರಾದಿತ್ತೆರ್. ಆರ್. ಈ ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಸುದ್ದಿ ಸಂಪಾದಕೆರಾದ್ ಸಮಾಜೊದ ಕುಂದ್-ಕೊರ್ತೆನ್ ದೆರ್ತ್ ತೋಜಾವುನ ದಿಟ್ಟಿಡ್‌ಲಾ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್.

1993 ಒರ್ಸೊದ ಅಕ್ಟೋಬರ್ ತಿಂಗೊಳ್ದ್ ತಾಪನೆ ಆಯಿನ ಇಟ್ಟೆಲ್ ತುಳು ಕೂಟೊಡು ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ತಾಪಾನಾ ಗೌರವಾಧ್ಯಕ್ಷೆರಾದಿತ್ತೆರ್. 1997ಡ್ ಈ ಕೂಟೊ ಪರಿವರ್ತನೆ ಆದ್ ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕು ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ತಾಲೂಕು ವ್ಯಾಪ್ತಿಡ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ಪುನ ಪೊರ್ತುಡು ಮೇರ್ ಕೂಟೊದ ಗೌರವ ಸಲಹೆಗಾರೆರಾದ್‌ಲಾ ಬೆನ್ತೆರ್. ಕೂಟೊ ನಡಪಾಯಿ ಪ್ರತಿಯೊಂಜಿ ಲೇಸ್‌ಡ್‌ಲಾ ಪಾಲ್ ಪಡೆದ್ ಕೂಟೊದ ಬುಲೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗ್ ಮಸ್ತ್ ಬೆರಿಸಾಯೊ ಕೊರ್ದಿತ್ತೆರ್. ಕಲಿಂಜದಾರೆಗ್ ಮಲ್ಲ ಪುದರ್ ಕೊನತಿನ "ತುಳು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ" ಕೃತಿನ್ ಇಟ್ಟೆಲ್ ತುಳು ಕೂಟೊ 1994ಟ್ ಇಟ್ಟೆಲ್ಡ್ ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಬ್ರಹ್ಮೆ ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿಲೆನ ಗುರಿಕಾರ್ಮೆಡ್ ನಡತ್‌ನ ಲೇಸ್‌ಡ್ ಕೂಟೊ ಬುಡುಗಡೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಗಣೇಶ ಪ್ರಸಾದ ಪಾಂಡೇಲು ತಾಪನಾ ಗುರಿಕಾರೆ ಆದ್ ಇತ್ತಿನ ಈ ಕೂಟೊಡು ಪಿ. ಜಯರಾಮ ರೈ ವಿ.ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಭಟ್ ಕುಂಟಪದವು, ಬೊಕ್ಕ ಯಾನ್ ಗುರಿಕಾರ್ರ್ ಆದ್ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತಿನಕುಲು.

ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ತುಳು ಒಕ್ಕೂಟ (ಕುಡ್ಲ) ಸಂಘಟನೆದ ಸದಸ್ಯೆರಾದಿತ್ತೆರ್ ಪುತ್ತೂರು, ಕುಡ್ಲ, ಇಟ್ಟೆಲ್, ಒಡಿಪು, ಕಾಸ್ರೋಡ್, ಮೀರಜ್, ಬೆಂಗ್ಳೂರ್ ಇಂಚ ಊರೊರ್ಮೆ ತುಳು ಬೆನ್ನಿದ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತೊಂದು ಉಪ್ಪುನ ತುಳು ಕೂಟೊಲೆ ಮಸ್ತ್ ಲೇಸ್‌ಲೆಡ್, ಗುರಿಕಾರ್ಮೆ ಒಯಿಸಾದ್, ಬಿನ್ನೆರಾದ್, ಸದಸ್ಯೆರಾದ್‌ಲಾ ಪಾಲ್ ಪಡೆತೆರ್. ಕೆಲ ಸಾಹಿತ್ಯ ಕಮ್ಮಟೊಡು ಜೋಕ್‌ಲೆಗ್ ಕತೆ, ಕಬಿತೆ ಬರೆಪುನ ತರಬೇತಿ ಕೊರ್ದ್ ಪೊಸ ಕಬಿ ಪ್ರತಿಭೆಲೆನ್ ಬುಲೆಪಾದೆರ್. ಕಿರಿಯ ಕಬಿಕುಲೆಗ್, ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಬುಲೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗ್ ಬೆರಿಬೊಟ್ಟ್‌ದ್ ಉತ್ತೇಜನೊ ಮಲ್ತ್‌ನಾರ್.

ಕುಡ್ಲ ಆಕಾಸವಾಣಿಡ್ ಸುಮಾರ್ 20 ಒರ್ಸೊ ಮುಟ್ಟೊ ಸರಾಗ್ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊ ಕೊರ್ದ್, ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕಲಾವಿದೆ ಆದ್‌ಲಾ ಮೇರ್ ದಾಖಲೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಆಕಾಶವಾಣಿದ ಹಿರಿಯೊ ಉದ್ಯೋಸಕೆರಾಯಿನ ಮುದ್ದು ಮೂಡುಬೆಳ್ಳೆ ಬುಕ್ಕೊ ಸಿರಿಮತಿ ಶಾರದಾ ಮುಕುಲ್ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆನ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಸಂದರ್ಸನೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆರೆ ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಸಾದನೆಲೆ ಬಗೆಟ್ ದಿಂಜ ಚರ್ಚೆ ನಡಪಾದ್ ಕೊರ್ನಕುಲು. ಮೆರೆನ ಆಕಾಶವಾಣಿದ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಟ್ ಮೆರೆಗ್ ಏಪೊಲಾ ಎದುರು ತಿಕ್ಕೊಂದ್ ಇತ್ತ್‌ನಾರ್ ಮೂಡುಬೆಳ್ಳೆ. ಉಂದ್ ಎನ್ನ ಪಾಲ್‌ಗ್ ಬತ್ತನ ಯೋಗೊಂದ್ ವಿದ್ವಾಂಸೆರಾಯಿನ ಮೂಡುಬೆಳ್ಳೆ ಪಂಡ್‌ನಲಾ ಉಂಡ್.

ಎನ್ಪೊ ಒರ್ಸೊದ ಸಂಬ್ರುಮ

ಕೆಲಿಂಜ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿನ ಆರಾಧಕೆ, ಪರಮ ಬಗ್ತೆರಾಯಿನ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿ ತಂಕ್ ಬರವು – ಸರವುದ ಗೇನೊ ಕೊರ್ತಿ ಶಾರದೆ, ಎನ್ನಪ್ಪೆಂದೇ ನಂಬುದ್‌ನಾರ್. ಆರ್ ಬರೆಯಿನ ಮಾಂತಾ ಕೃತಿಕುಲೆಡ್‌ಲಾ ಆ ದೇವಿನ್ ಆರ್ ಸುರೂಟು ಸುಗಿತೊಂದು ತನ್ನೊ ಬರವುದ ಕಜ್ಜೊನು ಸುರು ಮಲ್ಪುವೆರ್. ತಾನ್ ಬಾಳ್‌ದ್ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ಕೆಲಿಂಜದ ನಡುವಳಚ್ಚಿಲ್ ಇಲ್ಲಗ್ 'ಶಾರದಾನಿಲಯ'ಂದ್ ಪುದರ್ ದೀದ್ ಆ ಕುಸಿನ್ ಅನುವಿತ್‌ನಾರ್.

ಸಾರೊತ್ತ ಒರುಂಬೊನೂತ್ತ ಇರ್ವೊಗು ಪುಟ್ಟುದ್, 1980ಡ್ ತಂಕ್ ಅಜಿಪ್ಪೊ ಒರ್ಸೊ ಪಿರಾಯೊ ದಿಂಜಿನ ಉಲ್ಲಾಸೊದ ನೆಂಪುಡ್ "ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್' ದಂಚಿನ ಪುಣ್ಯೊ ಕಾವ್ಯೊನು ಬರೆಯೆರ್. ಅಜಿಪ್ಪೊ ಅರೆಗ್ಗಾಲೊಡು ಬಾಡಂದೆಲಾ ಅಜಿಪ್ಪೊ ಮರಿಯಾಲೊಡು ಬೊದುಲಂದೆಲಾ ಕದಿಕೆ ಪಂತಿದಲೆಕೊ ಬದ್‌ಕ್ ಕರಿತಿನ ಅನುಭವೊಡು ಆರ್ ಈ ಗೆರೆಂತ ಬರೆದ್ ತುಳುವಪ್ಪೆ ಬಾಲೆಲೆ ಕೈಕ್ ಕೊರ್ತೆರ್.

ಎಲ್ಪೊ ವರ್ಸೊ ಪ್ರಾಯೊದ ಉಮೇದ್‌ಡ್ ಶ್ರೀ ಉಳ್ಳಾಲ್ತಿನ ಸೇವೆಗ್ ನಾನಾ ನಮೂನೆಡ್ ಒದಗುನ ಮಾತಾ ಊರ್ರಾದಾಕುಲೆನ್ ಅಪ್ಪೆ ಉಳ್ಳಾಲ್ತಿಯೇ ಕಾಪೊಡುಂದು ಪನ್ಪಿ ಉದ್ದೇಸೊ ದೀವೊಂದು ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ''ಕೆಲಿಂಜ ಶ್ರೀ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿ ಬಗ್ತಿಸಾರೊ'ನು ಬರೆಯೆರ್. ಎಲ್ಪೊ ಸಂವತ್ಸರೊ ಕಳೆಯಿನ ಕುಸಿತ ನೆಂಪು ಇಂಚನೆ ಸಾಸಿತೊವಾದ್ ಒರಿಯಡ್ ಪನ್ಪಿ ದಿಟ್ಟಿಡ್ ಈ ಕಾವ್ಯೊನು ಎಲ್ಪೊ ಪದೊಟು ಬರೆದ್ ಉಂತಾದೆರ್.

ಎನ್ಪೊ ಒರ್ಸೊ ಪತ್ತ್‌ನ ಸಂಬ್ರುಮೊದ ಸಬಿ ಅನುಬವಿತ್‌ನ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಎನ್ಪೊ ಒರ್ಸೊದ ಪಕ್ವ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ನೆಂಪುಗಾದ್ ತುಳು "ರಾಮಾಯಣೊ" ಕಾವ್ಯೊನು ಎನ್ಪೊ ಗೆರೆಟೇ ಬರೆಯೆರ್. ಕನ್ನಡೊ ಬೊಕ್ಕ ತುಳು ರಡ್ಡ್ ಬಾಸೆಡ್‌ಲಾ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯ ರಚನೆ ಮಲ್ದೆರ್. ಕೈಬರವುಡುಪ್ಪುನ, 2000 ಇಸ್ವಿದ ಪೊರ್ತು ಬರೆಯಿನ ಈ ತುಳು ಕಾವ್ಯೊ ಈ ದಾಟಿಡ್ ಪೋಪುಂಡು.

ರಾಮಾಯಣೊ ॥ ಎನ್ನೊಪ್ಗೆರೆತ ಕಾವ್ಯೊ ॥

(ಎಂಕ್ ಎನ್ನೊಪ್ ಒರ್ಸೊ ದಿಂಜಿನ ನೆಂಪುಗಾದ್)

೪-೩-೧೯೨೦

ಸಿರಿ ಅಯೊದ್ಯೆರಾಜ್ಯೊಗು,
ರಾಜೆದಸರತೇಂದ್ರೆನೆ ॥
ಬುಡೆದಿನಕ್‌ಲ್ ಮೂವೆರ್,
ಮಗೆನೆ ರಾಮ ಚಂದ್ರೆನೆ ॥ ೧ ॥

ಬರತಸತ್ರುಗ್ಣೇರ್‌ಲ,
ವೀರ ಲಕ್ಷ್ಮಣೇನ್ಪಿನ ॥
ಜೋಕುಲಯಗ್ ನಾಲ್ವೆರ್,
ಪೊರ್ಲಕಂಟ್‌ಡುಪ್ಪಿನ ॥ ೨ ॥

ರಾಮಚಂದ್ರೆ ಸೀತೆನ್,
ಮದಿಮೆ ಆಯಿನಾಯೆನೆ ॥
ಪಟ್ಟೊನೇರುನಾನಿಯೆ,
ಕಾಡ್ಗ್ ಪೋಯೆರಾಯಿನೆ ॥ ೩ ॥

ರಾಮ ಸೀತೆ ಲಚ್ಮಣೆ,
ಊರು ಬುಡ್ದು ಕಾಡ್‌ಡ್ ॥
ಬುಡರೊ ಮಲ್ತ್‌ದುಂತ್ಯೆರ್,
ಗೆಲ್ಲ್ ಇರೆತ ಮಾಡ್‌ಡ್ ॥ ೪ ॥

ಉರೆನ್ ಪತ್ಯರೆಂದ್‌ದ್
ರಾಮೆ ಪೋಯಿನಾಡೆಗ್ ॥
ಲಚ್ಮಣೇಲ ಎತ್ಯೆನೆ,
ಉರೆನೆ ಬಲ್ತಿ ಕಾಡ್‌ಗ್ ॥ ೫ ॥

ಪೊಣ್ಣು ಕಳುವೆ ರಾವಣೆ,
ರುಸಿನ ಏಸೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ॥
ಬಿಕ್ಕೆ ಕೇನ್ದ್ ಸೀತೆಡ,
ಕೊನೊಯೆ ಆಲೆನ್ಯೊತ್ತ್‌ದ್ ॥ ೬ ॥

ಉರೆನ್ ಕೆರ್ದ್ ಬನ್ನಗ
ಸೀತೆ ಬುಡರೊಡಿದ್ಯಲ್ ॥
ಕಾಡ್‌ಡೊರ್ಮೆ ನಾಡ್ಯೆರ್
ಒರ್ತ್ಯೆ ಓಲು ಒರ್ಯಲ್ ॥ ೭ ॥

ಸಬರಿನಿಲ್ಲ್ ಸೇರ್ಯೆರ್
ಬುಗೊರಿ ಪಂದ್ ತಿಂದೆರ್ ॥
ಅಲ್ತ್ ಪಿದಡ್‌ನಕ್‌ಲೆಗ್
ತಿಕ್ಯೆರೇತೊ ಮಂಗೆರ್ ॥ ೮ ॥

ಸುಗ್ರೀವಾನ ದೋಸ್ತಿಡ್
ರಾಮ ಕೆರ್ಯೆ ವಾಲಿನ್ ॥
ಸೀತೆನಪಗ ನಾಡ್ಯೆರೆ,
ಕಡಪುಡೀಯೆ ಹನುಮನ್ ॥ ೯ ॥

ಕಡಲ್ ಕಡತ್ ದಾಯೆರೆ,
ಹನುಮೆ ಲಂಕೆ ಸೇರ್ಯೆನೆ ॥
ಸೀತೆನವುಲು ನಾಡ್‌ದ್
ರಾಮಮುದ್ರೆ ಕೊರ್ಯೆನೆ ॥ ೧೦ ॥

ಚೂಡಮಣಿನ್ ಕೊರ್ಯೆಲ್
ಹನುಮೆ ಲಂಕೆ ಪೊತ್ತದ್ ॥
ರಕ್ಕಸರೆನ್ ಸೋಲ್ಪದ್
ಸುದ್ದಿ ಪಂಡೆ ಬತ್ತ್‌ದ್ ॥ ೧೧ ॥

ಕಡಲ್ ಕಡತ್‌ದಾಯೆರೆ,
ಸೈನ್ಯೊ ಪೋಯೆರೆಂದ್‌ದ್ ॥
ಕಡಲ ಕಟ್ಟ ಕಟ್ಯೆರ್,
ಮಂಗನಕ್‌ಲ್ ಬೆಂದ್‌ದ್ ॥ ೧೨ ॥

ಲಡಯಿ ಮಲ್ತ್ ಕೆರ್ಯೆರ್,
ರಕ್ಕಸರೆನ್ ಲಂಕೆಡ್ ॥
ರಾವಣಾಪಿ ದುಸ್ಟೆರ್,
ಸೈತೆರೇತೊ ಸಂಕ್ಯೆಡ್ ॥ ೧೩ ॥

ರಾಮೆ ಸೀತೆನೊಟ್ಟಿಗೆ,
ಮಂಗೆರೇನ್ ಲೆತೊನುದು ॥
ಪುಸ್ಪಕೋಡು ಕುಲ್ಲುದು
ಊರುಗೆತ್ಯೆ ಪಿದಡ್‌ದ್ ॥ ೧೪ ॥

ಬರತೆನಂದಿ ಗ್ರಾಮೊಡು
ಇತ್ತ್‌ನಯೆನೆ ಬತ್ತ್‌ದ್ ॥
ಸಂತೊಸುದು ನಲಿತೆನೆ,
ಅಣ್ಣನರದ್ ಪತ್ತ್‌ದ್ ॥ ೧೫ ॥

ರಾಮನೇರ್ಯೆ ಪೀಟೊಗು
ಸೀತೆಕುಲ್ಯಲೆಡತ್‌ಡ್ ॥
ಬೊಲ್ಗುಡೇನ್ ಬುಡ್ಪಯೆ,
ಲಚ್ಚಿಮಣೆನೆ ಪಿರವುಡು ॥ ೧೬ ॥

ಬರತ ಸತ್ರುಗ್ನೇರ್‌ಲ
ಚವಲೊ ಜೇಜಿ ಬೀಜ್ಯೆರ್ ॥
ಹನುಮ ಪಾದೊ ಪೂಜೆನ್
ಮಂಗೆರೂದು ಲಾಗ್ಯೆರ್ ॥ ೧೭ ॥

ಕಾಣಿಗೇನ್ ದೀಡ್ಯೆರ್
ರಾಮ ಕಾರ ಮುದೆಲೆಡ್ ॥
ಪ್ರಜೆಕುಲಡ್ದೊ ಬೂರ್ಯೆರ್
ಬಾವೊ ಬಗ್ತಿದೊಸಯೊಡು॥ ೧೮ ।

ಕಾಲೊಕಾಲೊ ಬರ್ಸೊನೆ
ದೊರಿದು ಬುಲೆತ ಬಾಗ್ಯೊನೆ ॥
ಕಡ್ಯ ನಿಲಿಕೆ ಪೇರ್‌ನ್
ಕೊರ್ಪಿ ಪೆತ್ತಲಿತ್ತೊನೆ ॥ ೧೯ ॥

ಕಂಡು ಕಳುವೆರಿದ್ಯೆರ್,
ಗುಣೊತ ಪೊಣ್ಣು ಪೊಂಜೊವು ॥
ರಾಮ ರಾಜ್ಯೊಡೇತ್‌ಲ,
ಐತ್ತೆರಾಣುಲಾಂಜೊವು ॥ ೨೦ ॥

ರಾಮ ನಾರಾಯಣೆ ಆದಿಸೇಸೆ ಲಚ್ಮಣೆ,
ಬೂಮಿದೇವಿ ಮಗಲ್‌ಲ ಸೀತೆ ಮಹಾ ಲಚ್ಚಿಮಿ ॥
ಮುಕುಲೆಕತೆನ್ ಬರೆಯಿನ – ಎನ್ಪೊ ಗೆರೆಟ್ ಪೂರ್ತಿಯೆ;
ಆಂಡ್ ಎನ್ನ ಪಿರಯೊಗು – ಎನ್ಪೊ ವರ್ಸೊ ಬರ್ತಿಯೆ ॥

– ಶ್ರೀ –

ತುಳು ಬರವುದ ಮಲ್ಲ ಕದಿಕೆ

ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ತುಳುವಪ್ಪೆ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ಪುಟ್ಟುದ್, ಅಪ್ಪೆನ ಸೇವೆನ್ ಅರ್ತಿಪಿರ್ತಿಡ್ ಮಲ್ತೊಂದು ಕತೆ, ಕಬಿತೆದ ಸಿಂಗಾರೊಡು ಬದ್‌ಕ್‌ದ ದಿಂಜ ಪೊರ್ತ್‌ನ್ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಕಜ್ಜೊಡೇ ಸಂದಾದ್ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಕಳೊಕು ಮಸ್ತ್ ಬುಳೆಗಾನಿಗೆ ಕೊರ್ತ್‌ನ ತುಳು ಬರವುದ ಮಲ್ಲ ಕದಿಕೆ.

ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ ಬರೆಯರೆ ಜತ್ತ್‌ನ ಕೆಲಿಂಜ "ತುಳು ಬಾಸೆದ ವ್ಯಾಸೆ" ಆಂಡ, ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್ ಬರೆದ್ "ಗೀತಾಚಾರ್ಯೆ" ಆಯೆರ್. ಭಾಮಿನಿ ಸಟ್ಪದಿಡ್ ಕಾವ್ಯೊಲೆ ಬರ್ಸೊನೇ ದೊರಿತ್‌ನ "ತುಳು ಭಾಮಿನಿ ಸರದಾರೆ" ತುಳು-ಕನ್ನಡೊ ರಡ್ಡ್ ಬಾಸೆಡ್‌ಲ ಬಾಸೆದ ತರ್ಜುಮೆ, ಅನುವಾದೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ "ತುಳು-ಕನ್ನಡ ಸೇತುಬಂಧ ಕವಿ" ಬಿರ್ದ್‌ಲೆ ಕಿರೀಟೊಲೆನ್ ದಿಂವೊಡೆರ್.

ಇಂಬೆರ್ ಬರೆಯಿ ಕೃತಿಕ್‌ಲೆಡ್ ಸೊನ್ಪೊ ಪಾಲ್‌ಡ್ದ್‌ಲಾ ಎಚ್ಚಿನ ಬರವುಲು ಇನಿಕ್‌ಲಾ ಬೊಲ್ಪುಗ್ ಬರಂದೆ ಒರಿದುಲ್ಲೊ. ಮಾಮಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸೆರಾಯಿನ ಮೇರೆನ ಕೃತಿಕುಲೆ ಇಮರ್ಸೆಗ್ ಜತ್ತ್‌ಂಡ ಅವು ಕಡಲ್‌ನ್ ಅಲಪ್ಯೆರೆ ಪಿದಾಡ್‌ಲೆಕಾವು. ಮೂಲು ಮೆರೆನ ಒಟ್ಟ್ ಕೃತಿಕುಲೆನ್ ಒಂತೆ ಸೂಸ್ಮೊಡು ಪರಿಚಯೊ ಮಲ್ತ್‌ಕೊರ್ಪುನ ಒಂಜಿ ಪ್ರಯತ್ನೊ ಮಲ್ತೊಂದುಲ್ಲೆ.

ತುಳು ಕೆಲಿಂಜ ಭಾರತೊ: (ತುಳು ಬಾಸೆದ ಮಹಾ ಕಾವ್ಯೊ)

ಮಹಾಕವಿ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸನ ಮಹಾಬಾರತೊದ ಆಧಾರೊಡು ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಭಾರತೊನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆರೆನವೇ ಒಂಜಿ ಚಿಂತನೆಡ್ 'ತುಳು ಕೆಲಿಂಜ ಭಾರತೊ' ಮಹಾಕಾವ್ಯೊನು ಬರೆದ್ ಮಾಮಲ್ಲ ಸಾಹಸೊ ಮಲ್ದೆರ್. ಉಂದೆಟ್ ಇಡೀ ಮಾಬಾರತ ಕಾವ್ಯೊನು ತುಳು ಭಾಮಿನಿ ಸಟ್ಪದಿಟ್ ಬರೆದ್ 6,195 ಪದೊಟ್ ದಿಂಜಾದ್ ಅವೆನ್ ಪಾಲ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆಜಿ ಕೋಪೆಡ್ ಸುರಿದ್ ಕೊರ್ತೆರ್.

ಅಂದಾಜಿ 1990ಟ್ ಮೂರ್ತೊ ಆಯಿನ 'ಕೆಲಿಂಜಭಾರತೊ" ತುಳು ಮಹಾಕಾವ್ಯೊ 2000 ಒರ್ಸೊದ ಅಗೋಸ್ತು ತಿಂಗೊಲ್ದ ನಾಲನೇ ದಿನೊತ ನಾಗರಪಂಚೆಮಿದಾನಿ ಆರ್ ಮುಗಿತಲ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಮಹಾಭಾರತೊ ಕತೆನ್ ಜನಮೇಜಯಗ್ ಸರಿಯಾದ್ ವೈಸಂಪಾಯ ರುಸಿ ನಿಜೊವಾದ್ ನಾಗರಪಂಚೆಮಿದ ದಿನೋ ಪಂಡ್‌ದ್ ಮುಗಿತ್‌ನಗೆ. ಅಂಚನೇ ಈ "ಕೆಲಿಂಜ ಭಾರತೊ"ಲಾ ಅವ್ವೇ ದಿನೋ ಮುಗಿತಲ ಆತ್‌ಂಡ್‌ಂದು

ಆರ್ ಈ ಮಹಾಕಾವ್ಯೊಡು ಅಕೇರಿಗ್ ಪಂಡೊಂದೆರ್.

ಮಂದಾರ ಕೇಶವ ಬಟ್ರೆನ 'ಮಂದಾರ ರಾಮಾಯಣೊದ ತುಳು ಕಾವ್ಯೊದ ತೇರ್ ಪಿದಾಡ್‌ನಗ ಅವೆಕ್ ದಿಂಜೊ ಮರ‍್ಯಾದೆ ಬತ್ತ್ಂಡ್. ಅವ್ವೇಲೆಕೊ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆನ ಮಾಕಾವ್ಯೊ 'ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ' ಬೊಲ್ಕಿರಿಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ಂಡಾ ತುಳುವಪ್ಪೆನ ಗುಡಿತೆದುರ್ ಜೋಡಿ ತೇರ್‌ಲೆನ್ ತೂಪುನ ಬಾಗ್ಯೊ ತುಳುವೆರೆಗ್ ಒದಗ್‌ದ್ ಬತ್ತ್‌ದು. ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊದಂಚಿನ ಈತ್‌ಮಲ್ಲ ತುಳು ಮಾಕಾವ್ಯೊ ಈತ್‌ನೇಟೊ ಬತ್ತ್‌ದಿಜ್ಜಂಡ್. ಆ ಒಂಜಿ ಕಾನಿಗೆನ್‌ಲಾ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಕಳೊಕ್ ಕೊರ್ತಿನಾರ್ ಕೆಲಿಂಜೆರ್.

ವೆಂಕಟರಾಜ ಪುಣಿಚಿತ್ತಾಯೆರ್ ಓಲೆಗರಿಟ್ ನಾಡ್‌ದ್‌ಪತ್ತ್‌ನ ಪದಿನೇಳನೆ ಶತಮಾನೊದ ಕವಿ ವಿಷ್ಣು ತುಂಗನ ಶ್ರೀ ಭಾಗವತೊ" ತುಳು ಬಾಸೆದ ಮಲ್ಲಾದಿಗೆ ತೋಜಾಯಿನ ಮಹಾಕಾವ್ಯೊ. ಆಂಡ ತುಳು ಭಾಗವತೊಡು ಇತ್ತೆನಂಕ್ ತಿಕ್ಕಿನವು ಬಜೀ ಮೂಜಿ ಸ್ಕಂದೊ ಮಾತ್ರೊ, ಈತೆಟ್ ಸುಮಾರ್ ರಡ್ಡ್ ಸಾವಿರೊ ಪದ್ಯೊಲೆನಾತ್ ಮಲ್ಲೆ ಉಂದು ಬುಲೆತ್ತ್ಂಡ್.

ತುಳು ಭಾಗವತೊದ ಬಾಸೆ ಇನಿ ನಮೊ ಪಾತೆರುನಂಚಿನ ತುಳು ಬಾಸೆ ಅತ್ತ್. ಉಂದು ಬಾರಿ ಪಿರಾಕ್‌ದ ಬಾಸೆ. ಕನ್ನಡೊಡು ಹಳೆಗನ್ನಡ ಇತ್ತಿಲೆಕ್ಕೊ ತುಳುಟುಲಾ "ಪಳಂತುಲು" (ಪರತ್‌ತುಳು) ಇತ್ತ್ಂಡ್‌ಂದ್ ಈ ಕಾವ್ಯೊನು ಓದುನಗ ತೆರಿದ್ ಬರ್ಪುಂಪುಂಡ್‌ಂದ್ ಪುಣಿಚಿತ್ತಾಯೆರೆ ಅಭಿಪ್ರಾಯೊ (ಪತ್ತಾಯೊ ಪು.30)

ವೇದೋ ಧರ್ಮೊದ ಸಾರೊ, ಮೋಕ್ಸೊದ ಸಾದನೆಗ್ ಸಿರಿಕೃಷ್ಣೆ ಪಾರ್ತಗ್ ಸಾದಿ ತೋಜಯಿ ಗೀತಾಮೃತೊ ಸೇರ್ದ್ ಇತಿನೆಟ್ ವೇದವ್ಯಾಸೆರ್ ಪಾತ್ರೊದಾರಿಯೇ ಆದ್ ನಡಪಾಯಿನ ಕತೆ ಮಹಾಭಾರತೊ ರಾಜಕೀಯ ತಂತ್ರೊ, ಕರ್ಮೊನು ತೋಜಾವುನ ಮಹಾತತ್ವೊ, ಇಸ್ವ ಸಮಾಜ ನೀತಿಗ್, ಶಾಸ್ತ್ರೋ, ದರ್ಮೊಗ್ ಪತ್ತಿ ಕೈತುಡರ್.

ರಾಜಿಗೊಪ್ಪಂದಿನಯ ಪುದರ್ ಮಾಜಪುನ ಸಿರಿಕೃಷ್ಣನ ಕೆಣಿ, ಕುಸೆಲ್ ಕಾವ್ಯೊನು ಓದೊಂದು ಪೋನಗ ಅಲ್ಪಲ್ಪ ತೋಜಿದ್ ಬರ್ಪ. ಕಾವ್ಯೊಡು ಜೋಕುಲೆ ಗೊಬ್ಬುಂಡು, ಜವ್ವನೊದಾಕ್ಲೆನ ಕುಸಾಲ್‌ಂಡ್, ಕಾಮೊದ ಪೋಕಾಲೊಗು ಮರ್ದುಂಡು, ತೆರಿಯೆರೆ ನೀತಿ ಉಂಡು, ಮಸ್ತ್ ಪೊಣ್ಣುಲೆ ಸೇಲೆ-ಮಾಕಟೆ, ಮೋಕೆ, ಪತಿರುತೊಧರ್ಮೊ, ವೀರೆರೆ ನೂಕು ನುರ್ಕ್‌ದ ಲಡಯಿ ಇಂಚ ಮಸ್ತ್ ಸಂಗತಿಲು ಓದುನಗ ನಮ್ಮ ಗೇನೊಗ್ ಬರ್ಪೊ..

ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ವ್ಯಾಸೆರೆ ।
ಪಾದೊನೆಣ್ಣಿದ್ ಪಂಪರನ್ನೆರೆ ।
ಸಾದನೆನ್ ಪುಗರೊಂದು ಗದುಗುದ ನಾರಣಪ್ಪನ್‌ಲ ॥
ಆದರೊದ ಕವಿ ರಾಗವಾಂಕನ್।
ಸೋದನೆಡ್ ಕಾವ್ಯೊಲೆನ್ ಬರೆಯಿನ।
ಜಾದುಗಾರೆನ್‌ಲಾ ಕುವೆಂಪುನು ನೆನೆತ್‌ದೇ ಬರೆತೆ।

ಇಂಚ ಕಾಲೊ ಗರ್ಬೊದುಲಯಿ ದೆಂಗ್‌ದ್ ಪೋಯಿನ ಆದಿಕವಿ, ಮಹಾಕವಿಕುಲೆನ್, ಸಾರದೆನ್ ನೆನೆತೊಂದು, ಮದವೂರ್ದ ಮಹಾಗಣಪತಿನ್ ನಂಬುದು ಮೂಜಿ ಮೂರ್ತಿಲೆಗ್ ಪರಕೆ ಪಂಡೊಂದು, ಊರುದ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿಗ್, ಪೆದ್ದಿನ ದಾರಮ್ಮಗ್, ಅಮ್ಮೆರೆಗ್, ಉದಾರೊ ಮನಸ್ಸ್‌ಡ್ ಕಲ್ಪಾಯಿನ ಗುರುಕುಲೆ ಕಾರ್‌ಗ್ ಬಗ್ತಿಡ್ ಪುಡ್ಡಿಯೊಡ್ಡೊಂದು, ಆರ್ ಈ ಪುಣ್ಯೊ ಕಾವ್ಯೊ ಬರೆಪುನ ಮೂರ್ತೊ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್.

ಆದಿ ಸಿಸ್ಟಿಡ್ ಬ್ರಹ್ಮದೇವೆರ್ ।
ಸಾದುಲೇಲ್ಲಜನೊ ರುಸಿಕುಲೆನ್ ಸರಿ ।
ಯಾದ್ ಸಿಸ್ಟಿದ ಕಾರ್ಯೊಗಾತ್ರೊನೆ ಉಂಡು ಮಲ್ತೆರ್‌ಗೆ ॥
ಸಾದನೆದ ರುಸಿಯತ್ರಿ ಕಣ್ಣ್‌ಡ್।
ಮೇದಿನಿದ ಸಸ್ಯೊಲೆನ ಬಲಕೆಗ್।
ಲಾದ್ ಪುಟ್ಯನೇ ಚಂದ್ರೆ ತಿಂಗೊಳು ದೇವೆರಾದ್ ॥

• • •

ಆಯಡ್ದಾಯಿನ ಮಲ್ಲ ಸಂತೆತಿ।
ಗಾಯನವೆ ಪುದರಾಂಡ್‌ಲಾಯಗ್।
ಪ್ರೀಯೊದಾಮಗೆ ಬುದೆನೆ ವಿಷ್ಣುನ ಬಗ್ತೆ ಸಜ್ಜನೆನೆ ॥
ಪ್ರಾಯೊ ದಿಂಜಿದ್ ಮದಿಮೆ ಆವೋಂ।
ದಾಯೆ ಉಪ್ಪುನಗಾ ಪುರೂರವೆ ।
ನಾಯಗೇ ಮಗೆಯಾದ್ ಪುಟ್ಟುದು ಸುಕೊಟು ಬಲತೊಂಡೆ ॥

• • •

ಮಿತ್ತಮಿರಿಲೋಕೊದಲ್ ಊರ್ವಸಿ
ನರ್ತನೊದ ಕಲೆಗಾರ್ತಿಯಾಲೆನ್।
ಸತ್ಯೊ ಸಾಕ್ಷಿಡ್‌ಲಾ ಪುರೂರವೆ ಮದಿಮೆ ಆವೊಂದು॥
ನಿತ್ಯೊ ಸುಕೊ ಸಂಸಾರಡಿತ್ತ್‌ದ್।
ಉತ್ತಮನ್ ಪಡೆವೊಂಡೆ ಆಯುನು।
ಸತ್ತೊಸಾಸಿಯೆ ಆದ್ ಬಲತೆನೆ ಬಾಲೆ ಪೊರ್ಲಾದ್॥

• • •

ಬಲಪಿ ಬಾಲೆಗ್ ವಿದ್ಯೆ ಬುದ್ದಿನ್।
ಕಲ್‌ಪದಾದ್‌ಲ ಪಟ್ಪೊಗೇರ್ಸದ್ ।
ಕುಲೊ ಕುಟುಂಬೊನು ತೂದು ಮದಿಮೆನೆ ಮಲ್ತೆ ಸಂತೊಸುಡು ॥
ಬಲೊಟು ಲಾಯಕುಮಾರೆ ಚಂದ್ರನ।
ಕುಲೊತ ಕೀರ್ತಿದ ಮುಗುಳಿನೇರ್‍ಯದ್।
ಗೆಲಪುಡುಪ್ಪುನ ಗಾಯಗೊರಿಮಗೆ ನವುಸೆ ಪನ್ಪುನಯೆ॥

ಬಾರೀ ಸರಳವಾಯಿನ ಬಾಸೆ, ಛಂದಸ್ಸ್‌ಡ್ ಈ ಕಾವ್ಯೊನು ಕತೆ, ಕಾಲೊಗನುಸಾರವಾದ್ ಸಾಚಾ ತುಳು ಸಬ್ದೊಲೆನ್ ಪೆಜ್ಜಿದ್ ಬಲಸೊಂದು ಬಾರೀ ಗಟ್ಟಿಮುಟ್ಟಡೇ ಬಲತೊಂದು ಪೋಯಿನ ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ' ಅಪ್ಪೆನ ಸಿಂಗಾರೊದ ಸಿರಿ ದೊಂಪೊ, ಅಂಡೆಡ್ ತಮೆಲುನಾತ್ ತುಂಡು ಪದೊಕುಲೆ ಗೊಂಚಿಲ್, ಪೊರ್ಲಾಯಿ ಬಾಸೆ, ತುಳವೆರೆ ಆಚಾರೊ ನೆಗತ್ತ್ ತೋಜುಂಡು.

ಆದಿ ಪರ್ವೊ, ಸಭಾ ಪರ್ವೊ, ಅರಣ್ಯ ಪರ್ವೊ, ವಿರಾಟ ಪರ್ವೊ, ಉದ್ಯೋಗೊ ಪರ್ವೊಲೆನ್ ಪಾಲ್ ಮಲ್ತ್ ಬರೆದ್ ತುರಿದ್ ಆಜಿ ಕೋಪೆಡ್ ಇಡೀ ಮಹಾಭಾರತೊನು ಬರೆತೆರ್. ಅಕೇರಿದ ಕುರುಕಂಡೊ ಜಾಗೆದ ಲಡಾಯಿ ಕೋಪೆಡ್ ಭೀಸ್ಮಪರ್ವೊ, ದ್ರೋಣ ಪರ್ವೊ, ಕರ್ಣ ಪರ್ವೊ, ಸಲ್ಯ ಪರ್ವೊ, ಗದಾ ಪರ್ವೊ ಇಂಚ ಐನ್ ಪರ್ವೊಲೆನ್ ದಿಂಜಾದೆರ್.

ಆಂಡ ತುಳು ಬಾಸೆದ ಮಹಾಕಾವ್ಯೊ ಇನಿಕ್‌ಲಾ ಕೈಬರವುಡೇ ಒರಿತ್‌ನವು ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಮಲ್ಲ ದುರಂತೊ. ದುಂಬೇ ಬೊಲ್ಪುಗ್ ಬತ್ತ್‌ದುಂಡ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆನ ಪುದರ್ ಬಾನೊದೆತ್ತರಗ್ ಏರ್‌ದ್ ಜಗತ್ತೇ ಆರೆನ ಸಾಹಿತ್ಯೊದಂಚಿ ಕಣ್ಣ್ ಬುಲಾದುವೊ ಪನ್ಪುನವು ಸತ್ಯೊ.

ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್ – (ತುಳು ಭಾಮಿನೀ ಷಟ್ಪದಿ ಬರೆಯಿನ ಕಾವ್ಯೊ)

ಹಿಂದೂ ದರ್ಮೊದ ಪವಿತ್ರ ಗ್ರಂತೊ "ತತ್ವೊಸಾಸ್ತ್ರೊಲೆ ಅಪ್ಪೆ" ಪನ್ಪುನ "ಶ್ರೀಮದ್ ಭಗವದ್ಗೀತೆ" ದ ಸಾರೊನೆ ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್. ಮಂತ್ರೊಬಾಸೆಡ್ ಕರ್ಬೊದಕಡಲೆದಲೆಕೊ ಇತ್ತ್‌ನ ಗೀತೆನ್ ಬಡೆಕ್ಕಿಲ ವೆಂಕಟ್ರಮಣ ಬಟ್ರ್ ಕನ್ನಡೊಡು 'ಗೀತಾಸಾರ'ಂದ್ ಪದೊ ಬರೆದ್ ಇತ್ತೆರ್. ಅವೆನ್ ತೂಯಿನ ಆಸೆಡ್ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್‌ಲಾ ಅಂಚನೇ ತುಳುಟು ಒಂತೆ ಬರೆದ್ ಆರೆಗೇ ತೋಜಯೆರ್‌ಗೆ, ಆರ್ ಆನಿದ ಮಾಮಲ್ಲ ಕವಿ. ಆರ್ ನೆನ್ ತೂದು "ಬರೆಲ ನಿನಡ್ದ್ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಕೆಲಸೊ ಆವಡ್‌ಂದ್" ತರೆ ಪೂಜಿದ್ ಆಸೀರ್ವಾದೊ ಮಲ್ತೆರ್‌ಗೆ. ಈ ಒತ್ತಾಸೆ ದೀವೊಂದು ಮೇರ್ ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್ ಕಾವ್ಯೊನು ಬರೆಯೆರ್‌ಗೆ. ಆರ್ ಭಗವದ್ಗೀತೆದ ದ್ಯಾನೊ ಸುಲೇಕೊಲೆನ್ ಮಾತ್ರೊ ಸಂಸ್ಕೃತೊಡ್ದುಲಾ ತುಳುಕು ತರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಉದಾ :

ಪಾರ್ಥಾಯ ಪ್ರತಿಬೋಧಿತಾ ಭಗವತಾ
ನಾರಾಯಣೇನ ಸ್ವಯಂ.
ದ್ಯಾನೇನ ಗ್ರಂಥಿತಾಂ ಪುರಾಣ ಮುನಿನಾಂ
ಮಧ್ಯೇ ಮಹಾಭಾರತಂ ಅಧ್ವೈತಾಮೃತ ವರ್ಷಿಣೀಂ.
ಭಗವತೀಂ ಅಷ್ಟದಶಾಧ್ಯಾಯಿನೀಂ
ಅಂಬತ್ವಮನು ಸಂದಧಾಮಿ ಭಗವದ್ಗೀತೇ ಭವದ್ವೇಷಿಣೀಂ ॥

• • •

ನರಗ್ ನಾರಾಯಣೆನೆ ಪಂಡ್‌ನ। ಪರಮ ತತ್ವೊನು ಬಾದರಾಯಣೆ।
ಬರೆಯಿನವೆ ಭಾರತೊ ಪುರಾಣೊದ ನಡುಟು ಸೇರೊಂದು ॥
ತೆರಿಪಯೆರೆ ಪದ್‌ನೆನುಮೊ ಪಾಲ್‌ದ ಸುರುಪೊಡಾತ್ಮ ವಿಚಾರೊದಾರೆದ॥
ಬರ್‌ಸೊ ಜಪುಡವಿ ಗೀತೆಯಪ್ಪೆನ ಕಾರ್ ಪತ್ತೊನುವೆ ॥

ಇಂಚ ತುಳುಬಾವಾನುವಾದೊಡು ಸರಳವಾದ್ ಉಂಡು. ಕೆಲಿಂಜದಾರೆಗ್ ತುಳು–ಕನ್ನಡ ಮಾತ್ರೋ ಅತ್ತ್ ಸಂಸ್ಕೃತ ಭಾಸೆದ ಪಾಂಡಿತ್ಯೊಲಾ ಇತ್ತಿನವು ಮೂಲು ತೆರಿಪ.

ಕಾಲ ಕಾಲೊಡ್ ಬರ್ಸೊ ಬೂರಡ್। ಬೈಲ್‌ದಿಂಜಡ್ ಪೈರ್ ಪಚ್ಚೆಡೇ।
ಜಾಲ್‌ದೇರಡ್ ಕದಿಕೆ, ಬೊರಿಮನ ಕಂಜಿ ಕೈಕಂಜಿ।
ಮೇಲ್‌ನೀಲೊದ ಆಣ್ ಪೊಣ್ಣುಲು । ಬಾಲೆ ಉಪ್ಪಡ್ ಇಲ್ಲದುಲಯಿಡ್ ।
ಬಾಲೆ ಬಾಗ್ಯೊದ ಬುಡೆದಿ ಸಜ್ಜನಿರೆಡ್ಡೆ ಆವೊನಡ್ ॥

ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್‌ನ್ ಪದಿನೆನ್ಮೊ ಅದ್ಯಾಯೊಡು ಬರೆದ್ ಮುಗಿಪುನಗ ಅಕೇರಿದ ಮಂಗಲೊ ಪದೊಟ್ 'ಸರ್ವೇ ಜನಾಃ ಸುಖಿನೊ ಭವಂತುಃ' - ಪಂಡಿಲೆಕೊ ಲೋಕೊದ ಸರ್ವ ಜನೊಕುಲೆಗ್ ಉದ್ಯೋಗ, ಸುಕೊ, ಯೋಗೊ ಬಾಗ್ಯೊನ್, ಕೊರೊಡ್ಂದ್ ಎಡ್ಡೆನುಡಿ ನಟ್ಪೊಂದೆರ್. ಇಂಚ ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್ ಪೊರ್ಲಾಂಡ್. ಕುಡ್ಲ ಆಕಾಶವಾಣಿಡ್ ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್ ಕಾವ್ಯೊ ಪ್ರವಚನ ನಡತ್‌ದ್ಂಡ್.

ಮಹಾವೀರವಾಣಿ : (ತುಳು ಕಾವ್ಯೊ)

1975ನೇ ಇಸ್ವಿಡ್ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಒಕ್ಕೆತ್ತೂರು ಸಾಲೆಡ್ ಪಾಟೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಬೊಳ್ಳಿ ಪರ್ಬೊಡು ನಿಮುರ್ತಿಯಾಯಿನ ಒರ್ಸೊ. ಧರ್ಮಸ್ಥಳೊಡು ಗೋಮಟ ಸ್ವಾಮಿ ತಾಪನೆ ಆಪಿನ ಸಂಬ್ರಮೊ. ಇತಿಹಾಸೊಡೇ ಚಿರಂಜೀವಿಯಾದ್ ಮಹಾವೀರೆ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆದ್ 2500 ಒರ್ಸೊ ದಿಂಜಿನ ನೆಂಪುದಾಚರಣೆನ್ ದೇಸೊ ವಿದೇಸೊಡು ಮಾತೆರ್ಲಾ ಮಲ್ತೊಂತ್ತ್‌ನ ಪೊರ್ತು. ಉದಯವಾಣಿ, ನವಬಾರತ ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆಲೆಡ್ ದರ್ಮತಳೊದ ಶ್ರೀ ವೀರೇಂದ್ರ ಹೆಗ್ಗಡೆರ್ ಬರೆಯಿನ 'ಮಹಾವೀರನ ಬೋದನೆ ದಿನ ನಿಚ್ಚೊ ಒಂಜಿ ಒರ್ಸೊ ಮುಟ್ಟ ಬತ್ತೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಅಯಿನ ಮಾತ ಒಟ್ಟ್‌ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅವೆನ್ ಕನ್ನಡೊಡ್ದು ತುಳುಕು ತರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಹೆಗ್ಗಡೆರ್ದ ಕೊನೊಪೋದು ತೋಜಾಯೆರ್‌ಗೆ, ತೂದು ಕುಸಿಯಾದ್ ಆರ್ ಉಂದೆನ್ ಅಚ್ಚಿಗ್ ಪಾಡ್ಯೆರೆಗ್ ಅನುಮಲ್ತ್‌ಕೊರ್ಯೆರ್.

ತುಳು ಬಾಸೆಡ್‌ಲಾ ದರ್ಮೊ ಕಾವ್ಯೊನು ಬರೆಯೆರೆ ಸಾದ್ಯ ಉಂಡು ಜೈನ ಧರ್ಮೊಡಿತ್ತ್‌ನ ನರಮಾನಿ ತೆರಿಯೊಡಾಯಿನ ತತ್ವೊಲು ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಬಾಸೆಲೆಡ್ ಉಂದೆಕ್ ದುಂಬೇ ಅಚ್ಚಾಯಿನ ಉಂಡು. ಆಂಡ ತುಳು ಬಾಸೆಡ್ ಇತ್ತ್‌ಜಿ. ಆ ಜಾಗೆನ್ ದಿಂಜಾದ್ ಜೈನ ದರ್ಮೊದ ಬಗೆಟ್ ಸುರೂಕು ತುಳು ಕಾವ್ಯೊ ಬರೆಯಿನ ಕೀರ್ತಿ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆಗ್ ಸಂದ್‌ಂಡು.

ತ್ಯಾಗೊದಾಯೆ ಮಮತ್ವೋ ಬುದ್ದಿದ । ತ್ಯಾಗಿ ನಿಜೊಕು ಮಮತ್ವೊಡಾಯೆನೆ ।
ಬೋಗೊದಾ ಸಂಸಾರೋಗೇಪಲ ಪೋಡ್ಯುನಯೆ ಮುನಿಯೆ।
ರಾಗೊಲಾದಿ ಮಮತ್ವೊ ಬಾವೊದ । ರೋಗೊಲಾಯಗ್ ಎಂಚಿನವುಲಾ ॥
ತಾಗಿಯೆರೆ ನಿಜೊಕಿದ್ದಿ ಕೇನ್‌ಲೇ ವೀರ ವಾಣಿನೊರೊ ॥

ಇಂಚಿನ ದಾಟಿಡ್ ಸಾಗುನ ಮಹಾವೀರವಾಣಿ ಕಾವ್ಯೊದ ಪದೊಕುಲೆನ್ ಏತ್ ಓದುಂಡಲಾ ಯಾವುಜಿ. ಪದ್ರಾಡ್ ಅಧ್ಯಾಯೊಡು ಬರೆಯಿನ ಕಾವ್ಯೊ ಭಾಮಿನಿ ಸಟ್ಪದಿಡ್ ಉಂಡು.

ಕೆಲಿಂಜ ಶ್ರೀ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿ ಬಗ್ತಿಸಾರೊ (ತುಳು ಬಾಮಿನಿ ಸಟ್ಪದಿ)

ನಮ್ಮ ತುಳುನಾಡ್‌ಡ್ ಸರ್ವೇಶ್ವರೀ ಸಗ್ತಿನ್ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿಂದ್ ತುಳು ಸಂಪ್ರದಾಯೊಡೇ ದೈವೋ ಕಟ್ಟಾದ್ ನಂಬೊಂದು ಏತೇತೋ ಊರುಡು ಉಲ್ಲೆರ್. ವಿಟ್ಲ ಸೀಮೆಡ್‌ಲಾ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿ ಅಧಿ ದೇವತೆ. ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿ ನೇಮೊಗು ಮೆಚ್ಚಿಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಅನಂತಾಡಿಡ್‌ಲಾ ಮೆಚ್ಚಿ ಆಪುಂಡು. ಅವ್ವತ್ತಂದೆ, ಕೇಪು, ಕೆಲಿಂಜ, ಮಾಣಿ, ಕಾಂಪ್ರಬೈಲು, ಸಜಿಪ, ಒಕ್ಕೆತ್ತೂರು, ಕೊಡತ್ತಾಜೆ, ಕಣಂತೂರು ಇಂಚ ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕುದ ಒರುಂಬೊ ಜಾಗೆಡ್ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿ ಸಗ್ತಿ ದೇವತೆಯಾದ್ ನಿಲೆಯಾತಲ್. ಕೆಲಿಂಜರ್ ಉಳ್ಳಾಲ್ತಿನ ಮಲ್ಲ ದೈವಬಗ್ತೆ ಬಕ್ತೆ ಆರ್. ಆರೆನ ಆರಾಧ್ಯ ದೇವಿನ ಮಿತ್ತ್ ಆರ್ ಬಗ್ತಿ ಪದ ಬರೆಯೆರ್.

ಸ್ವಾಮಿ ಸಿರಿಯಾನಂತಕೋಡಿದ ದೇವೇರಾ ಸುಬ್ರಾಯನಿಪೋಡು
ಬೂತೊ ಗಣಕುಲು ದೈವೊ ಸಗ್ತಿಲು ಗುಳಿಗೆ ಸಾಸ್ತಾವು ॥
ಮಾತೆರೆನ ಬೆರೆಸಾಯೊಗುಂತ್‌ದ್ ಈ ಕೆಲಿಂಜಡ್ ನಿಲೆನೆ ಆಯಿನ ॥

ಉಂದೆನ್ ದುಂಬು ಓದೊಂದು ಪೋನಗ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿನ ಕಾರ್ನಿಕೊ, ದೇವಿನ ಐಸುರೊ, ಕೆಲಿಂಜ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಇತಿಹಾಸೊ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣೆದುರು ತೋಜಿಲೆಕಾಪುಂಡು. ಕೆಲಿಂಜದ ಚರಿತ್ರೆ, ಮಹಿಮೆ ತೆರಿಯೊಡಾಂಡ ಈ ಕೃತಿ ಓದೊಡು. ಈ ಬಗ್ತಿ ಸಾರೊನು ಎಲ್ಲ ಪದೊಟ್ ಉಂಡು.

ತುಳು ಹರಿಸ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ (ಸಾಂಗತ್ಯ ದಾಟಿ)

ಕೆಲಿಂಜದಾರೆಗ್ ಬಾರೀ ಪುದರ್ ಕನತಿನ ಗ್ರಂತೊ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ. ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿದ 1992–1994ನೇ ಸಾಲ್ ಬೂಕುದ ಇನಾಮು 'ಪೊಳಲಿ ಸೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಡೆರೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ'ನ್ 1995ಟ್ ಪಡೆತ್‌ಂಡ್. ತುಳು ಕಾವ್ಯೊ ಪ್ರಕಾರೊಗು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಸುರೂತ ಇನಾಮು ಪಡೆವೊನ್ನ ಪೆರ್ಮೆದ ಕೃತಿಲಾ ಉಂದುವೇ ಆದ್‌ಂಡು.

ಸುಮಾರ್ ಪತ್ತ್ ಒರ್ಸೊಗು ದುಂಬೇ ಬುರೆದ್ ಮುಗಿತ್‌ನ ಗ್ರಂತೋ 1994ಟ್ ಬೊಲ್ಪುಗು ಬತ್ತ್‌ಂಡ. ಈ ಗ್ರಂತೊನು ಬೊಲ್ಪುಗ್ ಕನಯೆರೆಗ್ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ದಿಂಜ ಕಸ್ಟೊ ಬತ್ತೆರ್. ಈ ಬೂಕುನ್ ಬೊಲ್ಪುಗ್ ಕನಯೆರೆ ಆರ್ ಮಸ್ತ್ ಜನೊಕು ಡೊಗ್ಗು ಸಲಾಮು ಪಾಡುನಂಚಿನ ಪ್ರಸಂಗೊಲಾ ಆರೆಗ್ ಎದುರದಾತ್ತಿಂಡ್. ಆಂಡ ಆರೆಗ್ ಆ ನಿಲೆಟ್ ಬೆರಿ ಸಾಯೊ ಮಲ್ತ್‌ನಕುಲು ಕಮ್ಮಿ.

ಕುಡ್ಲಡ್ ನಡತಿನ ಸುರೂತ ವಿಶ್ವ ತುಳು ಸಮ್ಮೇಳನೊಡು ಬುಡುಗಡೆ ಆಪುನ 16 ಬೂಕುಲೆನ ಬುಡುಗಡೆತ ಪಟ್ಟಿಡ್ ಸುರೂತ ಸಾಲ್‌ಡಿತ್ತ್‌ನವು 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ' ಬೊಕ್ಕ 'ಏಕಿನಿ ಕರ್ಣೆ' ದಾಯೆಗ್ ಬುಡುಗಡೆ ಆಯಿಜಿಂದ್ ತೆರಿಜಿ. ಸಮ್ಮೇಳನೊ ನಡಪಾಯಿ ಯಜಮಾನಿ 'ಅಖಿಲ ಭಾರತ ತುಳು ಒಕ್ಕೂಟ' ದಂಚಿನ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ತುಳು ಸಂಘಟನೆ, ಒಕ್ಕೂಟೊದ ಹಿರಿಯೆ ಸದಸ್ಯೆಲ ಆಯಿನ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಕೃತಿಕುಲೆನ್ ಕೈ ಬುಡ್ನವು ಬಾರೀ ಆಚಿರೊದ ಸಂಗತಿ. ಇಂಚ ಕೈ ಬುಡುನ 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ' 'ತುಳುವೆರೆಂಕುಲುಕುಡಲ' ಕೂಟ ಬೊಲ್ಪುಗು ಕನತ್‌ದ್ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಕಳೊಕು ದಿಂಜ ಸಾಯೊ ಮಲ್ತ್ಂಡ್.

ಸತ್ಯೊ ದರ್ಮೊಗ್ ಬೋಡಾದ್ ರಾಜಪದವಿ, ಪೀರೊ, ಬುಡೆದಿ, ಬಾಲೆನ್ ತ್ಯಾಗ ಮಲ್ತ್‌ದ್, "ಸತ್ಯೊನೇ ಸಿವೆ, ಸಿವೆನೇ ಸತ್ಯೊ" ಪನ್ಪುನ ತತ್ವೊನು ಜಗತ್ತ್‌ಗೇ ತೋಜಾಯಿನ ತ್ಯಾಗಮೂರ್ತಿ ಸತ್ಯಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ರಾಜನ ಕತೆನ್ ಪ್ರಸಿದ್ದ ಮಹಾಕವಿ ರಾಘವಾಂಕೆ ವಾರ್ಧಕ ಸಟ್ಪದಿಟ್ ಕನ್ನಡೊ ಬಾಸೆಡ್ ಬರೆಯೆಂಡ, ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಅಯಿನ್ ತುಳು ಬಾಸೆಡ್ ಸಾಂಗತ್ಯೊಡು ಪೊರ್ಲಕಂಟ್‌ಡ್ ಬರೆತೆರ್.

ಸೈತ್‌ನ ಸೂತಗೊ ಪತ್ತೊಂಜಿ ದಿನೊಕು ।
ಪೆದ್ದ್‌ನ ಪದಿನಾಜಿ ದಿನೊಕು ॥

• • •

ಜಾತಿದ ಪಗೆ ಬುಡ್ದು ಒಟ್ಟಿಗೆ ತಿರ್ಗೊಂದು।
ಏತೋ ಮುರ್ಗೊಲು ಮೇಪೊ ಮೂಲು ॥

• • •

ಏರಾಂಡಲಾ ಪೆದ್ದ್‌ನಪ್ಪೆನ್ ಮಾರ್‌ದ್ ।
ಚಾಕರಿದಾಲೆನುಂತವೆರೋ ॥

• • •

ಜಾತಿಡ್ ಎಲ್ಯೆತ್ತ್ ಏರಾಂಡಾಲಾ ಇನಿ
ನೀತಿಡೆ ಎಲ್ಯಾಪುನೆತ್ತೊ॥

• • •

ಅಪ್ಪೆಮ್ಮೆ ಮೋನೆನ್ ತೂವಂದ್‌ನಾಯೆನೆ
ಇಲ್ಲ್‌ಗ್ ಸೂಕೊರ್ಪುನಾಯೆ ॥

ಇಂಚಿತ್ತಿ ಪದೊಕುಲೆನ್ ಅಲ್ಪಲ್ಪ ಉದಾರ್ಮೆ ಮಲ್ತೊಂದು ಸಾಮಾನ್ಯೊ ಜನೊಕುಲ್ಲಾ ಅರ್ತ ಮಲ್ತೊನ್‌ನ ರೀತಿಡ್, ತುಳುಗಾದೆ, ತುಳುವೆರೆ ನಡೆನುಡಿಕ್‌ಲು, ಕಾವ್ಯೊಡು ಬಾರೀ ಪೊರ್ಲುಡೇ ನೆಯ್ಯೊಂದು ಪೋದ್ ಕತೆಟ್ ತುಳುನಾಡ್ ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಜೀವೊಕಳೆನ್ ದಿಂಜಾದೆರ್. ಓಲೋ ನಡೆತಿನ ಒಂಜಿ ಕತೆ ಓದುನಗೊ ಮೂಲೇ ನಮ್ಮ ಸುತ್ತೊ ಮುತ್ತೊ ನಡತಿನಲೆಕೊ ತೋಜುವೊ.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊದ ಬಗೆಟ್ ಬೊಂಬಾಯಿದ ಡಾ. ಸುನೀತಾ ಎಂ. ಶೆಟ್ಟಿ ಇಂಬೆರ್ ಅಧ್ಯಯನೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪ್ರಬಂಧ ಮಂಡನೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಉಂದು "ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಿರಿ" ನೆಂಪುದ ಸಂಚಿಕೆಡ್ ಪ್ರಕಟ ಆತ್ತ್‌ಂಡ್. ಶ್ರೀ ಭಾಸ್ಕರ ರೈ ಕುಕ್ಕುವಳ್ಳಿ, ಶ್ರೀ ಪುಷ್ಕಳ ಕುಮಾರ್ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊದ 'ಸುರುತ ಪಾಲ್‌ದ ಕಾವ್ಯವಾಚನ ಪ್ರವಚನ ಮಲ್ತೆರ್‌ಂಡ ಸಿರಿಮತಿ ಎಂ. ಜಾನಕಿ ಬ್ರಹ್ಮಾವರ, ಶ್ರೀ ಅಂಬಾತನಯ ಮುದ್ರಾಡಿ ಮುಕುಲು ಕಾವ್ಯೊದ ಅಕೇರಿದ ಪಾಲ್‌ನ್ ಕುಡ್ಲ ಆಕಾಸವಾಣಿಡ್ ಪ್ರವಚನೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕಾವ್ಯೊದ ಪೊರ್ಲ್‌ಗ್ ಮೆರೆಪಾಯಿನಕುಲು.

ಭೂಮಿ ಪುತ್ರೆ ಬಲಿಯೇಂದ್ರೆ : (ಸಾಂಗತ್ಯ ಶೈಲಿ ತುಳು ಕಾವ್ಯೊ)

ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಅಚ್ಚಾಯಿನ ಐನ್ ಗ್ರಂತೊಲೆಡ್ ಬಲಿಯೇಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊಲಾ ಒಂಜಿ. ತುಡರ್ ಪರ್ಬೊ (ದೀಪೋಳಿ ಪರ್ಬ) ತುಳವೆರೆನ ಮಲ್ಲ ಪರ್ಬ. ತುಳುವೆರ್ ಪರ್ಬ ಪಂಡ್‌ದ್ ಆಚರಣೆ ಮಲ್ಪುನನೇ ದೀಪೊಳಿನ್. ಆ ಪರ್ಬದಪಗನೇ ಬಲಿಯೇಂದ್ರೆ ತನ್ನ ತುಳುನಾಡು ತೂಯೆರೆಗಾದ್ ಕಡಪ ರಾಜ್ಯೊಡ್ದು ಊರುಗು ಬರ್ಪೆ. ಆಪಗ ಆಯನ್ ಎದ್ಕೊನುನವೇ ವೈಭವೊದ ದೀಪೋಳಿ ಪರ್ಬ. ಬಲಿಯೇಂದ್ರೆ ಬಗೆಟ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಕತೆಕುಲು ಉಲ್ಲೊ. ಪುರಾಣೊಡ್ಲಾ ವಿಷ್ಣು, ವಾಮನ ರೂಪೊಡು ಬತ್ತ್‌ದ್ ಆಯನ್ ಪಾತಾಳೊ ಲೋಕೊಗು ತಳ್ಳ್‌ನ ಕತೆ ಉಂಡು ತುಳುಟು ಬಲಿಯೇಂದ್ರೆ ಪಾರ್ದನಡ್ ಬಾರೀ ಪೊರ್ಲು ಉಂಡು.

ಸೋಣೊ ಸಂಕ್ರಾನ್ದಿದಾನಿ ದೈವೊ ದೇವೆರೆನ್ ನೆನೆತೊಂದು ಬೊಂತ್ಯೊಲ್ದ ಅಮಾಸೆದ ದುಂಬ್‌ಸಾನಿಡ್ದ್ ಮೂಜಿ ದಿನೊ ಪರ್ಬೊದ ಗೌಜಿಯೇ ಗೌಜಿ. ಉಂದೆನ್ ಮಾತೊ ಓದುದು ಅಬ್ಬೆಸೊ ಮಲ್ತಿನ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಆರೆನವೇ ಒಂಜಿ ಶೈಲಿಡ್ ಬಲಿಯೇಂದ್ರನ ಮಿತ್ತೊಂಜಿ ಪೊರ್ಲುದ ಕಾವ್ಯ ಬರೆದ್ ಅವೆಕ್ "ಭೂಮಿಪುತ್ರೆ ಬಲಿಯೇಂದ್ರೆ"ಂದ್ ಪುದರ್ ಕೊರ್ಯೆರ್.

ಆಚಾರೊ ಜನ ಜೀವನೊದ ಸಿಸ್ತ್ ಬೇತೆ ಬೇತೆ ಜಾತಿಮತೊದಕ್‌ಲು, ಅಕುಲೆ ರೀತಿ ರಿವಾಜಿಡ್ ಏತೋ ಪರ್ಬೊಲೆನ್ ಆಚರಣೆ ಮಲ್ಪುವೆರ್. ಆಂಡ ಬೆನ್ನಿ, ಸಾಗೊಳಿ

ಮಲ್ಪುನಕುಲೇ ಆ ಜಾತಿ - ಈ ಜಾತಿ ಪನ್ಪುನ ಒವ್ವೇ ಬೇದೋ ಇಜ್ಜಂತೆ ಆಚರಣೆ ಮಲ್ಪುನ ಪರ್ಬೊ ದೀಪೋಲಿ.

ಏಳ್ಕಡಲ ನಡುಟತ್ತೆ ಬೂಮ್ಯಪ್ಪೆನಾ ಪಚ್ಚೆ
ಸೀರೆದವೆ ಸಿರಿ ಸೆರಂಗ್‌ದ್ ಕೆಂಪು ಕೆಂಪುದಾ
ಕಂಬಿದಂಚನೆ ಮೆರಪಿ, ಸೋಣಿತಾ ನಗರೊಂದು
ಪುದರ್‌ದವೆ ರಾಜದಾನಿಡ್। ದೈತ್ಯ ಕುಲೊಟ್ಟೊರಿಯೆ
ಪ್ರಹ್ಲಾದೆ ಪನ್ಪುನಯೇ ಜನೊಕುಲೆಗ್ ದೇವೆರೆನ
ಮಯಿಮೆ ತೋಜಯಿ ಪುಣ್ಯಪುರುಸನವೆ ಪ್ರೀತಿದಾ
ಮಗೆ ವಿರೋಚನೇ । ಮಲ್ಲ ಕಾರ್ಬಾರಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರ
ಗೊರಿಮಗನೆ ವೀರಾದಿ ವೀರೇ ದರ್ಮೊನು ನಾಲ್
ಕಾರ್‌ಡುಂತಯಿ ಸೂರೆ। ಬಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಂದ್
ಪುದರ್‌ದಾಯೆ। ಮೂಜಿ ಲೋಕೊಡು ಕೀರ್ತಿಪಡೆಯಿನಯೆ ಬಿರ್ಸೆ ॥

ಲಲಿತ ರಗಳೆಡ್ ಬರೆಯಿನ ಈ ಕಾವ್ಯೊ, ಪೊಲಿ ಒಂಜಿ, ಪೊಲಿ ರಡ್ಡ್, ಪೊಲಿ ಮೂಜಿ, ಇಂಚ ಪೊಲಿ ಏಳ್ ಅದೆಟ್ ಬಲಿಯೇಂದ್ರನ ತುಳು ಪಾರ್ದನೊ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊದೊಸರಾದ್ ಪರಿತೊಂದುಂಡು. ಕುಡ್ಲದ ನಿತ್ಯಾನಂದ ಗ್ರಂಥಾಲಯ ಉಂದೆನ್ 1997ಟ್ ಅಚ್ಚಿಗ್ ಪಾಡ್‌ದ್ ಕೆಲಿಂಜೆರೆಗ್ ಮಸ್ತ್ ಬೆರಿಸಾಯೊ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಆಕಾಶವಾಣಿಡ್ ಈ ಕಾವ್ಯೊ ಪ್ರಸಾರೊ ಆದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆಯಿನವು.

ಸಿವ ಸುಂದರ ಸತ್ಯೊ: (ತುಳು ಕಬಿತೆಲೆ ಜೋಡಿ ಗೊಂಚಿಲ್)

ಈ ಕಬಿತೆದ ಕೃತಿಟ್ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ತುಳು ಕಬಿತೆಲೆನ್ ರಡ್ಡ್ ಪಾಲ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ರಡ್ಡ್ ಕೋಪೆಡ್ ಬರೆತೆರ್. ಸುರೂತ ಗೊಂಚಿಲ್ಡ್ ಎಡ್ಡೆಡ್ಡೆ ಪುದರ್‌ಡ್ ಬರೆಯಿನ ಪದಿನೊರ್‌ಂಬ ತುಂಡು ಪದೊಕುಲೆನ್ ದಿಂಜಾದೆರ್. ಅವೆಟ್ ಕೆಲವು ತುಳುವೆರೆ ತುಡರ್, ಮದಿಪು ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಬೊಲ್ಪು ಬತ್ತ್‌ನವು.

ಪರಕೆ, ತುಳುನಾಡ್, ತುಳುವೆರೆ ಬಿರ್ಸಾತಿಗೆ, ಈ ನರಮಾನಿಯಾಲ, ಕಾಲಬೈರವ ನಲಿಕೆ, ಸೊರ್ಗೊದ ಕವಿಗೋಷ್ಠಿ, ಆಟಿದಗೆಲ್, ಮದಿಮಲೆನ ಅಪ್ಪೆ ಪೊಣ್ಣೊಚ್ಚಿದ್ ಕೊರ್ಪಿ ಪದೊ, ಮದಿಮಯನ ಅಪ್ಪೆ ಮದಿಮಲೆನ್ ಕೈಕೊನುನ ಪದೊ, ಬಿಸುರಾಯನ

ಇಸ್ಸೊರೂಪೊ ಉಳ್ಳಾಲೊದ ಮಾರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕೆ, ಸಾದನೆಡ್ ಸಪಳೊ ನಿಂಗೊಳಿ, ಆಣ್ ಬಾಲೆದ ಬಲಕೆ, ದರ್ಮಿಸ್ಟನ ಜೋಕುಲು ಅನ್ಯಾಯಗಾರೆರೆಂಚ?, ಹೆಡ್ಡನ ಜೋಕುಲು ಎಡ್ಡೆಂಚ? ಬಾಲೆಪೊಣ್ಣಾಂಡ ದಾನೆ? ಆತ್ಮೊ ಸಂತೋಸು, ತುಳು ನಾಡಪ್ಪೆಗ್ ಸುಗಿಪು, ಇಂಚ ಪದಿನೊರ್ಂಬ ಎಡ್ಡೆಡ್ಡೆ ತುಂಡು ಪದೊಕುಲೆನ್ ಈ ಗೊಂಚಿಲ್‌ದಿಂಜಾದೆರ್.

ಪೊಣ್ಣೊಬ್ಚಿದ್ ಕೊರ್ಪಿ ಪದೊ, ತುಳುವೆರೆ ಬಿರ್ಸಾದಿಕೆ, ಕಬಿತೆಲು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಮದಿಪು ಬೂಕುಲೆಡ್, "ಬಿಸುರಾಯನ ಇಸ್ವೊರೂಪೊ, ತುಳುವೆರೆ ತುಡರ್ ಪತ್ರಿಕೆಡ್ "ತುಳುನಾಡಪ್ಪೆಗ್ ಸುಗಿಪು" ಪರ್ವಪರ್ಬದ ಪೊರ್ಲು ಕಬಿತೆಲು (ಕಬಿತೆ ಗೊಂಚಿಲ್) ನೆಂಪುದ ಸಂಚಿಡ್ ನೆಕ್ಕ್ ದುಂಬೇ ಬೊಳ್ಪುಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆತಿನ ಕಬಿತೆಲು.

ತುಳುವೆರೆ ಬಿರ್ಸಾತಿಗೆ – ಪದೊ ಪಂಜೆ ಮಂಗೇಶರಾಯೆರ್ ಬರೆಯಿನ "ಹುತ್ತರಿ ಹಾಡು" ಕಬಿತೆದ ಶೈಲಿಡ್ ಪೋತುಂಡ್. ಉದಾರ್ಮೆಗ್ :

ಎಲ್ಲಿ ಭೂರಮೆ ದೇವ ಸನ್ನಿಧಿ ಬಯಸಿ ಬಿಮ್ಮನೆ ಬಂದಳೋ,
ಎಲ್ಲಿ ಮೋಹನ ಗಿರಿಯ ಬೆರಗಿನ ರೂಪಿನಿಂದಲಿನಿಂದಳೋ.

. . .

ಓಲು ನೇಮೊನೊ ಪೊಣ್ಣು ಪೊಂಜೊವೆ ರಾಗೊ ರಂಗಿತೊ ಪಾರ್ದನೊ?
ಓಲು ಪೂಜೆನಾ ನಾಗ ಮಂಡಲೊ ಆಯನೊಡು ಜನ ಸೇರ್ದನೊ?
ಓಲು ಕಂಬ್ಲನೊ ಕೋರಿಕಟ್ಟನೊ ಬೂತೊಕೋಲೊದ ನಲಿಕೆನೊ?
ಓಲು ಆಟೊನೊ ತಾಳೊ ಮದ್ದೋಳಿ ಕುಸಲ್ ಕೂಟೊ ತೆಲಿಕೆನೊ?

ಔಲೆ ತುಳುವೆರೆ ನಾಡ್‌ಲ
ಔಲೆ ಗುತ್ತುದ ಬೂಡುಲ
ಔಲೆ ದೈವೊಲೆ ಮಾಡೊಲ

ಇಡೀ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಚಿತ್ರನನೇ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣ ದುಂಬ್ ತೋಜುನ ರೀತಿಡ್ ಈ ಪದೊಟ್ ವರ್ಣಣೆ ಮಲ್ತೆದೆರ್.

ಈ ನರಮಾನಿಯಾಲ – ಕಬಿತೆ

ಬೆನ್ನಿ ಬೇಸಾಯನೊ । ಬೇರೊ ವ್ಯೆವಾಟೊ।
ಕೈಕಸುಬುದ ಕೈಗಾರಿಕೆನೊ? ಓ ತುಳುವಾ!
ನರಮಾನಿ ಈ ಆಲ ದಾಯ್ತಾಂಡಲ ಆಲ

ಈ ಪದ್ಯ ನಿರುದ್ಯೋಗಿಯಾದ್ ತಿರ್ಗುನಾಯನ್ ಎಚ್ಚರ ಮಲ್ಪುಂಡು.

ಪೊಣ್ಣೊಚ್ಚಿದ್ ಕೊರ್ಪಿ ಪದೊ (ಮದಿಮಾಲೆನ ಅಪ್ಪೆ ಪನ್ಪುನು)

ಕರ್ಲ್ದ ಕೊಡಿ ಎನ್ನ ನಿಕ್‌ಲೆ ಮಟ್ಟೆಲ್‌ಗಾಂಡ್।
ಪೊರ್ಲ್ಲಡೇ ಸಾಂಕೊನುಳೆ ಪೇರ್ ನುಪ್ಪುನು ಕೊರ್ದು ॥ಪ॥
ನಿಕುಲೆ ಮಾಡೊದ ದೀಪೊನರ್ಲ್ಲಾದ್ ಬೆಳಗಯರೆ।
ಸುಕುನೊ ತೂದೇ ಬಲತ ಕಾರ್ದ್ದೀದ್ ಪೊಗ್ಗುವಲ್॥
ಸುಕೊನೊ ದುಕ್ಕೊನೊ ಪನ್ಪಿಗೊಡವೆಮೋಲೆಗಿದ್ದಿ।
ಅಕಲ್‌ಡುಪ್ಪುನೆ ಒಂಜೆ ಆಯಿನವು ಬಾಗ್ಯೊಂದೆ ॥ ಕರ್ಲ್ದಾ ಕೊಡಿ।

ಪೊಣ್ಣು ಬಾಲೆನ್ ಪೆದ್ದ್ ಸಾಂಕ್‌ದ್ ಮದಿಮೆ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ನಗ ಆಪುನ ಬೇನೇ, ಬೇಜಾರೊ, ದುಕ್ಕೊನು ಮದಿಮಲೆನ ಅಪ್ಪೆ ಪನ್ಪುನ ಈ ಪದೊಟ್ ತೂವೊಲಿ

ಈ ಸೋಬಾನೆ ಪದೊ ಕಲ್ಲ್ ಮನಸ್‌ದಾಲೆನಲಾ ಉಡಲ್ ಕರಗ್‌ದ್ ಕಣ್ಣ್‌ಡ್ ನೀರ್ ಜತ್ತ್ ಪೋಪುನ ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಶೈಲಿಡ್ ಈ ಪದೊ ಮೋತುಂಡ್.

ಮದಿಮಲೆನ್ ಕೈಕೊನುನ ಪದೊ (ಮದಿಮಯನ ಅಪ್ಪೆ ಪನ್ಪುನವು)

ಕೇನಿ ಕನ್ಯಾದಾನೊ ಮಲ್ತಿ ಪುಣ್ಯಾದಿಕೆರೇ।
ಕೇನಿ ಮದಿಮಲೆ ಕಡೆತ ಬಂದು ಬಾಂದವೆರೆ ॥ ಪಲ್ಲವಿ॥
ದಾನೊಲೆಡ್ ಕನ್ಯೆಪುದಾನೊನೇ ಮಲ್ಲೆಂದ್
ಪ್ರೀತಿ ಮೋಕೆದ ಮದಿಪುಡೊಪ್ಪಯಿನ ಮದಿಮಲೆನ್।
ಮೊರ್ಲುಡೇ ಕೈಕೊಂದು ಸಂತೊಸುಡು ಮಾತೆರೆಗ್
ಸಂದಾವೆನೆನ್ನ ಸೊಲ್ಮೆ॥

ಬಲತ ಕಾರ್‌ದೀದ್ ದೀದ್ ಉಲ್ಯಾ ಲೆತ್ತೊನುನ ಪೊಣ್ಣು ಮಗಳೆನ್ ಎದ್ಕೊಂದು ಮಾಮಿ ಸೋಕುಡು ಪೊಣ್ಣನ್ ತಾಂಕೊನ್‌ನ ಬಗೆಟ್ ಬರವಸೆ ಕೊರ್ಪು ಪದೊಟ್‌ಲಾ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಆಣ್-ಪೊಣ್ಣ್ ಇರ್ವೆರ್ ಸುಕೊಟ್ ಸಂಸಾರೊ ಮಲ್ತೊಂದು ರಡ್ಡ್ ಕುಟುಂಬೊದ ನಡುಟು ಭಾವನಾತ್ಮಕ ಸಮ್ಮಂದೊಲು ಗಟ್ಟಿಯಾಪಿಲೆಕೊ ಈ ಪದೊಕುಲೆನ್ ಬಾರೀ ಸೋಕುಡು ಬರೆದ್ ಸಮಾಜೊಗು ಅರ್ಪಿಸಾದೆರ್, ಇನಿ ಈ ರಡ್ಡ್ ಪದೊಲಾ ಮದಿಮೆದ ಲೇಸ್‌ಡ್ ಅಲ್ಪಲ್ಪ ಪೊಂಜೆಲೆ ಬಾಯಿಡ್ದ್ ಬಾಯಿಡ್ ಕೇಂಡ್ದ್ ಬರೊಂದುಂಡು.

ಬಿಸುರಾಯನ ಇಸ್ವೊರೂಪೊ : ತುಳುವೆರೆ ಪೊಸ ವರ್ಸೊ ಬಿಸು ಪರ್ಬೊದ ಬಗೆಟ್ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಬರೆಯಿನ ಪದೊ

ತೋಜಂದಿ ದೇವೆರೆನ ಕವಿ ಕಲ್ಪನೆಡ್ ಬರೆತಿ
ಮಾಮಲ್ಲ ಕಾರ್ನಿಕೊದ ಇಸ್ವೊರೂಪೊನು ಯಾನ್
ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಪದೊಟು ಸಿರಿಗೀತೆಡ್‌ಲ ತೂದು,
ಪೊಸ ವರ್ಸೊ ಸುರುವಾಪಿ ಪೊಸ ದಿನೊನೆ ಬಿಸುರಾಯೆ
ತೋಜಂದಿ ರೂಪೊದಾಯೆ ತುಳುನಾಡ್‌ಗೊರ್ಸೊಗೊರ
ಬರ್ಪುನಾಯೆ ಕೆಂಬುಡೆನ್ ಕೈಕೊಂದು ಪೋಪುನಾಯೆ ಬಿಸುಕಣಿತ ದೈವೊ॥

ಬಿಸುಕಣಿ, ಬಿಸುಪರ್ಬ ಆಚರನೆ ನಾಡ್‌ದ ದೈವ್ಯೊ – ದೇವೆರ್, ಕಾರ್ನಿಕೊ ಪುರುಸೆರ್, ಪುರಾಣ ಪುರುಸೆರ್, ಹಿರಿಯ ಕವಿ, ವಿದ್ವಾಂಸೆರ್‌ನ ಇಂಚ ಮಾತೆರ್ನ ನೆಂಪು ಪಟ್ಟಾವುನ ಪದೊನು ಕೆಲಿಂಜ ಎನ್ಪತ್ತನಾಲ್ ಪದೊಟ್ ಈ ಕಾವ್ಯ ಮೊಡೆತೆರ್.

ಉಳ್ಳಾಲೊದ ಮಾರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕೆ – (ತುಂಡು ಕಾವ್ಯೊ)

ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ತುಳುವೆರೆಂಕ್ಲು ಕುಡಲದ ಸದಸ್ಯೆ ಆದುಪ್ಪು ಪೊರ್ತು 1994ನೇ ಒರ್ಸೊಡ್ ಈ ಕೂಟೊ ಕುಡ್ಲದ್ ಇತಿಹಾಸೊಡು ದಾಖಲೆ ಆದ್ ಉಪ್ಪುನ ಸೋಮೇಶ್ವರ, ಉಳ್ಳಾಲಗ್ ಪೋದ್ ತಿರ್ಗ್‌ದ್ ಬರ್ಪುನ ಒಂಜಿ ಇಸೇಸೊ ಕೂಟೊ ಪಟ್ಟೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಉಂದೆಟ್ ಕೆಲಿಂಜೆರ್, ಡಾ. ವಾಮನ ನಂದಾವರೆರ್, ಮ. ವಿಠಲ, ಇಂಚ ಆನಿ ಕೆಲವು ವಿದ್ವಾಂಸೆರ್ ಪಾಲ್ ಪಡೆದಿತ್ತೆರ್. ಈ ನೆಂಪುಂಡು ಉಳ್ಳಾಲ ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕೆನ ಬಗೆಟ್ ಅಧ್ಯಯನೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ 150 ಸಾಲ್‌ಟ್ ವೀರ ರಾಣಿನ ಸೌರ್ಯೊನು ಈ ಕಾವ್ಯೊಡು ವರ್ಣನೆ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್

ಕುಡಲ ಸೀಮೆಗ್ ಪೋರ್ಚುಗೀಸೆರ್ ।
ಪಡೆನ್ ನುರ್ಕದ್ ಕಾಮರಾಯನ್।
ಒಡೆಯೆ ಮಲ್ಪುವೊ ಕಪ್ಪ ಪಡೆಯೆರೆಗಾದ್ ಒಪ್ಪಯೆರ್॥
ಅರಸು ಗದ್ದಿಗೆ ತನಕ್ ತಿಕ್ಕುನ।
ಕನಟ್‌ಲರ್ಪ್‌ತೆ ಕಾಮರಾಯನೆ ।
ಕೊರುದು ಕಪ್ಪೊನು ಸೀಮೆನೊರಿಪುಲೆ ಪಂಡೆ ಸಮ್ಮಲೆಡ ॥

• • •

ತನ್ನ ಸೀಮೆ ಸ್ವತಂತ್ರೊಡುಪ್ಪೆರೆ ।

ಅನ್ಯ ದೇಸೊದ ಅರಸುನಕ್ಲೆಡ ।
ಪೊಣ್ಣಾಂಡಲಾ ಕಾದ್ ಕಾದ್ದ್ ಮೆರೆಯಲಬ್ಬಕ್ಕೆ ॥
ಸುರುಕು ಸ್ವತಂತ್ರದವೇ ಲಡಾಯಿಗ್।
ತುಳುವೆದಿಯೇ ಜತ್ತಿನೆಟ್ ನಮ್ಮವೆ।
ಪೊರ್ಲುದ ತುಳುನಾಡ್ ಬಾರತೊದಪ್ಪೆ ಮೂಕುಂತಿ ॥

ತುಲುನಾಡ್‌ನ್ ಪರ್ದೇಸಿ ಪೋರ್ಚುಗೀಸೆರ್ ಅಕ್ರಮೊ ಮಲ್ಪುನ ಪೊರ್ತುಗ್ ಅಕ್ಲೆಗೆದುರುಂತುದು ಕಾದ್ದ್ ಅಕ್ಲೆನ ಪಡೆನ್ ಪುಡಿಪುಡಿ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಸ್ವತಂತ್ರೊಗು ಬೋಡಾದ್ ಸುರುಕ್ ಅನ್ಯ ದೇಸೊದ ಅರಸುಲೆಡ ಕಾದಾಟ ಮಲ್ತ್‌ನ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಪೊಣ್ಣ್ ಪೊಂಜೊವು ಉಳ್ಳಾಲದ ಮಾರಾನಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕೆನ ಬಗೆಟ್ ಬರೆಯಿನ ಈ ಕಾವ್ಯೊಡು ಅಲೆನ ದೈರ್ಯ ಸೌರ್ಯ ದೆತ್ತ್ ತೋಜುವೊ.

ಬಾಸೆ ಬದಲ್ತ್‌ನ ಕಾವ್ಯೊ: (ಸಿವಸುಂದರ ಸತ್ಯೊ ಕೋಪೆದ ರಡ್ಡನೇ ಗೊಂಚಿಲ್)

ಅಮ್ಮೆಂಬಳ ಶಂಕರ ನಾರಾಯಣ ನಾವಡೆರೆ ಮೂಲೊ ಕನ್ನಡೊದ 'ಪಡಿದನಿ' ಕಬಿತೆದ ಗೊಂಚಿಲ್ ಕೆಲಿಂಜೆರೆನ ಕೈಟ್ ಪೂರ್ತಿ ತುಳು ಬಾಸೆಡ್ ಅರಳ್‌ದ್‌ಂಡ್.

ಕಲಾ ದೇವಿ, ಇಸ್ವಾತ್ಮೆ, ಗೀತೆದ ಬೊಳ್ನೆಯಿ, ಪೂರ್ಣ ದರ್ಸನೊ, ಪಿನ್ಪುನಾಸೆ, ಆರಾಧನೆ, ಪೂಜೆಗ್ ಬಲೆ, ಇರ್ಲ್‌ದಾರಗೆ, ಮೂಜಂಜದ ಪೊರ್ಲು, ಮರಿಯಾಲ, ಭಾರತೀಯೆರ್ ಮಾತೆರ್ಲಾ ಒಂಜಾಯೆರೆಗಣು, ಸುಡುದುಬುಡು ಚೀನಿಯೆರೆನ್, ಸಂಯಮನೇ ಸಂಪತ್ತು. ದೇವೆರೆ ಲೀಲೆ, ಪುರಲ್‌ದ ಸಿರಿ ರಾಜ ರಾಜೇಶ್ವರಿ, ತುಲಸಿ ನೀರ್, ವಿನೋಬಾ ಬಾವೆ, ಅಧ್ಯಾತ್ಮೊ ಕೇಸರಿ, ರಾಷ್ಟ್ರಕವಿ ಗೋವಿಂದ ಪೊಯಿಗುಳು, ಮುಳಿಯ ತಿಮ್ಮಪ್ಪಯ್ಯೆರ್, ಸಕುಂತಲೆ, ಕುಂಬಳೆದ ಪಾರ್ತಿ ಸುಬ್ಬೆ, ಮುದ್ದಣೆ, ಮನೋರಮೆ, ಸಂಗೀತೊ ಸಾರದೆ, ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಸೂತ್ರೊ – ಇಂಚ ಇರ್ವತ್ತಾಜಿ ತುಂಡು ಕಾವ್ಯೊಲು ಈ ಗೊಂಚಿಲ್ಡ್ ಉಲ್ಲೊ,

ಭಾರತೊದ ಹೃದಯೊನೇ ಐಕ್ಯೊ ತಂತ್ರೊ
ನೇತ ಉಪದೇಸೊನೇ ಸಾಂತಿ ಮಂತ್ರೊ
ನೇಡ್ದಾದ್ ನಂಕುಂಡು ಜೀವೊಸತ್ವೊ
ಅತ್ತುಂದೆ ನಂಕ್ ನಿಜೊ ಸಾವು ಸತ್ಯೊ.

• • •

ಜನಿವಾರೊ ಸಿವದಾರೊ ಜಾತಿ ನೀತಿಲು ದಾಯೆ
ಪಕ್ಷೊ ಪಂಗಡೊ ದಾಯೆ ಸಗ್ತಿ ಬೋಡು
ಹಿಮಗಿರಿಟ್ ಪೊತ್ತುನವೆ ಸೂನು ತೆಕ್ಕಯೆರೆಗಾದ್
ಭೀಮಬಲೊಟ್ಟೈಕ್ಯೊದಾ ನೀರ್ ಬೋಡು

"ಭಾರತೀಯೆರ್ ಮಾತೆರ್ಲ ಒಂಜಾಯೆರೆಗಣು" ಕಬಿತೆಡ್ ಈ ನೀತಿ ತತ್ವೊನು ಕೊರ್ಪುಂಡು. ಇಂಚ ಈ ಗೊಂಚಿಲ್ಡ್ ಒಂಜೆರ್ದ್ ಒಂಜಿ ಬಿಗಿನ ಕಬಿತೆಲು ದಿಂಜಿದುಲ್ಲೊ.

ತೊಡುಂಬೆ ಗ್ರಂತೊ :

ಜೋಕುಲೆ ಪದೋ (ಕಬಿತೆದ ಗೊಂಚಿಲ್) ತುಳುವೆರೆ ಆಚಾರೊಲು (ಲೇಕನೊಲೆ ಗೊಂಚಿಲ್) ಆಟಕೂಟೊ (ಲೇಕನೊಲೆ ಗೊಂಚಿಲ್) ತೆಲಿಕೆದ ಕತೆಕುಲು (ಹಾಸ್ಯೊ ಕತೆಕುಲೆ ಗೊಂಚಿಲ್) ಇಂಚ ನಾಲ್ ನಮೂನೆದ ಗೊಂಚಿಲ್ ಈ ಒಂಜಿ "ತೊಡುಂಬೆಗ್ರಂತೊ" ಕೋಪೆದುಲ್ಲೊ.

ಜೋಕುಲೆ ಪದೊ: ಜೋಕುಲೆ ಪದೊತ ಗೊಂಚಿಲ್ಡ್ ಎಲ್ಯೆಲ್ಯ ತುಂಡು ಕಬಿತೆಲು, ಒಂತೆ ಎದುರು ಕತೆಕ್‌ಲೆನ್ ದಿಂಜಾದ್ ಬರೆಯಿನ ಕಬಿತೆಲು ಉಲ್ಲೊ.

ಚುಟುಕ : ಕೆಲಿಂಜ ಚುಟುಕಾದ್ ಪನಿಕಬಿತೆ ಬರೆಪುನೆಟ್‌ಲಾ ಬಿರ್ಸೆ

ಅಕ್ಕ ಮಲ್ತಿ ತೆಲ್ಲವು
ಎಂಕ್ ಕೊರ್ನ ಎಲ್ಯವು
ಆಯಿನ್ ತಿಂದ್‌ದಾನಗೆಂಕ್ ಬತ್ತಿ ಕೋಪೊ ಮಲ್ಲವು ॥

. . .

ಬಾವಗಕ್ಕಡ ದೋಸ್ತಿ
ಎನಡ ಪ್ರೀತಿ ಜಾಸ್ತಿ
ದಾಯೆಗ್‌ಂದ್ ಅರ್ತೊ ಆಂಡ್ ಪಪ್ಪಡುಂಡು ಆಸ್ತಿ ॥

. . .

ಅಜ್ಜೆನೆರ್ಪುನಜ್ಜಿನ್
ಅಜ್ಜಿ ದೂರುನಜ್ಜನ್
ಎಂಕ್ ಮಾತ್ರೊ ಕೋಪೊ ಏರ್‌ಂಡ್ ತೂದ್ ಮುಕುಲೆ ಮರ್ಜಿನ್

. . .

ಪಪ್ಪನ ಮೀಸೆ ಕುದ್ಯೊ
ಅಮ್ಮನ ಕುಜಲ್ ಉದ್ದೊ
ಎಂಕ್ ನನಗ್ ಪಪ್ಪಲೆಕೊನೆ ಮೀಸೆ ಬರ್ಯೆರಿದ್ಯೊ

ಎದುರು ಕತೆ : ಬಜ್ಜೇಯಿ ಕುಕ್ಕು, ಪೆಲಕಾಯಿ, ಬೀಜೊದ ಬಗೆಟ್ ಎದುರು ಕತೆನ್ ಬೆರಕೆ ಮಲ್ತ್ ಬರೆಯಿನ ಕಿನ್ನ ಕಬಿತೆಲು ಓದಿಯೆರೆ ಕುಸಿಯಾಪುಂಡು. ಉಂದು ಒಂಜಿ ಅಪರೂಪೊದ ಇಸೇಸೊ ಕಿನ್ನ ಕಬಿತೆಲು

ಬಜ್ಜೇಯಿ: ಉದ್ದೊ ಮರಟಿತ್ತ್‌ನಾ ಕೆಂಪು ಸನ್ನೇಸಿ,
ಸುಬಕಾರ್‍ಯೊಗಾಪುನಯೆ ಲಚ್ಚನೊದ ಮೂರ್ತಿ.

ಪೆಲಕಾಯಿ: ಅಡ್ಡೊ ಗೆಲ್ಲ್‌ದ ಬೊಡ್ಡೆ ಪಂದ್ಯೆಂಡ
ಗಮಲ್‌ಗಮಲುನೆ ಕಮ್ಮೆನೊ ॥
ಪಂದ್ ಮೂರುದು ಕೊಂಡ್ ।
ಬಿನ್ನಗ್ ಆವು ಗಡ್ಡ್‌ದ ಸಮ್ಮನೊ ॥

ಬೀಜೋ : ಮಾತೆರೆ ಬಿತ್ತ್‌ಲ ಬಂಜಿದ ಉಲಯಿಡ್
ಎನ್ನವು ಮಾತ್ರೊ ಪಿದಯತ್ತೊ ॥
ಪನ್ತ್‌ನೆ ಏರ್‌ಂದ್‌ಂಕ್‌ಲ ತೆರಿವು ।
ಬೀಜೊಂದ ಮರತವೆ ಗೋಂಕತ್ತೊ ॥

ಕೈಲ್: ಸಾರೊಗಿಳಿಕುಲೆಗೊಂಜೆ ಕೋಕಯಿ
ಎಂಚಿನಂದದ್ ಕೇಂಡ್‌ನಜ್ಜಿಯೆ ।
ಪಂಡೆರೆನ್ನಡ ಬಾರೆಡಿತ್ತ್‌ನ ಕೈಲ್ ತೂಲಂದ್॥
ಪಚ್ಚೆರಂಗ್‌ದ ಕಾಯಿಲೇತೊ।
ಇತ್ತ್‌ನಾಂಡಲ ಕೆಂಪು ಕೆಂಪುದ
ಪೂಂಬೆ ಒಂಜೇ ಇತ್ತಿನೆನ್ ತೂದಾಂಡ್ ಆಚಿರೊನೆ॥

ಕುಕ್ಕು : ಕುಕ್ಕು ಕುಕ್ಕು ಕುಕ್ಕೊ – ಸುಗ್ಗೀ ಪಗ್ಗುಡು ತಿಕ್ಕು ॥
ಉಪ್ಪಡ್‌ಗಾಪಿ ಮುಡೀಕುಕ್ಕು
ನೀರ್ಡ್ ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಕಾಯಿಕುಕ್ಕು,
ಕೊದ್ಯೊಲುಗಾಪುನ ಪುಳೀಕುಕ್ಕು॥ ಕುಕ್ಕು ಕುಕ್ಕು ಕುಕ್ಕೊ ॥

ನಮ್ಮ ಇಲ್ಲ್: ನಮನ ಇಲ್ಲ್ ನಂಕ್ ಎಡ್ಡೆ। ಏರೆಗುಂಡು ಇಂಚಿಇಲ್ಲ್ ॥
ಅಜ್ಜೆ ಅಜ್ಜಿ ಇತ್ತಿ ಇಲ್ಲ್ ॥
ಅಪ್ಪೆ ಅಮ್ಮೆರುಪ್ಪಿ ಇಲ್ಲ್ ।
ಅಣ್ಣೆ ಅಕ್ಕ ಬಲತಿ ಇಲ್ಲ್ ॥
ಯಾನ್ ಪುಟ್ಟಿ ಪೊರ್ಲುದಿಲ್ಲ್ ॥
ಏರೆಗುಂಡು ಇಂಚಿ ಇಲ್ಲ್? ॥

ಕ್ಯಾಂಡಿದಾಯನ್ ಕಾಪುನಗ : ಇಲ್ಲಡ್ ಪುಲ್ಯಲ್ಲ್ ಐಸ್‌ಕೇಂಡಿ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಬುಲ್ಪುನ ಆ ಒಂಜಿ ಕಿನ್ನ ಘಟನೆ ಮೂಲು ಕಬಿತೆದ ರೂಪು ಪಡೆತ್‌ಂಡ್.

ನನಲ ದಾನೆ ತೋಜುಜೆಪ್ಪ ಕ್ಯಾಂಡಿದಾಯೆ।
ಕೋಡೆ ಮಾತ್ರೊ ಮೂಜಿಸರ್ತಿ ಬತ್ತ್ ಪೋಯಿನಾಯೆ ॥ ಪಲ್ಲವಿ ॥
ಕಿಣಿ ಕಿಣೀಂದ್ ಸೈಕಲ್‌ದ ಬೆಲ್ ಮಲ್ಪುನಾಯೆ ।
ದೊಗಲೆ ಪ್ಯಾಂಟ್, ಕುರೆತ ಸರ್ಟ್ ಪಾಡುನಾಯೆ ॥
ದೂದ್‌ಕೇಂಡಿ ಐಸ್‌ಕ್ಯಾಂಡಿ ಮಾರುನಾಯೆ
ಲಾಲಿಬೋಡೊ ಕ್ರೀಮು ಬೋಡೊ ಕೇನುನಾಯೆ
ಐವ ಪೈಸೆಗೊಂಜೆ ಒಂಜಿ ಕೊರ್ಪುನಾಯೆ ।
ಪತ್ತ್ ಪೈಸೆ ಕಮ್ಮಿಯಾಂಡ ನೆರ್ಪುನಾಯೆ ॥ ನನಲಾ ದಾನೆ ಬತ್ತ್‌ಜೆಪ್ಪ॥

ಇಂಚ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಬಾರೀ ಕುಸಿ ಕೊರ್ಪು ಪದೊ, ಕಿಣ್ಯ ಕಬಿತೆಲು, ನಂಕ್ ಓದಿಯೆರೆ ಬಾರಿ ರಂಗ್‌ಆಪುಂಡ್

ಅಕ್ಷರಮಾಲೆ : ಅ ಆ ಇ ಈ ಅಕ್ಷರ ಮಾಲೆಡ್ ಪದೊ ಕಟ್ಟ್‌ದ್‌ನ ಈ ಕಿನ್ಯಕಬಿತೆ ಜೋಕುಲೆಗ್ ಪನ್‌ಯೆರೆ ಕುಸಿಯಾಪುಂಡು. ಅವೆತ್ತ ಸಾಲ್ ಇಂಚ ಉಂಡ್...

ಅಜ್ಜೆನೆ ಕನತ್‌ನ **ಆ**ನೆದ ಮೂರ್ತಿನ್ ।
ಇರ್ವೆರ್ ಜೋಕುಲು ಕಂಡ್ಯೆರ್‌ಗೆ ॥
ಈಶ್ವರ ದೇವೆರೆ ಉಲಯಿದ ಕೋಣೆಡ್।
ಊರುದು ಗಟ್ಟಿಡೆ ದೀಡ್ಯೆರ್‌ಗೆ ॥
ಎಲ್ಲೊದ ಪರಬಗ್ ಏತ್‌ಲ ಕಾರ್ಬರ್।
ಐಕ್ಕೇ ಎಂಕುಲ ಕಂಡ್‌ನೆಲ ॥
ಒರೊ ಒರೊ ಗ್ರೇಯಿತೊ **ಓ**ಲಾಂಡಲನೇ।

ಔಲಿತ್ತಿನ ಮೂರ್ತಿನ್‌ಲ ॥
ಅಂಗಿಡ್ ಪೊದ್ದಿಡ್ ದೆಂಗದ್ ದೀಡ್ಯೊಡ।
ಆ ಅಃ ಪಂಡ್‌ದ್ ನಾಡ್ವೆರ್‌ಲ ॥
ಅಜ್ಜೆನೆ ಅಜ್ಜಿನ್ ಏತ್‌ಲ ನೆರ್ದೇ
ನಾಡ್ ನಾಡ್‌ದ್ ಬಚ್ಚೆರ್‌ಲ ॥

ಈ ರೀತಿಡ್ ಜೋಕ್‌ಲೆನ ಉಡಲ್‌ಗ್ ಸುಲಬೊಡು ಮುಟ್ಪನಲೆಕೊ ಬರೆತೆರ್ ಉಂದೆಟ್ ಕಕ್ಕೆದ ಬಾಸೆ, ಯಾನೆ ಪೋದೇವೆರೆರಾಮನೆ? ಸಾಲೆಗೆತ್ತಿ ಜೋಕುಲು, ಪಗೆತ ಪುಗೆ, ಪೆರಡೆದ ಮೋಕೆಡ್ ಪೂಂಜೆ ಕಲಾಸ್, ಬಾಲೆದ ಬೊಲ್ಪು, ಕೊಡೆ, ಲೆಂಚೊ, ಕರೆಂಟ್, ಸಾಲೆಡ್ ಕಲ್ತ್‌ನ ಕತೆ, ಸಾಲೆಡ್ ಕಲ್ತಿನ ಪದ, ಪುಟ್ಟನ ಟಕ್ಕ್, ಊರುಗು ಉಪಕಾರಿಲು, ಮಂಗನ ಲೂಟೀ, ಮಂಗನ ಬುದ್ದಿ, ಕುದ್ಕಗ್ ಮಂಗಡ ಚರ್ಚೆ, ತಾಂಟುನಬುದ್ದಿ ಎಡ್ಡೆತ್ತ್, ನಾಯಿ ಪುಚ್ಚೆಲೆ ಚರ್ಚೆ, ಚಣಿಲ್ ಸೇವೆ ಇಂಚ ರಂಗ್‌ರಂಗ್‌ದ ಕಬಿತೆಲು ಈ ಗೊಂಚಿಲ್ಡ್ ದಿಂಜಿದುಲ್ಲೊ

ತುಳುವೆರೆ ಆಚಾರೊಲು : ಬಿಸುಕಣಿ, ಕೈಬಿತ್ತ್ ಪಾಡುನೆ, ಪತ್ತನಾಜೆ, ಆಟಿದಮಾಸೆ, ಅಸ್ಟೆಮಿ, ನಾಗರ ಪಂಚಮಿ, ಸೀರ್ತೋರ್ದಮಾಸೆ, ಚೌತಿ, ಮಾರ್ನೆಮಿದಮಾಸೆ, ಕಾವೇರಿ ಸಂಕ್ರಾನ್ತಿ, ಪರ್ಬೊದಮಾಸೆ, ಸಸ್ಟಿ, ಕೆಡ್ಡಸೊ, ಸಿವರಾತ್ರೆ, ಆಟಿದಗೆಲ್, ಪುದ್ವಾರ್, ಮುಡಿಪುಕಟ್ಟುನೆ, ಸೋಣೋತಿಂಗೊಳು, ಅಮಾಸೆ, ಗ್ರಾಣೊ, ಸೂತಗೊ, ಇಂಚ ತುಳುವೆರೆ ಆಚರನೆ ನಡತೊಂದುಪ್ಪಿ ಕ್ರಮೊ, ಸಂಪ್ರದಾಯೊಲೆ ಬಗೆಟ್ ಬರೆದ್ ಇರುವತ್ತೊಂಜಿ ಲೇಕನೊನ್ ಈ ಗೊಂಚಿಲ್ಡ್ ಒಟ್ಟುಪಾಡ್ದೆರ್.

ಆಟೊ ಕೂಟೊ: ಲೇಕನೊದ ಗೊಂಚಿಲ್ಡ್ ದುಂಬುದ ತಾಳೊ ಮದ್ದೊಲಿ, ತೆನ್ಕಾಯಿದ್ದಾಟ್ಟೊ, ಊರುದ ನೇಮೊ, ಅಗೆಲ್ ತಂಬಿಲೊ, ತುಳುನಾಡ್ ಕಂಬ್ಲ, ಕೋರ್ದಟ್ಟ, ಊರ್ದು ನಡುಪುನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಕುಲೆನ್ ರಗಳೆ ಸಾಹಿತ್ಯೊಡು ಬರೆದ್ ಕಲೆಕುಲೆಬಗೆಟ್ ಮಸ್ತ್ ವಿವರೊಲು ಉಂದೆಟ್ ಓದ್‌ನಗ ಸಂಕ್ ತಿಕ್‌ಬೊ.

ತೆಲಿಕೆದ ಕತೆಕುಲು : ಈ ಗೊಂಚಿಲ್ಡ್ ಸುಳ್ಳುದೆಂಗ್‌ನ ಸತ್ಯೊ, ಕುಲೆತ್ತ ಮದಿಮೆ, ಆಳ್ವೆರೆ ತೀರ್ಪು, ಸನ್ನೇಸಿನ ಕೆತ್ತಿ, ಪೆದಂದ್‌ನಾಲ್ ಪೆದ್ದ್‌ದ್ ಊರೊರ್ಮೆ ನಾತೊ, ಕಾವೇರಿ ಟೀಚರ್ ಸಾಲೆಗೆತ್ಯೆರ್, ಮಾಂಕುನ ಹನೀಮೂನ್, ನೀತಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಯಿನ ಎಡ್ಡೆಡ್ಡೆ ಏಳು ಹಾಸ್ಯೊ ಕತೆಕಂತೆಲೇ ಉಲ್ಲೊ. ಇಂಚ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಆರೆನ ಹಾಸ್ಯೊ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಈ ಕತೆಟ್ ಮೆರೆಪಾದೆರ್.

ಮಾಬಾರತೊಡು ಯಾನ್ ಮೆಚ್ಚಿನಕ್‌ಲಿರ್ವೆರ್: ಈ ಕೋಪೆಡ್ "ಮಾರಾನಿ ಸತ್ಯವತಿ" ಬುಕ್ಕ ಧರ್ಮಿಸ್ಟೆ ಕರ್ಣೆ ಇರ್ವೆರೆ ಬಗೆಟ್ ರಡ್ಡ್ ಪಾಲ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಲಲಿತರಗಳೆಡ್ ಕತೆಬರೆತೆರ್. ಬಾರತೊಡ್ ಕಮ್ಮೆನೊದ ಪುರ್ಪೊ ಮಾರಾನಿ ಸತ್ಯವತಿ ಕಂಡನಿಯನ್ ಯಮಲೋಕೊಡ್ಡ್ ಪಿರಕನತ್‌ಲ್‌ಂಡ ತಾನೇರ್‌ಂದ್ ತೆರಿಯಂದೆ ಸೋಲ್ತುದ್ ತೆರಿದ್‌ಲಾ ಸೋಲ್ತುನಾಯೆ, ದಾನ ಕೊರುನ ಧರ್ಮಾತ್ಮೆ ಕರ್ಣನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಬಗೆಟ್ ಒಂತೆ ವಿಸ್ತಾರವಾದ್ ಬರೆಯಿನ ಈ ಕತೆ ಓದುನಾತ್ ಯಾವುಜಿ.

ಸನಿರಾಯನ ಕಾರ್ಬಾರ್: ನಳದಮಯಂತಿ ಕತೆ ಸನಿನ ವಾದಡ್ ನಾನಾ ಕಸ್ಟೊಲೆನ್ ಅನುಬವೊ ಮಲ್ತ್‌ನ ನಿಶದ ರಾಜ್ಯೊದ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ನಳ ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಹಾರಾಜನ ಕತೆನ್ ಮಿಶ್ರರಗಳೆ, ಲಲಿತ ರಗಳೆ, ಸಾಂಗತ್ಯೊ, ಬಾಮಿನಿ ಸಟ್ಪದಿ ಇಂಚೊ ನಾಲ್ ದಾಟಿಡ್ ಮೊಡೆವೊಂದು ಪೊಯಿನ ಇಸೇಸೊ ಗ್ರಂತೊ ಉಂಡ್.

ದಮಯಂತಿ ಮರತಡಿತ ನಿರೆಲ್‌ಡ್ ಜೆತ್ತಾಲ್ ।
ನಳೆನೆ ತುತ್ತುನ ಕುಂಟುನರ್ದ್ಯೆ ॥
ಕಾಟ್ ಬಾರೆದ ಇರೆಟ್ ಮಾನೊ ಮುಚ್ಚಿದ್‌ಲಾಯೆ।
ಕುಂಟುನುಂಗ್ಯೆರೆ ಪಾಡ್ದ್ ಜೆತ್ತೆ ॥

• • •

ದಮಯಂತಿ ಕೈತಾಲ್ ನಿರೆಲ್‌ಡ್ ಗಾಳೀಗ್ ।
ಕಣ್ಣ್ ತೂಂಕುದು ನಿದ್ರೆಡಾಯೆ ॥
ಉಪ್ಪುನಗಪಗಾನೆ ಗಿಡಿ ಒಂಜಿ ಬತ್ತ್‌ದ್ ।
ತುಚ್ಚೊಂದು ಪೋಂಡಯನ ಕುಂಟು ।

ಸನಿರಾಯನ ಕಾರ್ಬಾರ್ ಕತೆಟ್ ತುಳು ಪದೊಕುಲು ಮೈನಿಲ್ಕೆ ದಿಂಜಿದುಲ್ಲೊ. ಗದ್ಯೊ–ಪದ್ಯೊ ಇಂಚ ಒಟ್ಟ್ ಸೇರೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿಯಾಯಿನ ಕೃತಿ ಉಂದು, ಸನಿರಾಯೆ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆನ್‌ಲಾ ಬುಡ್ತ್‌ಜೆ "ಸನಿರಾಯನ ಕಾರ್ಬರ್‌ಲಾ" ಕೈಬರವುಡೇ ಒರಿದಪೊಂಡ್.

ಅರಸು ಕಿರೀಟೊ : ಅನುವಾದೊ ಗ್ರಂತೊ (ತುಂಡುಕಾವ್ಯ) ತಲೆಂಗಳೆ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ರ್ ಬರೆತಿನ "ರಾಜಮಕುಟ" ಕನ್ನಡೊ ಮೂಲೊ ಕಾವ್ಯೊನು ತುಳುಕು ತರ್ಜುಮೆ

ಮಲ್ತಿನ ಕಾವ್ಯೊ

ದಾನೆಂದ್ ಪನಡೇನ್ ಆ ಅಮಾಸೆದ ಇರ್ಲ್
ಕರಿಮುಗಲ್ ಪೊದೆಪ್ಪು ಮೇವಾಡೊದೂರ್ಗು
ದಾರಗೆಲು ಮೆಣ್ಕಂದೆ ದಿಕ್ಕ್ ತೋಜಂದಾಂಡ್,
ಕೋಟೆಕೊತ್ತಲೊ ಮಾತ ರೌದ್ರೊ ರೂಪೊದವೆ

ಮೇವಾಡೊದ ರಾಣಾಸಿಂಗನ ಒರಿಯೆ ಮಗೆನೆ ವಿಕ್ರಮಸಿಂಗೆ ಕುಡ್ಚೆಲೆ ವ್ಯಭಿಚಾರಿ ಆಯಿನೆಟ್ ಆಯನ್ ಸರೆಮನೆಟ್ ಪಾಡ್ದ್ ಇತ್ತೆರ್ ಪ್ರಜೆಕುಲು ಸಂಗ್ರಾಮ ಸಿಂಗನ ಪೃಥ್ವೀರಾಜನ ಉಪಪತ್ನಿ ಸೀತಲಾ ದೇವಿನ ಮಗೆ ವನವೀರನ್ ಪಟ್ಟೊಡು ಕುಲ್ಲವೆರ್. ಆಯೆ ಅಧಿಕಾರೊದಾಸೆಡ್ ತನ್ನ ಅಪ್ಪೆನ ದುರ್ಬೋದನೆಡ್ ವಿಕ್ರಮ ಸಿಂಗನ್ ಕೆರಿಯೆ. ಸಂಗ್ರಾಮ ಸಿಂಗನ ಬಾಲೆ ಉದಯಸಿಂಗನ್. ಪನ್ನಾದಾಸಿ ಪನ್ಪಿ ಚಾಕಿರಿದಾಲ್ ಸಾಂಕೊಂದಿತ್ತಲ್, ಈ ಬಾಲೆನ್‌ಲಾ ವನವೀರೆ ಕೆರ್ಪೆಂದ್ ಬಾಲೆನ್ ಅರಮನೆಡ್ದ್ ಬೇತೊಂಜಿ ಚಾಕರಿದಾಲೆಡ ತಪ್ಪಾದ್ ಇತ್ತೆರ್. ಆನಿಯೇ ರಾತ್ರೆಡ್ ವನವೀರೆ ಅರಮನೆಗ್ ಬಾಲೆನ್ ಕೆರ್ಯೆರೆಗ್ ಬರ್ಪೆಂದ್ ಈ ಪನ್ನಾದಾಸಿ ತೆರಿಯೊಂಡಲ್.

ಅರಸು ಬಾಲೆನ್ ಎಂಚಾಂಡಲಾ ಬದುಕಾವೊಡುಂದು ತನ್ನ ಬಾಲೆ ಚಂದನಗ್ ಉದಯ ಸಿಂಗನ ದುತ್ತೈತೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಮಂಚಮೊಡು ಜೆಪ್ಪುಡಾಯಲ್. ವನವೀರೆ ರಾತ್ರೆಡೇ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಬಾಲೆ ಓಲ್ಲೆಂದ್ ಪನ್ನಾದಾಸಿಡ ಕೇಂಡೆ. ಆಲ್ ಬುಲ್ತುದು ಅಯನ ಕಾರ್ ಪತ್ತ್‌ದ್ ಬಾಲೆನ್ ಕೆರ್ದಾಂಡ್‌ಂದ್ ಪಂಡಲ್, ಆಂಡಲಾ ಆಯೆ ತಲ್ವಾರ್‌ಡ್ ಬಾಲೆಗ್ ಕಡ್ತ್‌ದ್ ತರೆನ್ ರಟ್ಟಾದ್ ಪೋಯೆ.

ನೇನ್ ತೂದು ಮತಿತತ್ತ್‌ದ್ ಬೂರ್ನ ಪನ್ನಾದಾಸಿ ಮತಿಯಾದ್ ಸೈತಿ ಬಾಲೆದ ಪುಣನ್ ತರ್ಕೊಂದು ರಾತ್ರಿಡೇ ಅರಮನೆಡ್ದ್ ಉದಯಸಿಂಗನ್ ಬದ್‌ಕಾವೆಂದ್ ಪೋಯಲ್. "ಅರಸು ಕಿರೀಟೊ" ಕತೆ ಸಾಂಗತ್ಯೊ ಸೈಲಿಡ್ ಉಂಡು.

ಸೊಹ್ರಾಬ್-ರುಸ್ತುಮ್ : ತುಳು ಕಾವ್ಯೊ ಎನ್. ಪಿ. ಶೆಟ್ರ್ ಬರೆಯಿನ ಮೂಲೋ ಕನ್ನಡೊನು ತುಳುಕು ಅನುವಾದೊ ಮಲ್ತಿಕಾವ್ಯೊ.

ಅಮ್ಮೆ ಮಗೆ ಪನ್ದ್ ತೆರಿಯಂದೆ ಪರ್ಸಿಯಾ ದೇಸೊದ ಸೊಹ್ರಾಬ್, ರುಸ್ತುಮ್‌ನಕುಲ್ ಕಾಳಗೊದ ಕಳಟ್ ಎದುರೆದುರಾತೆರ್. ವೀರಾದಿ ವೀರೆ ಆಯಿನ ಜವನೆ ಸೊಹಾಬ್, ತನ್ನ ಅಮ್ಮೆ ರುಸ್ತುಮ್‌ಡ ಕಾದುವೆ, ಇಂಬ್ಯನ್ ಗೆಲ್ಪೆರೆ ಸಾಧ್ಯೊ ಆವಂದ್‌ಂದ್ ರುಸ್ತುಮನ ಮನಸ್‌ಗಾಂಡಲಾ ತಾನ್ ರುಸ್ತುಂ ಪನ್ಪುನ ವೀರೆ ಪಂಡೊಂದೆ ಗರ್ಜನೆಡ್ ಸೊಹ್ರಾಬ್‌ನ

ಮೇಲ್ಗ್ ಬೂರುವೆ. ತನ್ನ ಅಮ್ಮನವೇ ಪುದರ್ ಕೆಬಿಕ್ ಬೂರಿಸಾತ್ ಸೊಹ್ರಾಬನ ಕೈತ ಕತ್ತಿ ತಾಲ್‌ದಾಂಡ್. ಅಪಗನೇ ರುಸ್ತುಮನ ಕೈತ ಕತ್ತಿದ ಪೆಟ್ಟ್‌ಡ್ ಸೊಹ್ರಾಬ್ ಬೂರ್ವೆ ಇಂಬೈ ತನ್ನ ಮಗೆನೇ ಪನ್ಡ್ ತೆರಿಪುನೆಕ್ ದುಂಬೆ ಇಂಚಾಂಡ್. ರುಸ್ತುಮನ ಬುಡೆದಿ ತಾನ್ ಪೆದ್ದ್‌ನ ಬಾಲೆ ಆಣ್‌ಂದ್ ತೆರಿಪಾವಂದೆ ಪೊಣ್ಣ್‌ಂದ್ ಕಳು ಪಂಡ್‌ದ್ ತೆರಿಪಾದಲ್. ಆಣ್‌ಬಾಲೆ ಆಂಡ ತನ್ನ ಕೈತಲ್ಡ್ ಲಡಾಯಿಗಬ್ಬೆಸೊ ಮಲ್ಪೆರೆಗ್ ಕೊನೊವೇ ಪನ್ಪುನ ಪೋಡಿಗೆಡ್ ಇಂಚ ತೆರಿಪಾಯಳ್. ಆಂಡೊ ವಿದಿವಿಲಾಸೊ ಬೇತೆನೇ ಆಂಡ್. ಕತೆತ ತ್ರಿರ್ಲ್ ತೆರಿನಗ ಉಡಲ್ ಕರಗ್‌ಂಡ್ ಈ ಕತೆನ್ ಕೆಲಿಂಜ ಬಾಮಿನಿ ಸಟ್ಪದಿಡ್ ಬರೆತೆರ್.

ಅಂಚನೆ ಕನ್ನಡೊದ ಮೂಲೊ ಕವಿ ಕೆ. ಯಸ್.ಕೃಷ್ಣ ಭಟ್ರ್ (ಅಳಿಕೆ ಲೋಕಸೇವಾ ವೃಂದ)ನ ತುಂಡು ಕಾವ್ಯೊನು ಸನಾತನ ಕತೆಗಾರೆ" ಪುದರ್ಡ್ ಕೆಲಿಂಜ ತುಳುಕು ತರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಇಂಚ ಮಸ್ತ್ ಕನ್ನಡೊದ ಕವಿಕ್‌ಲ್‌ನ ಸಾಹಿತ್ಯೊನು ತರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತುಳು ಬಾಸೆಗ್ ಕಾಣಿಗೆ ಕೊರ್ತೆರ್.

ಪೆಜ್ಜಿರೆ ತಿಕ್ಕಿನ ಪುರುಬಾಲೆ : ಸಾಕುಂತಲೆ ಕತೆ (ಲಲಿತರಗಳೆ)

ಸಕುಂತಲೆ – ದುಸ್ಯಂತನ ಮೂಲೊ ಕನ್ನಡೊನು ಕೆಲಿಂಜ ತುಳುಬಾಸೆಗ್ ತರ್ಜುಮೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ 1860 ಪದೊಕ್ಲೆಡ್ ಬರೆದ್ ಮುಗಿತ್‌ದೆರ್.

ಕೈಟ್‌ದೇರ್‌ದ್ ಮೊದಕೆ ಕುಂಟುಡೇ ರಟ್ಪಾದ್
ನಡುಸೊಂಟೊ ಬಗ್ಗಾದ್, ಆಪೆಕೀಪೆಕ್–ಲಾಗಿ–
ನಗ–ಪಜ್ಜೆ ದೀಡುನಗ– ಈ ಕ್ಷೇತ್ರೋ ಸತ್ಯಲೋ–
ಕೊನೆ ತಾನ್ ನಿಜೊ ಬ್ರಹ್ಮೆ ಈ ಸಕುಂತಲೆ ಪೊಣ್ಣು
ತನ್ನೆದುರು ನಲಿಪುನಾ ಸಾರದೆಂದ್‌ದ್ ಹಸ್ತಿ–
ನಾವತಿದ ಮಾರಾಜೆ, ಕಲ್ಪನೆದ ಲೋಕೊದವೆ
ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆ ಆದ್, ಸಂತೊಸುಡು ಉಪ್ಪುನಗ–
ಆಲ್ ಬೆರಿಪಾಡ್ದ್ ಪಿರಪಿರ ತುಂಬಿದೇರೊಂದು
ಕಿರೆಕಟ್ಟೆದಾ ಬರಿಕ್ ಬತ್ತ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಕೆರೆಕ್ ಬೂರ್ನಗನೆ
ದುಸ್ಯಂತೆ – ಹಾ ಪನ್ದ್‌ಲಾ ಕಿರೆಕ್ ಲಾಗ್ಯೆ.

ಮೂಲೊಕತೆಟ್ ತುಂಬಿ ಕುಟ್ಟ್‌ದು ಮತಿದಾಂತೆ ಬೂರ್ದನ ಸಕುಂತಲೆನ್ ತೂಯಿನ ದುಸ್ಯಂತೆ ಆಲೆನ ಜೂವೊ ಒರಿಪಾದ್ ಉಪಚಾರೊ ಮಲ್ಪುವೆ. ಆಂಡ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್

ಅವೆನ್ ಮೂಲು ಸಕುಂತಲೆ ಪಿರ ಪಿರ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಕಿರೆಕ್‌ಬೂರುನ ಚಿತ್ರಣ ಕೊರ್ಪೆರ್. ಒಂಜಿ ತುಂಬಿಡ್ದ್ ಅಂಚಿನ ಮಲ್ಲ ಅಪಾಯೊ ಬರಂದ್ ಪನ್ಪಿಬಾವನೆಡ್ ಆರ್ ಇಂಚ ಬರೆದುಪ್ಪೆರೆ ಯಾವು.

ಸುದ್ದಿನ್ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಅಜ್ಜಿ ಅಯ್ಯಯ್ಯೋ ಪಂಡ್ಂದು
ನಾಡ್ಯೆರೆಗ್ ಸಿಸ್ಯೆದಿಲೊಟ್ಟುಗೇ ಕಿರೆತಾಡೆ ಬನ್ನಗನೆ
"ತೋಜುಜಲ್, ಬೂರ್ನ ಪೊಣ್ಣನ್ ರಾಜೆ
ದೇರ್ತ್‌ದೆಗೆ, ಓಡೆ ಪೋಯೆರ್ ಮುಕುಲು" ಪಂಡೊಂದು
ನಾಡಿಯೆರ್ ಪೂಬಲ್ಲೆಡೊರ್ಮೆಲಾ ಲೆತ್ತೊಂದು-
ಬುಲ್ತೊಂದು-ತಿಂಗೊಳ ಬೊಲ್ಪುಗೇ ನಾಡುನವೆ
ಗೌಜಿ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಅಕ್‌ಲ್-ಮಲ್ಲಿಗೆದ ದೊಂಪೊಡುರು
ಬಿಚ್ಚಿರ್‌ನ ಕುಂಟುಸರಿ ತುತ್ತೊಂದು ಪಿದಯಿಡೇ
"ಓ ಅಜ್ಜಿ ಮೂಲುಲ್ಲೆಲ್ಲೆತ್ತ ಪನ್ಪುನ ಕೇನ್ದ್,
ಮಾತೆರ್ಲ ಪಾರ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಆಡೆ ತೂಯೆರಿರ್ವೆರೆನ್

ದುಸ್ಯಂತೆ ಸಕುಂತಲೆನ್ ಕಿರೆಕ್ ಲಾಗ್ಯದ್ ಬಚಾವ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಉಪಚಾರೊ ಮಲ್ತ್‌ದಾನಗೊ ಇರ್ವೆರ್‌ಲಾ ಕಾಮ ಜರೊತಾ ಬೆಚ್ಚಗಕ್‌ಲ್ ತುತ್ತುನ ಕುಂಟ್ ಚಂಡಿಯಾದ್ ನುಂಗುನೇಟೊ ಲೋಕೊನೇ ಮರತ್‌ನ ಘಟನೆಲು ಇಂಚ ಕತೆಟ್ ಪ್ರತಿಯೊಂಜಿ ಚಿತ್ರ ಕಣ್ಣೆದುರ್ ಬತ್ತ್‌ದುಂತಿಲೆಕೊ ಬರವು ಪೊರ್ಲುಡು ಪೋತುಂಡು.

ನ್ಯಾಯ ಪನ್ಪುನ ಸವ್ದೊ ಮೋರೊ ತರೆಯಿನ ನಾಣ್ಯೊ,
ಬಲೊಬಲಿಕೆ ಉಂಡೊ? ಅವುಲುಂಡು ನ್ಯಾಯೊನಿಜೊ,
ಮೇನಕೆಗ್ ಸಾಪೊದ ಪೋಡಿಗೆನ್ ಪುಟ್ಟಾದ್,
ಕಾಡ್ದುಲಯಿ ಮಿತ್ತೇಂರ್ಡಲಾ ವಿಶ್ವಮಿತ್ರೆರೇ
ಬ್ರಹ್ಮರುಸಿ, ಪ್ರೀತಿ ವಿಸ್ವಾಸೊಡುಲ ಮೆಯಿ ಮನಸ್ಸ್-
ನೊಪ್ಪಾಯಿ ಸಾಕುಂತೆಲೆನ್ ಮದಿಮೆ ಆವೊಂದು
ದುಸ್ಯಂತೆ । ಬಂಜಿನಾಲೆನ್ ಬುಡ್ದು ಪೋಯೆಡಲ
ಧರ್ಮೊ ಸಿಮ್ಮಾಸನೊದ ಮಾರಾಜೆ ಧರ್ಮಿಸ್ಟೆ,

ಇಂಚಾಂಡ ನ್ಯಾಯೊ ಧರ್ಮೊಗು ಸ್ಥಾನೊ ಓಲುಂಡು?

ದುರ್ಬಲೆರೆಗ್ ನ್ಯಾಯೊ ತಪ್ಪಂದ, ನ್ಯಾಯೊ ತಿಕ್ಕಂದ

ಸಾಕುಂತಲೆ ಕತೆ ಬರೆನಗ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ನ್ಯಾಯೊ, ಧರ್ಮೊ ನೀತಿದ ಬಗೆಟ್‌ಲಾ ಮಸ್ತ್ ಚರ್ಚೆ, ಚಿಂತನೆ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್

ಚಂದ್ರಾಸ ಕತೆ : (ಕೇರಳ ರಾಜ್ಯೊದ ಒಂಜಿ ಅರಸು ಬಾಲೆದ ಕತೆ)

ಕೇರಳಡ್ ದುಂಬುಡೊರಿ ಅರಸಾದ್ ಮೆರೆಯಿನಯೆ ರಾಜೆರೆಡ್ ಧರ್ಮಿಷ್ಟೆ, ಗುಣವಂತೆ, ಮೇಧಾವಿ, ಬಾರಿ ಸೌರ್‍ಯೊದ ವೀರೆ, ಆಯನ ಪಟ್ಟೊದ ರಾಣಿ ಪೆದ್ಯಲೊಂಜಿ ಆಣ್ ಬಾಲೆ, ಮೂಲೊ ನಚ್ಚತ್ರೊಡು ಪುಟ್ಟುನ ಈ ಬಾಲೆದ ದತ್ತ ಕಾರ್‌ಡ್ ಐನತ್ತ್ ಆಜಿ ಬಿರೆಲ್. ತೂಯಿನಕ್‌ಲ್ ಮಾತ ಪಂಡೆರ್ ಲಚ್ಚನೊಡು ಎಡ್ಡೆಂದ್. ಪುಟ್ಟಿಬಾಲೆ ಆಣ್ ಪನ್ಪಿಸಂತೊಸುಡು ಊರ್ದಕ್ಲೆಗ್ ಸಕ್ಕರೆ ಪಟ್ಟಾದ್ ಒನಸ್ ತಿನಸ್ ದಾನೊ ದಕ್ಷಿಣೆಂದ್ ಕೊರ್ದು ದಾನೊ ಮಲ್ತೆರ್

ಇಂಚ ಮಲ್ಲ ಸಂತೋಸುಡುಪ್ಪುನಗನೆ ವೈರಿಗುಳು ಮುತ್ತಿಯೆರ್ ಅರಮನೆಗ್, ಮಾರಾಜೆ ಪೋಡ್ಯೆಂದೆ ಕ್ಷತ್ರೆ ದರ್ಮೊಡು ಕಾದ್‌ನಗನೆ ಕಳಟೌಲೆ ಬೂರ್ದ್ ಸೈತೆ. ಈ ಸುದ್ದಿ ರಾಣಿ ಕೆಬಿಕ್‌ಲ ಬೂರ್ದಾನಗನೆ ಪತಿರುತೊತಾಲ್ ದರ್ಮೊನೇ ಕಾಪಿಯರೆ ಆಯಕಾಟೊಗೆ ಬೂರ್ದ್ ಪರಲೋಕ ಸೇರ್‍ಯಲ್, ವೈರಿಲ್ ಬತ್ತ್ ವಸೊಮಲ್ತೆರಾಪಗನೆ ರಾಜನರಮನೆ ಬದ್‌ಕ್ ಬಂಡಾರೊ ಮಾತೆನ್‌ಲಾ. ಆ ಪೊರ್ತು ಬಾಲೆ ತೊಟ್ಟಿಲ್‌ಡೊಂಜಿ ಬುಲ್ತೊಂದು ಕೈಕಾರ್ ಕುಡ್ತೊಂದು ಇತ್ತಿನೆನ್ ಅರಮನೆ ಚಾಕಿರಿದ ಪರಬೊತಿ ತರ್ಕೊಂದು ಪೊದಕೆ ಕುಂಟುಡು ಮದೆಮಲ್ತ್‌ದ್ ಅರಮನೆದ ಕುರುಬಾಕಿಲ್‌ಡೆ ಪಿದಡ್‌ದ್ ಕುಂತಳೊದ ನಗರೊಡಿತ್ತಿನ ಒಂಜಿ ಪೇಟೆ ಪಟ್ಟಣೊಗು ಸೇರ್‍ವಲ್.

ಕುಂತಳೊದ ನಗರೊಟು ಒಂಜಿ ಪರತ್ತ್ ಚತ್ರೊದ ಜಗಲಿಡ್ ಉಂತ್‌ದ್ ಮಾಡ್‌ದಡಿ ಈ ಬಾಲೆಗ್ ಓಲೋಲ್ ನಟ್ಟ್‌ದ್ ಬೆಂದ್‌ದ್ ಬಾಲೆ ಸಾಂಕುವಲ್. ಕಸ್ಟೊಲೆನ್ ಬಾಲೆದ ಮೋನೆನೆ ತೂದು ಮರಪ್ಪುವಲ್. ಕಾಲೊ ಇನಿ ಏರೆನ್‌ಲಾ ಬುಡ್ಪುಜಿಯೋ ಪನ್ಪಿಲೆಕೊ ಆ ಪರಬುಲಾ ಸೈತಲ್. ಕತೆನ್ ಕೆಲಿಂಜ ಎಡ್ಡೆ ಪೊರ್ಲು ಪೊಲಿಗೆಡ್ ರಚಿಸಾದೆರ್.

ಪುಣ್ಣಮೆದ ತಿಂಗೊಳು ದೇಬೆರೆನ ಕಿರಣೋದವೇ

ಪೊರ್ಲು ಮೆಂಚುನ ಮೋನೆ ತೆಲಿಪುನಗ ಈ ಬಾಲೆ।

ಕಣ್ಣ್‌ಗೇ ಪೊರ್ಲಾದ್ ತೋಜುನೆಟ್ ಚಂದ್ರಹಾಸೆ
ಪನ್ಪಿಂಚಿ ಪುದರ್ ದೀದ್ ॥
ಎಲ್ಲೈಡ್‌ದ್ ಬಲತೊಂದು ಪರಬೆನಾಪುನ ಮುಟ್ಟ।
ಪೊರ್ಲು ಮೋನೆಡ್ ಮೆಣ್ಕು ಚಂದ್ರ ಕಿರಣೊನೆ ಕಿಷ್ಣೆ।
ಬಗ್ತೆನೇ ಗುಣವಂತೆ ಮಾರಾಜೆನೆಂದ್ ಪಂಡೆರಾದೋಯಿಸೆರ್‌ಲ ॥

ಇಂಚ ಚಂದ್ರಾಸ ಕತೆ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆ ಕೈಟ್ ಪೊರ್ಲುದ ರೂಪೊ ಪಡೆತ್‌ಂಡ್.

ಕಣನೀರ್ದ ಮುರ್ಯೊ: (ಕೆದಂಬಾಡಿ ಬಗೆಟ್ ಬರೆಯಿ ಕಾವ್ಯೊ)

ಕೆದಂಬಾಡಿ ಜತ್ತಪ್ಪ ರೈಕುಲು ಕೆಲಿಂಜದಾರೆನ ಮಲ್ಲ ಆಪ್ತೆ. ಮೆರೆನ ಸುರುಕು ಅಚ್ಚಾದ್ ಬೊಲ್ಪುಗು ಬತ್ತಿನ ಗ್ರಂತೊ "ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್"ಗ್ ಕೆದಂಬಾಡಿ ಎದುರ್ನುಡಿ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್.

1989ಡ್ ಬಪ್ಪನಾಡ್‌ಡ್ ನಡೆತಿನ ಅಖಿತ ಭಾರತ ತುಳು ಸಮ್ಮೇಳನ, ಕುಡಲದ ಸುರೂತ ವಿಶ್ವ ತುಳು ಸಮ್ಮೇಳನ, ಪುತ್ತೂರು ತುಳು ಕೂಟೊ, ಇಟ್ಟೆಲ್ ತುಳುಕೂಟೊ, ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿಲೆನ ಮಸ್ತ್ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಬೊಡು ಒಂಜೇ ವೇದಿಕೆಡ್ ಮುಕುಲ್ ಇರ್ವೆರ್ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾದ್ ಎದುರೆದುರಾದ್ ಮುಕುಲೆ ಪ್ರೀತಿದ ಗಂಟ್ ಗಟ್ಟಿಯಾಯಿನ ಸಂದರ್ಬೊಲು ದಿಂಜ ಉಲ್ಲೊ,

ಕೆದಂಬಾಡಿಲೆಗ್ ಸನ್ಮಾನೊ ಆನಗ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆಗ್‌ಲಾ ಸಮ್ಮನೊ. ಇಂಬೆರ್ ಅಧ್ಯಕ್ಷೆ ಆಂಡ, ಆರ್ ಬಿನ್ನೆ, ಅತ್‌ಂಡ ಮೇರ್ ಉದಿಪು ಮಲ್ತ್‌ನ ಲೇಸ್‌ಡ್ ಆರ್ ಗುರ್ಕಾರ್ಲ್ ಇಂಚೊ ಮುಕುಲು ಯೇತೊಸರ್ತಿ ಒಟ್ಟು ಸೇರ್ದಿನವು ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಇಸೇಸೊ. ವಿಶ್ವ ತುಳು ಸಮ್ಮೇಳನೊಡುಲಾ ಇರ್ವೆರೆಗ್‌ಲಾ ಸನ್ಮಾನೊ ಪಡೆವೊಂದೆರ್.

ಕೆಲಿಂಜೆರೆನ 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ'ಗ್ ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಬೂಕ್‌ದ ಇನಾಮು ಪಡೆನಗ ಕೆದಂಬಾಡಿದಾರೆನ 'ಅಸೆನಿಯಾಗೊ ಕಾಂತಗೊ ಜೋಗಿ' ಅನುವಾದೊ ಕೃತಿಕ್‌ಲಾ ಇನಾಮು ದೆತೊಂದ್‌ಂಡ್. 2001ಟ್ ಒಡಿಯೂರ್ದ ತುಳು ಸಮ್ಮೇಳನೊಡು ಇರ್ವೆರೆಗ್‌ಲಾ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟು ಸನ್ಮಾನೊ ಪಡೆಯಿನ ಪುಣ್ಯಾದಿಗೆರ್.

ಇಸ್ಟೆ ಕೆದಂಬಾಡಿದಾರೆನ ಅಂತ್ಯೊ ತೂಯಿನ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ತನ್ನ ದುಕ್ಕೊನು "ಕಣನೀರ್ದ ಮುರ್ಯೊ" ಪನ್ಪಿ ಕಬಿತೆಡ್ ದುಂಬು ದೀತೆರ್.

ಕೆದಂಬಾಡಿ ಸೀತಮ್ಮನವೆ ಪುಣ್ಯ ಗರ್ಬೊಡೇ
ಉದಿತ್‌ನ ಹಿರಿಯ ಚೇತನೊ ಸೊರ್ಗೊ ಸೇಂರ್ದೆ ॥

ಬದುಕುವೆರ್ ನೋದೊರ್ಸೊ ಪನುಪುನಾಸೆದ ತರೆಕ್
ಏದಿನ ಕೈತವೆ ಕಲ್ಲ್ ನೆತ್ತಿಗೇಬೂಂರ್ಡೆ ॥೧॥
ಜತ್ತಪ್ಪ ರೈಕುಲೇ ಧರ್ಮೊಡು ಕಾಮೊಲೆನ್
ಗೆಲ್ತೊಂದು ಮೋಕ್ಷೊದ ಸ್ತಾನೊ ಗೇರಿಯರೆ ॥
ಅಲ್ತ್‌ಡ್‌ದೆ ಈರೆನಾತ್ಮೊದ ಪುಣ್ಯೊ ಪುರ್ಸಾದೊ
ತಿರ್ತ್‌ದೆಂಕ್ಲೆಗ್ ಕೊರ್ಲೆ ನಟ್ಟೊ ಮುರ್ಯೊಡುದು ॥೯॥

ವೀರ ಚೌಪದಿಡ್ ಬರೆಯಿನ ಈ ಕಾವ್ಯೊ ಅಕಾಡೆಮಿದ "ಮದಿಪು" 32ನೇ - ಸಂಚಿಡ್ ಉಂಡ್. ಇಂಚ ಮೇರ್ ಬರೆಯಿನ ತುಂಡು ಕಾವ್ಯೊಲ್ ಮಸ್ತ್ ಉಲ್ಲೊ

ರುಣೊ ಸಂದಾಯೊ : (ತುಳು ಕಾದಂಬರಿ)

ಕೆಲಿಂಜದಾರೆನ ಸುರೂತ ಕಾದಂಬರಿ "ರುಣೊ ಸಂದಾಯೊ" ಕೃತಿ 1996ನೇ ಸಾಲ್‌ದ ಪಣಿಯಾಡಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಗೆಂದ್‌ದ್ ಪುದರ್ ಪಡೆಯಿನ ಕೃತಿ ಆಂಡಲಾ ಅಚ್ಚಿಮಲ್ಪುನಕ್‌ಲು ದುಂಬು ಬರಂದೆ ಕೈಬರವುಡೇ ಉಂಡ್.

"ಅಣ್ಣಾ ಬಡಾಪುಂಡುಣ್ಣ, ಕಾಂಡೆಂದ್ದಿಂಚಿ ದಾಲಾ ತಿನ್ತ್‌ಜಿ. ದಾನೇಂಡಲ ಕೊರ್ಲೆಣ್ಣ" ಪಂಡೊಂದು ಬಂಜಿಗ್ ಕೈಪತ್ತೊಂದು ಮೋಣೆ ಬಾಡಾದ್ ಉಂತ್‌ದ್‌ನ ಸುಮಾರ್ ನಾಲ್ ಒರ್ಸೊ ಪ್ರಾಯೊದ ಆಣನ್ ಕುಡಲದ ಬಸ್ಟೇಂಡ್‌ಡ್ ಬಸ್ಸ್‌ಗ್ ಕಾತೊಂದಿತ್ತಿನ ಕಿಟ್ಟಣ್ಣ ಆಳ್ವೆ ತೂಯೆ. ಬಡವುದ ನಿತ್ತೀರ್ಣೊಡು ಪಾತೆರೆರೆ ತೀರಂದಿ ನಮೂನೆಡ್ ಇತ್ತಿನ ಈ ಆಣನ ಮೊನೆ ತೂದು ಆಳ್ವೆಗ್ ಬಂಜಿಬೆಯ್ಕೆಲಾಂಡ್ ಅಲ್ಪನೇ ಇತ್ತ್‌ನ ಗೂಡಂಗಡಿಡ್ದ್ ಒಂಜಿ ಬ್ರೆಡ್ಡ್‌ಲಾ, ಒಂಜಿ ಲೋಟೆ ಪೇರ್‌ಲಾ ದೆತ್ತ್ ಕೊರ್ಯೆ.

ಈ ಆಣ್ ಬ್ರೆಡ್ ತಿಂದ್‌ದ್ ಪೇರ್ ಪರ್ನಗ "ಇಂಚೆ ನಟ್ಟುನಕ್‌ಲೆ ಪೈಕಿದಾಯೆ ಅತ್ತ್, ಮೋಣೆದ ದಿನ್ಸ್ ತೂನಗ ಈ ವಟಾರೊದಾಯೇನೇ ತನ್ನ ಜಾತಿದಾಯೆನೇ ಆದುಪ್ಪೊಡು", ಪನ್ದ್ ಗೆರೆತೊಂದು ಆಯನ ಮೋಣೆನೇ ತೂಯೆ. ಬಡವುದ ಬಂಜಿಗ್ ತಲ್ಮನೊ ಆಯಿನ ಸಂತೊಸುದು ತೆಲಿಪುನ ಆಣನ್ ಕೈತಲ್ ಕುಲ್ಲಾಯೆ - ಆಯನ ಬೆರಿ ಪೂಜಿದ್, "ಈ ಏರ್ ಬಾಲೆ? ನಿಕ್ಕ್ ಅಪ್ಪೆ ಅಮ್ಮನಕ್‌ಲ್ ಇದ್ಯೆರೊ?"

"ಅಪ್ಪೆ ಸೈತ್‌ದೆರ್, ಅಮ್ಮೆ ಬೇತೆ ಮದಿಮೆ ಆತೆರ್, ಆ ಸಿದ್ಯಪ್ಪೆ ಎಂಕ್ ದಿನೊಲಾ

ಹಾಕ್ವೆರ್, ನೆರ್ಪೆರ್, ಅಮ್ಮೆರ್ ಮನಿಪುಜೆರ್, ಕೋಡೆ ಯಾನ್ ಆರೆ ಸೀರೆ ಪರಿತ್ತೆಂದ್ ಸಮೋ ಹಾಕ್ದೇರ್, ತಡೆಯೆರೆ ತೀರಂದೆ ಬುಲ್ತೆ, ಅಮ್ಮೆರೆ ಮೋನೆ ತೂಯೆ, ಆರ್ ಲಕೊಂದು ಪೋಯೆರ್, ಕತ್ತಲೆ ಆಂಡ್ ಎಂಕ್ ನುಪ್ಪು ಕೊರ್ಪೆರ್, ನೀರ್ ಪರ್ದ್ ಜೆತ್ತೆ, ನಿದ್ರೆ ಬತ್ತ್‌ಜಿ, ರಾತ್ರೆ ಅಮ್ಮೆರೆಡ – "ಈರೆ ಮಗನ್ ಕೆರಂದೆ ಬುಡಯೆಂದ್ ಸಿದ್ಯಪ್ಪೆ ಪನ್ಪುನ ಎಂಕ್ ಕೇಂಡ್‌ದ್ ಪೋಡಿಗೆ ಆಂಡ್", ಅಕ್‌ಲೆಗ್, ನಿದ್ರೆ ಬನ್ನಗ ಅಂಗಿ ಚಡ್ಡಿ ಪಾಡೊಂದು ಮಾರ್ಗೊಡೆನೇ ಬತ್ತೆ, ತಿಂಗೊಳ್ಡ ಬೊಲ್ಪುಲಾ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್, ಬತ್‌ಬತ್‌ದ್ ಈಡೆಗೆತ್ತೆ – ಬಚ್ಚಿದ್ ಮೂಲೇ ನಿದೆರ್ರೆ.

"ಈ ಓಲು ಇತ್ತ್‌ನೆ? ನಿನ್ನ ಅಮ್ಮನ ಪುದರೆಂಚ?

"ಕದರಡ್ ದೇವಸ್ತಾನೊದ ಪಿರವುದ ಬಿತ್ತ್‌ಲ್‌ಡ್? ಅಮ್ಮೆರೆನ್ ಕೊರಗ ಸೆಟ್ಟಿಂದ್ ಮಾತೆರ್ಲಾ ಪನ್ಪೆರ್"

"ನಿನ್ನ ಪುದರ್? – "ರಾಜು"

ಇಂಚ ಈ ಕಾದಂಬರಿ ನಮನ್ ಬಾರೀ ಉಮೇದ್‌ಡ್ ಓದೊಂದು ಪೋಪಾವುಂಡು. ಕಾದಂಬರಿಡ್ ಬರ್ಪುನ ಪಾತ್ರೊಲೆ ಪುದರ್ ಕಾಲ್ಪನಿಕೊ ಆದ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡಲಾ ಕಾದಂಬರಿಡ್ ಬರ್ಪಿ ಊರು, ಜಾಗ್, ಪಾತ್ರೊಲು ಮಾತ್ರ ನಮೊ ದಿನ ನಿತ್ಯೊ ತೂವೊಂದು ಉಪ್ಪುನವು.

ತುಳುವೆರೆ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ್ ನಡಪುನ ಚಿತ್ರಣೊಲು ಈ ಕಾದಂಬರಿಡ್ ಬರ್ಪೊ, ಬಂಟ್ರೆ–ನಿಸ್ಚಯೋ, ಮದಿಮೆ, ಬಯಕೆ ಪನ್ಪುನ ಸುಬ ಕಾರ್ಯೊಲೆನ ಕ್ರಮೊಕುಲು ಅತ್ತಂದೆ ಪುಣದೆಪ್ಪುನ, ಬೂದಿ ಮುಚ್ಚುನ, ಸಾವುದ, ಮೀಚಿಲ್‌ದ ಕಟ್ಟ್ ಕ್ರಮೊಕುಲೆನ್ ಈ ಕಾದಂಬರಿಡ್ ನೆಗತ್ ತೋಜುವೊ.

ಪತ್ರೊಸಾಹಿತ್ಯೊ :

ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿದ 2001–02ನೇ ಸಾಲ್‌ದ ಬೂಕುದ ಇನಾಮು ಪಡೆತಿನ, ಯಾನ್ ಸಂಪಾದನೆ ಮಲ್ತಿನ ಕೃತಿ 'ಅಪ್ಪೆಗ್ ಬಾಲೆದ ಓಲೆ" ತುಳು ಓಲೆಲೆ ಗೊಂಚಿಲ್ಡ್ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ "ಸತ್ಯೆ" ಪನ್ಪಿ ಪುದರ್‌ಡೊಂಜಿ ಓಲೆ ಮೂಡ್ದು ಬತ್ತ್‌ದ್‌ಂಡ್.

ಬಪ್ಪೊಳಿಗೆ, 1, ಪಗ್ಗು, 2002

ಅಪ್ಪೇ...

ಈರೆನ ಕಾರ್ಗಡ್ಡೊ ಬೂರೊನುವೆ,

ಈರ್ ಕಡಮಡಿ ಪತ್ರೊಡೆ ಬಾರೀ ಎಡ್ಡೆ ಆದಿತ್‍ಂಡ್. ತಿನ್ನಗ ಈರ್‌ನವೇ ನೆಂಪಾಂಡ್. ಅಕ್ಕ ಪನ್ಪಿಲೆಕೊ ಈರೆನ್ ಯಾನ್ "ಮಮ್ಮೀಂದ್" ಲೆಪ್ಪುಯೆ. ಮಮ್ಮೀ ಪಂಡ ದಾಸ್ತಾನ್ ದೀಡ್ದ್‌ನ ಪುಣಗೆ. ಅತ್ತಂದೆ ಅಕ್ಷರೊಲೆ ಪೈಕಿಡ್ "ಅ" ಪನ್ಪಿ ಅಕ್ಷರೋ ದೇವೆರೆನ ತೇಜಿದವ್ರುಗೆ. ಅಜ್ಜೆ-ಅಜ್ಜಿ, ಅಪ್ಪೆ-ಅಮ್ಮೇ, ಅಣ್ಣೇ-ಅಕ್ಕೆ ಪನ್ಪಿ ಹಿರಿಯಾಕುಲೆನ್‌ನ ಪುದರ್ "ಅ" ಪನ್ಪಿ ಅಕ್ಷರೊಡೇ ಸುರುವಾಪುನೆಂದ್ ಎನ್ನ ಹಾಯಿಸ್ಕೂಲ್‌ದ ಕನ್ನಡ ಪಂಡಿತೆರ್ ಪನ್ತೆರ್. ಪಪ್ಪನ್‌ಲಾ ಅಮ್ಮೆರ್ಂದೇ ಪನುವೆ.

ಅಪ್ಪೇ! ಅಮ್ಮೆರೆಗ್ ಅಕ್ಕಡ ದಿಂಜ ಮೋಕೆನಾ? ಎಂಕ್ ಅಂಗಿ-ಚಡ್ಡಿ, ಬೂಕು-ಪೆನ್ನ್ ಬೋಡಾಂಡ ಈರೆಡನೇ ಕೇನೊಡತ್ತೇ? ಎಂಕ್ ಮಾರ್ಕ್ ಕಮ್ಮಿಯಾಂಡ್, ಯಾನ್ ತಪ್ಪು ಮಲ್ತೆಡ "ನಿನ್ನ ಮಗೆ, ನಿನ್ನ ಮಗೆಂದ್ ಈರ್ ಗೌಜಿ ಲಕ್ಕವರತ್ತೊ! ಅಕ್ಕಗ್ ಆ ಸೂರ್ಪನಕಿಗ್ ದಾಲಾ ಪನ್ಪುಜೆರ್ ದಾಯೆಗ್?

ಅಪ್ಪೆ..., ಈರೆನ ಪುದರ್ ಸರ್ವಾಣಿಂದ್ ಅಮ್ಮೆರೆನ ಪುದರ್ ತ್ಯಾಂಪನೆಣ್ಣೆಂದ್. ನಿಕ್ಲೆನ ಮಗೆ ಎಂಕ್ ಈರೆ ಪುದರ್‌ದ ಸುರೂತ ಅಕ್ಷರೊನುಲಾ, ಅಮ್ಮೆರೆನ ಪುದಾರ್‌ದ ಸುರೂತ ಅಕ್ಷರೊನುಲಾ ಕೂಡ್ಸಾದ್ "ಸತ್ಯಂದ್" ಪುದರ್ ದೀಡ್ದ್‌ನ ಬಾರೀ ಎಡ್ಡೆಂದ್ ಎನ್ನ ಮಾಸ್ಟೆರ್ ಪುಗಾರ್ವೆರ್. ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿ ನಿಯಲೊಡು ಕುಲ್ಲುದು ಬರೆವೊಂದುಲ್ಲೆ. ಕಾರ್ಡ್‌ಗ್ ಬಿಲೆ ಐವ್ವೋ ಪೈಸೆ ಆಂಡಲಾ ಜಾಗೆ ಯಾವುಜಿ ಬರೆಯಿನ ಉಂತಾವೆ. ಬಾಕಿದ ಇಚಾರೊ ಎಲ್ಲಂಜಿ ಬರೆಪೆ.

ಇಂಚ ಇರೆನ ಪಿರ್ತಿದ

ಸತ್ಯೆ

ಈ ಒಂಜಿ ಕಿನ್ಯ ಓಲೆಡ್ ಮಸ್ತ್ ಕಲ್ಪನೆ, ಬಾವನೆಲು ದಿಂಜಿದ್ ಓಲೆದ ಬಯಕೆಲು ಈಡೇರ್ದ್‌ಂಡ್. ಪತ್ರೊ ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಕಲೆಟ್ ಮೇರ್ನ ಅಭಿರುಚಿ,ಹಿಡಿತೊ, ಪಾಂಡಿತ್ಯೊ ದೆರ್ತ್ ತೋಜುವೊ.

ನಾಟಕೊ-ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಕಳೊಟ್ ಸಾದನೆ

ಕೆಲಿಂಜ ಮಲ್ಲ ಅರ್ತದಾರಿ, ಪ್ರವಚನಗಾರೆ, ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ ಕವಿ, ಆರ್ ಸಾಲೆಡ್ ಮಾಸ್ಟರ್ ಆದುಪ್ಪುನಗನೆ ಜೋಕ್ಲೆಡ ಮಸ್ತ್ ನಾಟಕೊಗೊಬ್ಬಾದೆರ್. ಸಿರಿಪುರಾಣೊದ ವೇಸೊನು ಅಕ್ಲೆಡ ಮಲ್ಪಾದ್ ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಪಾತೆರೊದ ನುಡಿಗಟ್ಟ್‌ಲೆನ್‌ಲಾ ಸರಿಟ್ ಕಲ್ಪಾದ್ ತುಳುಟೇ ಈ ಕಲೆ ಆವೊಂದುಪ್ಪೊಡುಂದೇ ದಿಂಜ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಲ್ತಿನಾರ್. ಅಮ್ಮೆರೆ ಅರ್ತಗಾರಿಕೆನ್ ಎಲ್ಯೆಡೇ ತೂದು ಅರ್ತಗಾರಿಕೆದ ಅಭಿರುಚಿ ಬುಳೆಪಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಶೇಣಿ ಎನ್ನ ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ಗುರು. ಎನನ್ ತಯಾರ್‌ಮಲ್ತಿನ ಯಕ್ಷಗಾನೊದ ತಾಂತ್ರಿಕೆ, ಪಾತ್ರೊಲೆ ಗತ್ತ್‌ಗಾರಿಕೆ ಕಲ್ಪಯಿನ ಮಹಾಮಾಂತ್ರಿಕೆಂದ್ ಮೇರ್ ಪೆರ್ಮೆಡ್ ಪನುವೆರ್.

ತುಳು ನಾಟಕ :

ಏಕಲವ್ಯೆ ಪಾರ್ತೆ, ಸಾರಥಿ, ಕೋಟಿ ಚೆನ್ನಯೆ, ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕ, ದುಸ್ಯಂತೆ, ಸಕುಂತಲೆ, ಕೌರವೆ, ಕೃಷ್ಣಸಂದಾನೊ, ಬಗ್ತೆ ಸುದನ್ವೆ, ಮಯೂರ ಧ್ವಜೆ, ಇಂಚ ಮಸ್ತ್ ನಾಟಕೊ ರಚನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಜೋಕ್ಲೆಡ ಗೊಬ್ಬಾದೆರ್. ನಾಟಕೊ ಕೂಟೊಲುಲಾ ಮೇರ್ ರಚನೆ ಮಲ್ತ್‌ನ ನಾಟಕೊಲೆನ್ ಗೊಬ್ಬಾದೆರ್. ಅಂಚನೆ ಕೆಲವು ನಾಟಕೊ ನಿರ್ದೇಶನೊಲಾ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಕಲಾವಿದೆರಾಯಿನ ನಡುವಲಚ್ಚಿಲ್ ಶ್ರೀ ರವಿದಾಸ್ ಆಳ್ವ, ಬೊಕ್ಕ ಶ್ರೀ ಮಂಜು ವಿಟ್ಲ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆನ ನಾಟಕೊದ ಗರೊಡಿಡ್ ಬುಲೆಯಿನಕುಲು.

ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗ:

ಕೆಲಿಂಜ ಸುಮಾರ್ ಪದ್ರಾಡೆಡ್ಡ್‌ಲಾ ಮಿತ್ತ್ ತುಳು ಪ್ರಸಂಗೊಲೆನ್ ಬರೆತೆರ್. ಮೂಲೊ ಕನ್ನಡೊದ ಮಂದಾರ, ಕೇಶವ ಭಟ್ರೆನ 'ಏಕಿನಿ ಕರ್ಣೆ' ಯಕ್ಷಗಾನೊಡುಲಾ, ಕುವೆಂಪು ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶನೊನು ಬಾವಾನುವಾದೊಡೇ "ವೀರಾಂಜನೇಯ" ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಬರೆಯೆರ್.

ಉದಾರ್ಮೆಗ್: (ಕನ್ನಡೊಡು ತುಳುನು ಅನುವಾದೊ)

ಅಸೋಕ ಬನೊಟು ಸೀತೆ ಕಾಂಡೆ ಲಕ್ಕ್‌ದ್
ನೀರ್‌ದೊಸರ್‌ಡ್ ಮೋನೆ ದೆಕ್ಕ್‌ದ್ ನೀರ್‌ನ್ ಅಂಗ್ಯೆದ್ ಪತ್ತೊಂದು
ಗಾಯತ್ರಿ ಮಂತ್ರೊಡು ಸೂರ್ಯಗ್ ಅರ್ಗ್ಯೊ ಕೊರ್ನಗ
ಅವುಲೇ ಮರಟತ್ತಿ ಹನುಮಂತೆ ಶ್ರೀರಾಮನ ಕತೆನ್ ಪಂಡ್‌ದ್
ರಾಮನ ಮುದ್ರೆ ಉಂಗಿಲೊನು ಸೀತೆನ ಕೈಟ್ ಪಾಡ್ಯೆ. ಅಪಗ

ಕಾಂಬೊದಿ – ಅಷ್ಟ ತಾಳೊ

ಉಂಗುರವನು ನೋಡಿ ನೋಡಿ । ತನ್ನ । ಅಂಗಾಂಗದಲಿ ಬಗ್ಗಿ ಮೂಡಿ ।
ಅಂಗಾನೆ ನಲಿಯೂತ ಕೊಂಡಾಡಿರಾಮನ ॥
ರಂಗನಾಯಕ ನೀನು ಬಾರೈ । ಮಂಗಳಾಂಗನೆ ಮುಖದ ತೋರೈ ॥

ಶ್ರೀರಾಮನ ರಾಜ್ಯೊತ್ಯಾಗೊ, ಪಾದುಕೆದ ಪಟ್ಟಾಭಿಸೇಕೊ, ವಿಭೀಸಣ ನೀತಿ, ಅತಿಕಾಯೊ ಮೋಕ್ಷೋ, ರಾವಣ ವಧೆ, ಹಟಮಾರಿ ಅಂಬೆ, ಉತ್ತರನ ಪೌರುಸೊ, ಭೀಸ್ಮಾರ್ಜುನ ಕಾಳಗೊ ಪನ್ಪುನ ಎನ್ಮೊ ಕನ್ನಡೊದ ಪ್ರಸಂಗೊಲೆನ್ ತಾಳಮದ್ದೊಳಿಗ್ ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಮೂಜಿ ಗಂಟೆಗ್ ಆಪುನ ರೀತಿಡ್ ತುಳುಟು ಅವ್ವೇರಾಗೊಡು ಬರೆತೆರ್.

ಉದಾರ್ಮೆಗ್:

ರಾಗೊ–ಕಾಪಿ–ಅಷ್ಟತಾಳೊ, (ವಿಭೀಷನ ನೀತಿ)
ಈದಾಯೆ ಮರ್‌ಲಾಪನಣ್ಣ। ಇತ್ತೆ ಆ ದೇವಿ ಸೀತೇನ್
ಬುಡುಕೊರೊಡಣ್ಣ ॥ಪ॥
ಸೊರ್ಕು ಹಂಕಾರೊಲ ಬಿರಿವು। ಮದೋ ಸಿದ್ಕುನೆ ಎಂಚಂದ್
ಲಡಯಿಡೆ ತೆರಿವು ॥
ಮುರ್ಕುಡು ತರೆಟತ್ತಿ ಬರವು । ಈ । ತರ್ಕೊನು ಬುಡುಬುಡು
ಏರುಂಡು ಪಿರವು ॥

ಭೈರವಿ – ಚಂಪೆ

ಒಪ್ಪೊ ಪುಟ್ಟುನ ಮೆಗಿಯೆ ಎದುರುಂತು ಪಾತೆರುವೆ ।
ಅಪ್ಪೆ ಕೈಕಸೆಗಾದ್ ಒರೊಕು ತಡೆವೊಂಡೆ ॥ 1 ॥
ಏತ್ ಸಾದನೆ ಮಲ್ತೆ ರಕ್ಕಸೆರೆ ಕುಲೊಕೇನ್ ।
ಈತ್ ದಿನೊ ಓಳಿತ್ತೆ ಉದ್ದೊ ನಾಮೊದಯೆ ।

ರಾಗೊ –ಕಾಂಬೋದಿ – ಜಂಪೆ

ಸಾರತಿಯೆ ಕುದುರೆಲೆನ । ಬೆರಿಕಾಕ್ಯೆ। ತೇರ್ದುಂಬು ।
ಬಾರಿರಬಸಡ್ ರಾದ್ ಪೋಂಡು ॥
ಕೌರವನ ಕಡೆಟಿತ್ತಿ । ಗುರುಭೀಸ್ಮೆ ಕರ್ಣಾದಿ
ವೀರೆರೆ ಪಗನೆ ಸುತ್ತು ಪಾಡ್ದ್ ॥ ೧ ॥

ತೇರ್‌ಗೇ ಪಗರಿಬುಡ್ನೆನ್ ತೂದು ಅರ್ಜುನೆನೆ ।
ಎರೆಗ್‌ಲ ತಾನೇರ್ ಪನ್ದ್ ॥
ತೆರಿಯೆರೆ ಬಲ್ಲಿಂದ್ ಮೋಹನಾಸ್ತ್ರೊನು ಬುಡುದು ।
ಪಿರತಿರ್ಗುದುಂತ್ಯೆ ತೂದು ॥ ೨ ॥

"ಎಕಿನಿಕರ್ಣೆ" ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಪ್ರಸಂಗ ದಿಂಜ ಪುದರ್ ಪಡೆಯಿನವು. 1993ಡ್ ವಿಶ್ವತುಳು ಸಮ್ಮೇಳನೊದ ಅಂಗವಾದ್ ಒಡಿಪುಡು (ಉಡುಪಿ) ನಡತಿನ "ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನ ವೈಭವ" ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊಟು, ಇಟ್ಟೆಲ್‌ಡ್ 2000ಡ್ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಬೂಕ್‌ದ ಇನಾಮು ಪಟ್ಟುನ ಲೇಸ್‌ಡ್‌ಲಾ "ಎಕಿನಿ ಕರ್ಣೆ" ತಾಳಮದ್ದೊಲಿ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊ ನಡತ್‌ದುಂಡ್, ಕುಡ್ಲ ಆಕಾಶವಾಣಿಡ್‌ಲಾ ಕಾವ್ಯೊ ವಾಚನ ಪ್ರಸಾರೊ ಆತ್‌ಂಡ್.

ಅನುವಾದೊ ಸಾಹಿತ್ಯೊಗು ತುಳು ಪಾರ್ದನೊಲಾ ಅಗತ್ಯ ಉಂಡು. ಇಜ್ಜಂಡ ಆ ಜಾನಪದೊ, ಆ ಬಾಸೆದ ತಿರ್ಲ್ ಪೊರ್ಲ್ ನಂಕ್ ಅರ್ತಾವೊಡಾಂಡ ನೇಕ್‌ಲಾ ಅನುವಾದೊದ ಅಗತ್ಯೊ ಉಂಡುಂದೇ ಡಾ. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಸ್ವೆರೆರ್ ಪಾರ್ದನೊಲೆ ಕತೆ ಕಾದಂಬರಿಲೆನ್ ಬರೆಯೆರ್. ಶ್ರೀ ಅನಂತರಾಮ ಬಂಗಾಡಿಲು ಪಾರ್ದನೊಲೆನ ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಗಂಗಾವತಾರೊ ಮಲ್ತಿ ಬಗೀರತೆ, ಕ್ಯಾತರೀನ್ ರೊಡ್ರಿಗಸೆರೆನ ನಾಟಕೊಲೆನ್ ಕನ್ನಡೊಗು ಬರೆದ್ ಗೊಬ್ಬಾವೊಲಿ. ಯಾನ್ ಗೊಬ್ಬಾದೆಂದ್ ಕೆಲಿಂಜಿರ್ ಪಂಡೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಬಾವಾನುವಾದೊ ಮಲ್ಪುನಗ ನಂಕ್ ಸ್ವತಂತ್ರೊ ಉಂಡುಂದ್ ಮೂಲೊ ಕವಿಕ್ ದ್ರೋಹೊ ಮಲ್ಪೆರೆಗಾವಂದ್. ಇತ್ತಿತ್ತೆ ಕನ್ನಡೊದ ಯಕ್ಷಗಾನೊ, ಸಂಸ್ಕೃತೊ, ಹಿಂದಿ, ಇಂಗ್ಲೀಸ್‌ಗಲಾ ಅನುವಾದೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತಾಳೋ ಮದ್ದೊಳಿದ ಕೂಟೊ ಮಲ್ಪುವೆರ್. ಉಂದ್‌ಲಾ ಎಡ್ಡೆ ಕೆಲಸೊನೆ.

ತುಳು ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಬೇಲೆ :

ಕೆಲಿಂಜ 1993ಡ್ ತುಳುವೆರೆ ತುಡರ್ ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಸುದ್ದಿ ಸಂಪಾದಕೆರಾದ್ ಎಡೇನ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್, ಬೆನ್ನಿ ಮೂಲೊದ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆಗ್ ಬೆನ್ನಿ ಬೆನ್ಪುನಾಯನ ಕಸ್ಟೊಲೆನ ಮಸ್ತ್ ಅನುಭವೊ ಇತ್ತ್‌ನಾರ್.

ಜನವರಿ 1993 ತುಳುವೆರೆ ತುಡರ್‌ಡ್ ಜಿಲ್ಲೆದ ರೈತನ ಬೆರಿಮುಳ್ಳು ಓಲುಂಡು? ಪನ್ಪಿನ ಲೇಖನ ಬರೆತೆರ್. ತುಳು ಮಣ್ಣ್‌ದ ಮಗೆ ಕೃಸಿಕೆ ಆಯಿನ ಶ್ರೀ ಎಂ. ವೀರಪ್ಪ ಮ್ಯೊಲಿಯೆರ್ ನಮ್ಮೊ ರಾಜ್ಯೊದ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಲಾಯಿನ ಪೊರ್ತುಗು ಆರೆಗೊಂಜಿ ನಿರ್ಮೊ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್. ರೈತೆ ಎಂಚ ಬೆನೊಡು? ಎಂಚ ತಿನೊಡು? ಕೃಸಿಕೆರೇ ದೇಸೊದ ಬೆರಿಮುಳ್ಳು ಗ್ರಾಮರಾಜ್ಯೊನೇ ನಿಜ. ಸೊರಾಜ್ಯೊಂದು ದುಂಬ್ ಗಾಂಧಿಯೆರ್ ಪನ್ತೆರ್. ಆರೆನ ಸಿಸ್ಯೆ ಆಚಾರ್ಯ ವಿನೋಭಾ ಬಾವೆಯೆರ್ ಪದ್‌ನಾಲ್ ಒರ್ಸೊ ನಮ್ಮೊ ದೇಸೊಡು ಪಾದಯಾತ್ರೆ ಮಲ್ತೆರ್. ಬೂದಾನೊ ರಿಯಜ್ಞೊಮಲ್ದೆರ್. ಆಂಡ ಇನಿ ಕೃಸಿಕೆರೆನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಎಂಚ ಉಂಡುಂದು ನಮೊ ತೂನಗ ಬಾರಿ ದುಕ್ಕೊ ಆಪುಂಡು.

ರೈತೆ ಆಯನ ಬುಡೆದಿ, ಜೋಕುಲು, ಮೆಗ್ದಿಲು। ಮೆಗ್ಯಲ್ಲು ಮಾತೆರ್ಲಾ ಬೆಂದ್‌ಂಡಲಾ ಜೋಕುಲೆನ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸೊ ಆತೆಗಾತೆ. ಬಚ್ಚೆಲ್, ಪುರುಸೊತ್ತ್ ಇಜ್ಜಂದೆ ಕಾಂಡೆ ನಾಲೆಡ್ದ್ ರಾತ್ರೆ ಪತ್ತ್ ಗಂಟೆ ಮುಟ್ಟ ಬೆನ್ಪುನ ಕೃಸಿಕಗ್ ಸರಿಯಾಯಿನ ಮಜೂರಿ ಆಯೆ ಮಲ್ತ್‌ನ ಬುಳೆಕ್ ತಿಕ್ಕೊಡ್ಚ? ನ್ಯಾಯವಾದ್ ತಿಕ್‌ಂಡ ಮಾತೆರ್ನ ಶ್ರಮೊತ ಕರ್ಚಿ, ಆಯೆ ಮಾರುನ ವಸ್ತುಲೆನ ಬಿಲೆ, ಸರಕಾರ ಕಂಡಿತವಾದ್ ಹೊಂದಾಣಿಕೆ ಮಲ್ತ್ ಕೊರೊಡಾಂತ್‌ಂಡ್‌ದ್ ಆರೆನ ಅಭಿಪ್ರಾಯೊ

ರೈತೆ ಎಂಚ ಬೆನೋಡು ? ಎಂಚ ಉನೋಡು ? ರೈತನ ಬೆಗರ್‌ಗ್ ಬಿಲೆ ತಿಕ್ಕುವಾ? ರೈತೆರ್ನ ಏಳಿಗೆಗಾದ್ ಸರ್ಕಾರೊ ವಾ ರೀತಿದ ಯೋಜನೆ ಪಾಡೊಡುಂದ್ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ರೈತೆರೆ ಪರಿಯಾರೊಗು ಚಿಂತನೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ರೈತರೆ ಪರವಾದ್ ಇರ್ವೊ ಸಲಹೆನ್ ಆರ್ ದುಂಬು ದೀದ್ ಆ ನಿರ್ಣಯೊಲೆನ್ ಜಾರಿ ಮಲ್ಪೊಡುಂದು ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ ಬೊಕ್ಕ ಸರ್ಕಾರೊಗ್ ಬೇಡಿಕೆ ಮಲ್ತ್‌ದಿತ್ತೆರ್.

1993 ನವೆಂಬರ್‌ಡ್ ಉಂದೇ ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಬೀಜೊದ ಬುಳೆತ್ತ ಬಗೆಟ್‌ಲಾ ಒಂಜಿ ಇಸೇಸೊ ಚಿತ್ರ ಲೇಖನೊ ಮೂಡ್ದು ಬತ್ತ್‌ದ್‌ಂಡ್, ಈ ಚಿತ್ರೊ ಲೇಕನೊಡು ಒಂಜಿ ಅದ್ಭುತ ವಾಯಿನ "ಒಂಜಿ ಗೋಂಕ್‌ಡ್ ಮೂಜಿ ಬೀಜೊ" (ತ್ರಿವಳಿ ಬೀಜೊ)

ಮಾತೆರ್ನಲಾ ಆಕರ್ಸನೆಗ್‌ಲಾ ಕಾರನೊ ಆದಿತ್ತ್‌ಂಡ್.

ಏಸ್ಯಾ ಖಂಡೊಡ್ 1ನೇ ಸ್ತಾನೊಗೇರ್‌ನ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ ಸಂಸೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ" ದುಡ್ಡುದ ಬುಳೆ ಕೊರಂಟ್ - ಜಮೆ ಪತ್ತೊನ್ಲೆ. ಪುತ್ತೂರ್ದ (ಶಾಂತಿಗೋಡು - ಮೊಟ್ಟೆತ್ತಡ್ಕ) ರಾಸ್ಟ್ರೀಯ ಗೇರು ಸಂಸೋಧನಾ ಕೇಂದ್ರ ನಮ್ಮ ಏಸ್ಯಾ ಖಂಡೊಡೇ ಒಂಜನೇ ಸ್ತಾನೊ ಪಡೆತಿನ ಬಗೆಟ್ ಉಂದೊಂಜಿ ಪೊರ್ಲಕಂಟ್‌ದ ಬರವು. ಗೋಂಕುದ ಕೃಸಿ, ಬುಳೆಜ್ಜಿಲ್ದ ಎಡ್ಡೆ ಮಾಹಿತಿ ಉಂದೆಟ್ ಉಂಡು. ಖಾಲಿ ಗುಡ್ಡೆಡ್ ಬೀಜೊದ ಕೃಸಿ ಮಲ್ತ್‌ದ್ "ಗುಡ್ಡೆ ಮದಿಮಾಲ್, ಬೈಲ್ ಮದಿಮಾಯೆಂದ್" ಪನ್ಪುನ ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆ ಪಾತೆರೊನು ಒರಿಪಾವೊಡುಂದು ಆರ್ ಪನ್ತೆರ್. ಕೃಸಿಕ್ ಸರ್ಕಾರೊದ ಸಾಯೊಲಾ ತಿಕ್ಕನ ವಿಚಾರೊನ್‌ಲಾ ಈ ಬರವುಡು ವಿವರ ಕೊರ್ತೆರ್. ಇಂಚ ಬೆನ್ನಿ ಬೆನ್ಪಿನಾಕುಲೆ ಮಿತ್ತ್ ಆರೆಗ್ ದಿಂಜ ಕಾಳಜಿ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್ ಪನ್ಪುನವು ಆರೆ ಲೇಖನೊ ತೂನಗ ತೆರಿಪುಂಡು.

ಮೇರ್ನ ಪತ್ರಿಕೆದ ಬರವುದ ಬಗ್ಗೆ ಮಸ್ತ್ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಪತ್ರೊಲು ತುಳುವೆರೆ ತುಡರ್ ಪತ್ರಿಕೆಗ್ ಬತ್ತ್‌ದಿತ್ತೊ. ಅವೆಟ್ ಹವ್ಯಾಸಿ ಬರಹಗಾರೆ ಶ್ರೀ ಉಮಾಪ್ರಸಾದ್ ರೈ ನಡುಬೈಲ್ ಬರೆಯಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯೊ ಇಂಚ ಉಂಡು... ತುಳುವೆರೆ ತುಡರ್ ಪತ್ರಿಕೆ ಓದ್ಯೆ, ಬಾರಿ ಎಡ್ಡೆ ವಿಷಯೊಳು ತೆರಿನ ಅನುಬಗೊ ಆಂಡ್, ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರೆನ 'ಜಿಲ್ಲೆದ ರೈತರ್‌ನ ಬೆರಿಮುಳ್ಳು ಓಲುಂಡು' ಲೇಖನೊ ನಿಜವಾದ್‌ಲಾ ಸರಕಾರ ರೈತೆರೆಗ್ ದಿಂಜ ಸಾಯೊ ಮಲ್ಪೊಡು. ಎಡ್ಡೆ ಲೇಖನೊ ಪಂಡ್ದ್ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್.

ಅಂಚನೇ ಸಂಘಟಕೆ, ಕವಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ್ ಪ್ರಸಾದ್ ಪಾಂಡೇಲು ತುಳುವೆರೆ ತುಡರ್ ಪತ್ರಿಕೆಡ್.. ಶ್ರೀಮಾನ್ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್ ಬರೆಯಿನ 'ಜಿಲ್ಲೆದ ರೈತನ ಬೆರಿಮುಳ್ಳು ಓಲುಂಡು' ವಿಮರ್ಸಾತ್ಮಕ ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವಾಯ್ನ ಕಳಕಳಿದ ಲೇಕನೊ ಕುಸಿ ಕೊರುಂಡ್, ಮಾನ್ಯ ಮಂತ್ರಿಲೆ ಗುಮಾನೊ ಇಂಚಿ ಬರಡ್. ಸಮಸ್ಯೆದ ಪರಿಹಾರೊ ಮಲ್ಪಡ್‌ಂದ್ ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಅಬಿಪ್ರಾಯೊ ಬರೆದಿತ್ತೆರ್.

ಆ ಪತ್ರಿಕೆದ ಸಂಪಾದಕೆ ಶ್ರೀ ಮ.ವಿಠಲೆರ್, ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್ನ ಜಿಲ್ಲೆದ ರೈತರ್ನ ವಿಸಯೊಡು ಬರೆಯಿನ ಮಲ್ಲ ಇರ್ಪೊಲೆಗ್ ಮೆಚ್ಚಿದ್ ದಿಂಜ ಜನೊ ಇತ್ತೈಸಿಲು ಓಲೆ ಕಡಪುರ್ದೆರ್. ಜಾಗೆದ ತೊಂದರೆರ್ದಾದ್ ಪ್ರತಿ ಒರ್ಯನಲಾ ವಿಷಯೊನು ಅಚ್ಚಿಗ್ ಪಾಡ್ಯೆರೆ ಆವಂದಿನೆಕ್ (1993 ಫೆ.8-14) ಪತ್ರಿಕೆಡ್ ಮಾಪು ಕೇಂಡೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಕೆಲಿಂಜೆರೆ ಕನ್ನಡೊ ಸಾಹಿತ್ಯೊ

ತುಳು ಕನ್ನಡೊ ರಡ್ಡ್ ಬಾಸೆದ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಕಳೋಟ್‌ಲಾ ಸಾಧನೆ ಮಲ್ತಿನಾರ್ ಹಿರಿಯ ಕವಿ ಕೆಲಿಂಜ. ಮಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸೆ ಡಾ. ಅಮೃತೆರ್ ಕೆಲಿಂಜದಾರೆನ್ "ತುಳು-ಕನ್ನಡ ಸೇತುಬಂಧ ಕವಿ"ಂದ್ ಬಿರ್ದ್ ಕೊರ್ದ್ ಪುಗಾರ್ತೆ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಕರಾವಳಿ ಅಲೆ ಪತ್ರಿಕೆ "ಚಿಲುಮೆ" ಅಂಕಣಡ್ (24 ಫೆಬ್ರವರಿ 2007) ಆ ಬಗೆಟೊಂಜಿ ಲೇಖನೊ ಉದಿಡ್ ಬತ್ತದಿತ್ತಂಡ್.

ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ: ಕುಶಲವ ಕಾಳಗ, ಬಸ್ಮಾಸುರ ಮೋಹಿನಿ, ಕಂಸವಧೆ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಲೀಲೆ, ದೇವಪೂಂಜ ಪ್ರತಾಪ, ಭೂಜಾತೆಯು ಭೂಮಾತೆಯ ಮಡಿಲಿಗೆ, ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬಾಲ ಲೀಲೆ ಇಂಚ ಮಸ್ತ್ ಬರೆತೆರ್.

ಬಲ್ಲಿದರ ಒಳ್ನುಡಿ, ಮಾತೆಯರಿಗೊಂದು ಕಿವಿಮಾತು, ಪುಸ್ತಕ, ಇಂಚ ಮಸ್ತ್ ತುಂಡು ಕಬಿತೆಲು ಉಂದೆಟ್ ಉಲ್ಲೊ.

ಮಾತೆಯರಿಗೊಂದು ಕಿವಿಮಾತು : ಕವಿತೆ

ಮಾತೆಯರೇ ಸಂಸಾರ ನಿರ್ವಹಣ ವಿಖ್ಯಾತೆ-
ಯರೆ! ಅಜ್ಜ ಅಜ್ಜಿಯನು, ಅಪ್ಪನನು ಅಮ್ಮನನು,
ಅಣ್ಣಅತ್ತಿಗೆ, ಅಕ್ಕಅತ್ತೆಯನು, ಸಂಬೋಧಿ-
ಸಲು। 'ಅ, ಎಂಬ ಮೊದಲಕ್ಷರವೇಕೆ? ಬಲ್ಲಿರಾ
ಅಕ್ಷರಾಣಾಂ ಅಕಾರೊ ಅಸ್ಮಿ, ಎಂಬಂಥ
ನುಡಿಮುತ್ತಿನರ್ಥವನು ಲಾಲಿಸಿರಿ ನೀವು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು

"ಅ" ಅಕ್ಷರೊದ ಮಹತ್ವೊನು ಸಾರುನ ಕಬಿತೆಡ್ ಅಮ್ಮನ್ ಮಮ್ಮಿಂದ್ ನಿಕುಲೆ ಬಾಲೆಲೆಡ ಪಂಡ್‌ದ್ ಲೆಪ್ಪಾವಡೆ. ಮಮ್ಮಿ ಪಂಡಾ ದಾದಂದ್ ನಿಕ್ಲೆಗ್ ತೆರಿವಾ? ಹಾಳಾವಂದಿಲೆಕೊ ಜಾಗ್ರತೆಡ್ ದೆತ್ತ್ ದೀತ್‌ನ ಪುಣೊ! ನಿಕುಲೆ ಬಾಲೆಡ ನಿಕುಲೇ ಇಂಚ ಲೆಪ್ಪಾವರಾ? ಇಂಗ್ಲೀಸ್‌ದ ವ್ಯಾಮೋಹ ನಂಕ್ ದಾಯೆ ಪನ್ಪಿ ಸಂದೇಸೊ ಈ ಕಬಿತೆಡುಂಡು.

ಬಲ್ಲಿದರ ಒಳ್ನುಡಿ : ಕಬಿತೆ

ಸತ್ತವರ ಹೆಸರನ್ನು ಭಾವಚಿತ್ರಕೆಳಗೆ
ಮುದ್ರಿಸುತ ಪತ್ರಿಕೆಯ ಪುಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೆ
ಸತ್ತವರಿಗೆಂತಾಗುವುದು ಮೋಕ್ಷ? ಹಣಖರ್ಚು
ಮಾಡಿಯೇ ಋಣ ಮುಕ್ತರಾಗಬೇಕೆಂಬವರು
ಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮಾನ ವಿತರಿಸಲು ಅವರವರ
ಹೆಸರಲ್ಲಿ ಇಡುಗಂಟು ಇಟ್ಟರದು ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ರಹದಾರಿ ನಿಜವು

ಸೈತ್‌ನಕುಲೆ ಬಾವೋಚಿತ್ರೊ, ಅತ್ತಂದೆ ದಾಂಪತ್ಯೊ ಜೀವನೊದ ಬೊಳ್ಳಿ ಪರ್ಬೊಲೆ ನೆವನೊಡು ಪೇಪರ್ಡ್ ಬಾವೊಚಿತ್ರೊ ಪಾಡ್‌ಂಡ ಏರೆಗ್ ಮೋಕ್ಷ ಏರೆಗ್ ಲಾಬೊ ಪನ್ಪುನ ಬಗೆಟ್ ಪಂತೆರ್. ಕಾಸ್‌ನ್ ಜೋಕ್ಲೆ ವಿದ್ಯೆಗೇ ದೆತ್‌ದೀಂಡ ನಿಜವಾದ್‌ಲಾ ಮೋಕ್ಷೊ ಪಡೆಯೆರೆ ಸಾದಿ ಮಲ್ತಿಲೆಕ ಆವು ಪಂಡ್ಪಿನ ಅರ್ತೊ ಉಂದೆಟುಲ್ಲೊ,

ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಮ : ಈ ಕೋಪೆಡ್ ಒಂಜಿ ಕಾವ್ಯೊ, ರಡ್ಡ್ ನಾಟಕೊ ರಚನೆ ಉಂಡ್. ಉಂದ್ ಆರ್ ಬರೆಯಿನ ಅಕೇರಿದ ಕೃತಿ.

ಸ್ವರ್ಣ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯ:

ದಶರಥನ ಸುಕುಮಾರ ಭಗವಂತನವತಾರ,
ತಾಟಕೀ ಸಂಹಾರ, ಕೌಶಿಕಗೆ ಸಹಕಾರ
ಸತಿಯ ಹಲ್ಯೋದ್ಧಾರ। ಸೀತಾ ಸ್ವಯಂವರದಿ
ಶಿವಧನುವ ಮುರಿಯುತ್ತ। ಜಾನಕಿಯ ಕೈಯಿಂದ
ಜಯಮಾಲೆ ಧರಿಸುತ್ತ ಬಂದನ್ನೈ ಶ್ರೀರಾಮ –
ಜಯ ಜಯಾ ರಾಮ ರಾಮ ।

ಈ ಕಾವ್ಯೊಡು ರಾಮಾಯಣ ಕತೆನ್ ಐವ್ವೊ ಪಡೊಟು ಬರೆದ್ ಮುಗಿಪಾದೆರ್.

ಭೂಜಾತೆಯು ಭೂಮಾತೆಯ ಮಡಿಲಿಗೆ : ಈ ನಾಟಕೊಡು ಲಕ್ಕಾದ್ ಪೋಯಿ ಸೀತೆನ್ ಲಂಕೆಡ್ದ್ ಲೆತೊಂದು ಬತ್ತಿನವು ರಾಮನ ಮರ್ಯಾದೆಗ್ ಕೊರತೆ ಪಂದ್ ಒರಿ ಮಡ್ಡೆಲೆ ಪಂಡೆಂದ್ ಗುಪ್ತ ಮಾಹಿತಿಲೆನ್ ದೆತೊಂದು ತೆರಿದ್ ಒರಿ ಸಾಮಾನ್ಯ ಪ್ರಜೆ ತನನ್ ಹಂಗಿಸಾಯಿಲೆಕ್ಕೋ ಆಂಡ್‌ಂದ್ ಸೀತೆನ್ ಮೆಗ್ಯೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಟ್ಟುಗು ಕಾಡ್‌ಗ್ ಬುಡ್ದುಬಲಂದ್ ರಾಮೆ ಮಲ್ತ್‌ನ ಆಜ್ಞೆನ್ ಮೀರ್ಯೆರಾವಂದೆ ಅತ್ತಿಗೆನ್ ಕಾಡ್‌ಗ್ ಲೆತೊಂದು ಬರ್ಪಿ ಕತೆ. ಈ ನಾಟಕೊ ಐನ್ ದೃಸ್ಯೊಡ್ ರಚನೆ ಆತ್‌ಂಡ್.

ಸೀತೆ : ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಇದು ಭಯಂಕರ ಕಾಡಲ್ಲವೇ ಮೈದುನ ? ಇಲ್ಲಿ ಋಷಿ ಮುನಿಗಳ ವೇದ ಮಂತ್ರದ ಘೋಷವಿಲ್ಲ! ಹೋಮ ಧೂಮದ ಸುಳಿವಿಲ್ಲ! ಜಾತಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಲಿದಾಡುವ ಹುಲಿ ಹರಿಣಗಳಿಲ್ಲ! ಇದು ಋಷಿಮುನಿಗಳ ತಪೋಭೂಮಿಯಲ್ಲ! ಇಲ್ಲಿಗೇಕೆ ಕರೆತಂದೆ?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ : ಅಮ್ಮಾ ಸೀತಾಮಾತೆಯೇ! ಯಾಕೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಲಮ್ಮಾ? ನಾನು ಪಾಪಿ (ಕೂಗುವನು) ಇಂಚ ನಾಟಕೊ ದುಂಬ್ ಪೋಪುಂಡು.

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಬಾಲ ಲೀಲೆ : ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣೆ ನಂದಗೋಕುಲೊಡು ಎಲ್ಯ ಬಾಲೆ ಆದ್ ಬುಳೆನಗ ಕಂಸನ ಕುಮ್ಮಕ್ಕ್‌ಡ್ ಬತ್ತ್‌ನ ಪೂತನಿ, ಶಕಟ, ಧೇನುಕ, ವಾಕಾಸುರೇ ಇಂಚಿತ್ತಿನ ರಕ್ಕಸರೆನ್ ಕೆರ್ದ್ ತನ್ನೊ ಅಧ್ಬುತ ದೈವೀಕ ಸಕ್ತಿಡ್ ಕೆರ್ದ್ ಕೇವಲ ಐನ್ ಒರ್ಸೊಡೇ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೋಕ್ಲೆಲೆಕೊ ಕೈಕಂಜಿ ಮೇತೊಂದು ತನ್ನ ದೋಸ್ತಿಲೊಟ್ಟುಗು ಬುಳೆವೊಂದುಪ್ಪುನ ಕತೆ ಈ ನಾಟಕೊಡು ನೈಪುನ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ದೆರ್.

ಕೃಷ್ಣ : ದಾರುಕಾ, ವಿಜಯಾ, ಸಾತ್ಯಕೀ, ಉದ್ದವಾ ಎಲ್ಲಿದ್ದೀರಿ?

ಬನ್ನಿ, ಬನ್ನಿ ದನಗಳು ಮೇಯುತ್ತಾ ಇವೆ. ನಾವಿಲ್ಲೇ ಆಡೋಣ.

(ಮಾತೆರ್ಲಾ ಬರ್ಪೆರ್)

ದಾರುಕಾ : ಕಿಷ್ಣಯ್ಯ! ನೀನು ದೇವರಂತೆ! ಯಾವಗಲೂ ನೀನೇ ದೇವರೋ? ನಾನು ಒಮ್ಮೆಯೂ ಆಗಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೋ? ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲೇ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದ್ದಂತೆ. ಆದರೆ ನಾನು ದೇವರಾಗಲೇ ಇಲ್ಲಂತೆ. ನನ್ನಜ್ಜಿ ಯಾವಗಲೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೃಷ್ಣ : ನಾನು ನೀನೂ ಎಲ್ಲರೂ ದೇವರೆ ಈ ಗುಟ್ಟು ನಿಮಗೆ ಯಾರಿಗೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೊತ್ತುಂಟು.

ಎಡ್ಡೆ ದೇಕಿಡ್ ಈ ನಾಟಕೊ ಸಾಗ್‌ಂಡ್. ಆಂಡ ದುಕ್ಕೊದ ಸಂಗತಿ ಪಂಡೊ ನಾಟಕೊ ರಚನೆ ಮಲ್ಪುನ ಪೊರ್ತ್‌ಡೇ ಆರ್ ಕಾಲನೊಟ್ಟು ಸೇರ್ನೆಟ್ ಈ ನಾಟಕೊ ಅರ್ದೊಡ್ ಒರಿದು ಪೋಂಡು. ಕನ್ನಡ ನಾಟಕ ರಂಗೊಗಾಯಿನ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ನಸ್ಟೊ.

ಬಿರ್ದ್-ಬಲ್ಮನೊಲು

1. ಪುತ್ತೂರು ತುಳು ಕೂಟೊದ ಸನ್ಮಾನೊ – 1991
   (ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್ ಕಾವ್ಯೊಗು)
2. ತುಳು ಕೂಟ ಬೆಂಗಳೂರು (ರಿ) ಸನ್ಮಾನೊ – 1993
   (ತುಳು ಕಬಿತೆ ಪಂತೊಡು ಇನಾಮು)
3. ಸುರುತ ವಿಶ್ವತುಳು ಸಮ್ಮೇಳನೊಡು ಸನ್ಮಾನೊ – 1994
   (ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಕ್ಷೇತ್ರೊಡು ಸೇವೆ)
4. ಶ್ರೀ ವಿಷ್ಣು ಕಲಾವೃಂದ (ರಿ) ಮುಂಡಿತಡ್ಕ, ಕುಂಬಳೆ – 1994
   (ಸಾಹಿತ್ಯೊಸೇವೆಗಾದ್)
5. ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಬೂಕ್‌ದ ಇನಾಮು – 1995
   (ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ – 92–94 ಪ್ರಶಸ್ತಿ)
6. ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕು 3ನೇ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ – 1995
   (ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಸೇವೆ)
7. ಪೊಳಲಿ ಶೀನಪ್ಪ ಹೆಗ್ಗಡೆ ಪ್ರಶಸ್ತಿ – 1995
   (ಮಾಬಾರತೊ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ, ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್‌ಗ್)
8. ಪಣಿಯಾಡಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸ ಉಪಾಧ್ಯಾಯ ಪ್ರಶಸ್ತಿ – 1996
   (ರುಣೊ ಸಂದಾಯೊ ತುಳು ಕಾದಂಬರಿ)
9. ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ – 1996
   (ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಸೇವೆ)
10. ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಸಮ್ಮೇಳನ, ಒಡಿಯೂರು ಸನ್ಮಾನೊ – 2001
    (ಸಾಹಿತ್ಯೊಡ್ ಸಾಧನೆ)
11. ಬೇಲಾಡಿ ಶಿಕ್ಷಣ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾನ (ರಿ) ಕಾಂತಾವರ ಸನ್ಮಾನೊ – 2003
    (ಶಿಕ್ಷಣೊ ಬೊಕ್ಕ ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಸೇವೆ)
12. ವಿಟ್ಲ ಲಯನ್ಸ್ ಕ್ಲಬ್ ಸನ್ಮಾನೊ – 2006
    (ಸಾಹಿತ್ಯ, ಸಂಘಟನಾ ಸೇವೆ

(ಕೆಲಿಂಜೆರೆಗ್ ಇಂಚ ಮಸ್ತ್ ಸಂಘ-ಸಂಸ್ಥೆಲು ಸಮ್ಮಾನ ಮಲ್ತ್‌ದ)

ಅಜಪೆರೆ ಪೋನಗ ತಿಕ್‌ನವು

ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಸಾಹಿತ್ಯಿಕವಾದ್ ಮಸ್ತ್ ಸಾಹಿತಿ, ಕವಿಕುಲೆಡ ಆತ್ಮೀಯ ಸಮ್ಮಂದನೊನು ಒರಿತೊಂದೆರ್. ಇಂಚ ಆರೆನ ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಅಜಪೆರೆ ಪೋನಗ ಸುರುಟ್ ನೆಂಪುಗ್ ಬತ್ತ್‌ನಾರ್ ಎನ್ನಪ್ಪೆ ಸ್ಥಾನೊಡು ಉಂತುದ್ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಬೇಲೆಡ್ ಎನ್ನ ಬೆರಿ ಬೊಟ್ಟ್‌ದ್ ಎಂಕ್ ಉಮೇದ್ ಪುಟ್ಟಾದ್, ಅಪ್ಪೆನ ಪಿರ್ತಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯೊದ ಸಬಿ ಕೊರ್ನಂಚಿನ ಹಿರಿಯಾರ್, ಮಲ್ಲ ತುಳು-ಕನ್ನಡ ಕವಿಯಿತ್ರಿ ಧರ್ಮಸ್ಥಳೊದ ಸಿರಿಮತಿ ಶಾರದಾ ಆರ್. ರಾವ್. ಇಂಬೆರೆಗ್ ಒಂಜಿ ಓಲೆ ಬರೆದ್ ಕೆಲಿಂಜರೆ ಬಗೆಟ್ ರಡ್ಡ್ ಪಾತೆರೊ ಬರೆದ್ ಕೊರೊಡುಂದ್ ಆರೆಡ ಬಿನ್ನಯೊ ಮಲ್ತೊಂಡೆ. ಆರ್ ಬರೆಯಿನ ಪಾತೆರೊ ತೂನಗ ಎಂಕೇ ಬೆಕ್ಕಸೊ ಆಂಡ್. ಆತ್ ಸೋಕು ಉಂಡ್ ಆರೆ ಕಲ್ಪನೆ. ಈ ಅಪ್ಪೆನ ಪಾತೆರೊ ಇಂಚ ಉಂಡ್...

ಪೆರ್ಮೆದಿಂಜದ್ ಪನೊಡಾಯಿ ಎನ್ನ ಅಣ್ಣೆ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಮಾಮಲ್ಲ ಕವಿ ಎನ್. ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವ ಕೆಲಿಂಜ. ಈ ಬೆರಂದಿಗ್ ಆಳ್ವೆರೆಂಚ ಅಣ್ಣೇ? ಪನ್ಪಿ ಸಂಸಯನೆ? ಬಂಧುತ್ವ ಮುಡೆವೆರೆ ನೆತ್ತರ್ದ, ಕರ್ಲ್‌ದ ಸಮ್ಮಂಧನೇ ಬೋಡುಂದಿಜ್ಜಿ, ಒರಿ ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಜ್ಞೆ-ಪ್ರಾಜ್ಞೆ, ಒಂತೆ ಓದು -ಬರವು ಕಲ್ತಿನಾಯೆ - ಮಾಮಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸೆ, ಗುರು-ಶಿಷ್ಯೆ; ಅಂಚನೇ, ಪೊಂಜವು-ಆಂಜವು ಏರೇ ಎಂಚನೇ ಉಪ್ಪಡ್, ಮಲ್ಲಿಗೆದಂಚಿ ನಮಸ್ಸ್, ತಾಮರೆದಂಚಿ ಹೃದಯ, ಪೇರ್ ದಂಚಿ ಬದ್‌ಕ್, ಆ ವ್ಯಕ್ತಿದ ಸುತ್ತ ಸಜ್ಜನೆರ್ ಪಾಂತ್ವೆರ್. ದುರ್ಜನೆರ್ ಸಜ್ಜನೆರಾವೊಲಿ! ಇಂಚಿಧುನ್ನತ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ನಮ್ಮ ಸೀತಾರಾಮಣ್ಣನ ಪಂಡ ಎಚ್ಚಾವಂದ್.

ಕರ್ಗಲ್ಲ್‌ಗ್ ಉಳಿ ಸುತ್ತೆದ ಪೆಟ್ಟ್ ಪಾಡ್ದ್ ತಿದ್ದ್ ತೀಡ್‌ದ್ ಪೊರ್ಲಗಂಟ್‌ದ ಶಿಲ್ಪೊ ತಯಾರ್‌ಮಲ್ಪುನ ಶಿಲ್ಪಿ ಲೆಕ್ಕನೇ ಪವಿತ್ರವಾಯಿನ ಅಧ್ಯಾಪನ ವೃತ್ತಿ ಮಲ್ತೊಂದು ಏತೋ ಶಿಷ್ಯೆರೆನ್ ಸತ್‌ಪ್ರಜೆಕ್‌ಲ್‌ಗ್ ರೂಪು ಕೊರಿ ಶಿಲ್ಪಿ ಆಳ್ವೆರ್.

ಸಾಜವಾದ ದೈವಭಕ್ತಿ, ದೇಶ ಭಕ್ತಿ, ಪರಿಸರ ಪ್ರೇಮದೊಟ್ಟಿಗೆ ನಿಜ ಮಾನವ ಧರ್ಮೊನು ಬೆಳಗಾವು. ಅಂಗಲಾಪುದ ಕವಿ- ಸಾಹಿತಿಯಾದ್ ಮಹಾವಿದ್ವಾಂಸೆ ಆದ್ ಪ್ರಕಟ ಆಯಿ ಕೆಲಿಂಜೆದಾರ್ ಬರೆಯಿನಂಚ ಬದ್‌ಕ್‌ದ್ ನುಡಿಯನಂಚ ನಡತ್‌ದ್ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಅಪ್ಪೆಪಣ್ಣ್‌ದ ಋಣ ಸಂದಾಯಿ ಅಜಾತಶತ್ರುವಾದ್ ಮೆರೆಯಿನಾರ್.

ಜಾತಿದ ಗೆರೆ-ವಿದ್ಯೆದ_ಆಣ್- ಪೊಣ್ಣನ್ಪಿ ಪೊಣ್ಣು ಅಂಚನೇಪಿರಯದ ಪರದೆ ಮಾತೆನ್ಲಾ ಮೀರ್‌ದುಂತುದ್ ಮನಸ್‌ಡ್ದ್ ಸೀದ ಮನಸ್ ಮುಟ್ಟುನ, ಹೃದಯೊಡ್ದು ಸೀದ ಹೃದಯೊನೇ ಬೊಟ್ಟುನ- ಸಂಕಕಟ್ಟುನ ಸಗ್ತಿ ಆರ್ನ ಪಾತೆರೊಗ್, ನಡಕೆಗ್, ಕಾವ್ಯೊಗ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್ ಪನ್ಪಿನ ಬಾಲೆಡ್ದ್ ಪರಬೆರೆ ಮುಟ್ಟಾ ತೆರಿದಿತ್ತ್‌ಂಡ್, ತೆರಿಯೊಂದುಂಡು. ಮಿತ್ತ್‌ಗ್‌ಲಾ ಒರಿಯುಂಡು, ಅಂಚಿತ್ತಿ ಪಾಕ ಕಾವ್ಯೊಲೆ ಸಾಲ್ ಸಾನಾದಿಗೆಲೆನ್ ಬೆಳಗಾದಿ ಮಹಾಕವಿ ನಮ್ಮ ಆಳ್ವೆರ್.

ಇಟ್ಟೆಲ್ ಬಿಸು ಪರ್ಬೊದ ವೇದಿಕೆಡ್ ಸುರುತ ಬೇಟಿಡೇ ಆರ್ನ ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯದ ಕೃತಿ ಉಡಿಗಿರೆ ಕೊರ್ದು ಆಕೃತಿತ ಉಡಲ್‌ದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ವರ್ಣನೆ ಕೊರಿನ ರೀತಿ. ಕುಡ್ಲದ ಕರ್ನಾಟಕ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಸಭಾ ವೇದಿಕೆಡ್ ತಾನ್ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಗೌರವ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ಸ್ವೀಕಾರ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಪಾತೆರ್ನಗ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಬಗೆಕ್ ಈತಂಗಡಿಗ್ ಎಡ್ಡೆಪ್ಪುದ ಮದಿಪು ಕೊರಿ ಪ್ರೀತಿ ಅತ್ತಂದೆ ರಡ್ಡ್ ಸರ್ತಿ ಇಲ್ಲಡೆಗ್ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಅಪ್ಪೆ ಇಲ್ಲದ ಚೇಪೆ ನೆಂಪು ಕೊರಿನ ಚಿತ್ರಣ ಎನ್ನ ಚಿತ್ತ ಪಟಲೊಡ್ ಮಾಜಂದಿ ಮುದ್ರೆ ಒತ್ತುದುಂಡ್. ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಪ್ರೀತಿಪಂಡ ಉಂದೆನಾ? ಅಂದ್! ಅಂಚನೇ ಕಾವ್ಯ ಕೃಸಿಲಾ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನದ ತಾದಿ ತುಡರಾತೆರ್. ಕಾವ್ಯ ಕನ್ನಿಕೆ ಆಳ್ವೆರೆಗ್ ಒಲಿತಲ್, ಕಾವ್ಯ ಕಲ್ಪನೆಡ್ ಪ್ರಕೃತಿ ಅಪ್ಪೆನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೊ; ಭಕ್ತಿ ಕಾವ್ಯೊಡ್ ಶ್ರದ್ಧಾ ಶರಣಾಗತಿಡ್ ತಾನ್ ಸೊನ್ನೆ ಆದ್ ದೇವಿನ ಸನ್ನೆದಂಚ ಸಾಹಿತ್ಯ ರಚನೆ ಮಲ್ತೆರ್, ಚರಿತ್ರೆದ ಕಾವ್ಯೊ ನಮ್ಮ ತುಳುನಾಡ್‌ದ ಸುತ್ತ ಮುತ್ತ ನಡೆತ್ತಿ ಲೆಕ್ಕೊನೇ ಪುರಾಣ ಕಥೆತ ಬಲೆ ನೈನಗ ಕಲಾದೇವಿನೇ ಒಲಿಪಾವೊಂದೆರ್. ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿದ ಯಕ್ಷಗಾನ ಪ್ರಸಂಗದ ಬಗ್ಗೆ ಪಾತೆರ್ನಗ ನಾಟ್ಯ – ಅಭಿನಯ, ಭಾವಸ್ಫುರಣೊಡು ತಾದಾತ್ಮ್ಯರಾನಗ ಅರಸಿಕೆ ಆಂಡಲಾ ರಸಿಕೆ ಆದ್ ಆದ್ ಬದಲಾವೊಡು ಅಂಚಿ ಬರವಣಿಗೆ – ಅವೆನ್ ಅನುಬೈತ್‌ದ್ ಪಾತೆರುನೆ – ಕೇನ್ನಕುಲೆಗ್ ಪರವಶತೆಗೊಳಪಡಿಸಾದ ಕಟ್ಟ್‌ಪಾಡ್‌ನ 'ಕಲೆ' ಬವ್‌ಸ ಯಾನ್ ತೂಯಿ ತುಳು ಬಂಧುಲೆಡ್ ಆಳ್ವೆರ್ ಪ್ರಮುಖೆರ್.

ಯುಗ, ಯುಗೊಟುಲಾ ಇರ್ಲ್-ಪಗೆಲ್ ಎಡ್ಡೆ-ಹಾಳ್ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್, ದ್ವಾಪರಾಯುಗೊಟು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮೆ ಭಗವದ್ಗೀತೆದ ಉಪದೇಶೊಡು ಮಾನವ ಧರ್ಮದ ತಾದಿ ತುಡಾರ್ ಬೆಳಗಾಯೆರ್. ತ್ರೇತಾಯುಗೊಟು ಶ್ರೀರಾಮ ದೇವೆರೆ ಕಥೆನ್ ವಾಲ್ಮೀಕಿ ಮಹರ್ಷಿಲು ಶ್ರೀರಾಮಾಯಣದ ಆದಿಕಾವ್ಯೊಡು ಮಾನವ ಧರ್ಮದ ಸತ್ಯಸಾನಾದಿಗೆ ಬೆಳಗಾಯೆರ್. ಕಲಿಯುಗದ ಚರಿತ್ರೆ ಪುರಾಣೊಲೆಡ್ ಸಾರ ಸಾರ ಜನ ನಾನಾ ನಮೂನೆಡ್ ಭಾರತ ಮಣ್ಣ್‌ದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಸಭಿಸಾರೊ ತತ್ತ್ವೊ

ಸತ್ವೊಲೆನ್"ಕದಿಕೆ ಕಟ್‌ದೀತೆರ್.

ಅರಿದ್ ಒರಿದಿ ಮಹಾಂತೆರೆಡ್ ದೇವರೂಪಿ ಮಹಾವೀರೆರ್, ಶಂಕರಾಚಾರ್ಯೆರ್ ಮುತಾಲಿಕೆಡಿತ್ತೆರ್ಡ ಬಸವಣ್ಣೆ, ಅಕ್ಕಮಹಾದೇವಿ, ಪುರಂದರ, ಕನಕದಾಸೆರ್ ಮುಂತಾಯಿನಕ್ಲು ದೇವೆರ ಆತ್ಮ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರೊಡು ಭಕ್ತಿ ಮಾರ್ಗದ ನಡುಕು ಸಾಸ್ವಿತದ ಲಾಟಾನ್ ಕಂಬೊಲೆನ್ ನಡ್ಪಾದೆರ್. ಇರ್ವನೇ ಶತಮಾನೊಡು ಧರ್ಮದರ್ಶಿಲು; ಪುರಾಧಿಪತಿಕುಲು ಅತ್ತಂದೆ ಸಾರ ಸಾರ ಕವಿಸಾಹಿತಿನಕ್ಲು ಧರ್ಮಾತ್ಮೆರ್‌ನಕ್ಲು ಮಾನವ ಧರ್ಮದ ಪೊರ್ಲು; ಭಕ್ತಿ ಸಗ್ತಿದ ತಿರ್ಲ್‌ನ್ ದೇಶದ ಮೂಲೆ ಮೂಲೆಡ್ಲಾ ಗೋಪುರ ದೀಪೊಲೆನ್ ಬೆಳಗಾದೀತೆರ್.

ಮಹಾಕಾವ್ಯೊಲೆ ನೆಂಪು ಬನ್ನಗ ಹೃದಯೊಗ್ ಮುಟ್ಟುದ್ ಭಾವ ಚಂದೋಡ್ ನಮನ್ ಮೀಂದಾವುನಕುಲು (ಮಂಕುತ್‌ತ್ತಿಮ್ಮಣ ಕಗ್ಗ) ಡಿ.ವಿ.ಜಿ., (ರಾಮಾಯಣ ದರ್ಶಣಂ) ಕುವೆಂಪು, (ಮಹಾವೀರವಾಣಿ) ರತ್ನಾಕರವರ್ಣಿ ಮುಂತಾಯಿ ಪಾಕ ಕವಿಕ್‌ನಕ್‌ಲ್ ಜನ್ಮ ಭೂಮಿದ ಕಲ್ಪತರ್‌ನಕುಲಾದುಲ್ಲೆರ್. ಇಂಚಪದ ನಮ್ಮ ಒಡನಾಟೊಡು ಇತ್ತಿ ಪಾಕಜನ ಮಾಮಲ್ಲ ಕವಿಕ್ಲೆ ವೃಂದೊಡು ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್‌ಲಾ ಅಗ್ರ ಪಂತ್ಯೆಡುಲ್ಲೆರ್‌ನ್ಪಿನ ತುಳು ಮಣ್ಣದ್ ಪ್ರಭಾವೊ ನಂಕ್ ಪೆರ್ಮನೇ ಸೈ.

ಮೇರ್ ಬರೆತಿ ಕಾವ್ಯೊ ಕೃತಿಕ್ಲೆಡ್ ಮಾಕಾವ್ಯ ಕೆಲಿಂಜಬಾರತ, 'ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್' ಮಹಾವೀರವಾಣಿ, ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ ಮುಂತಾಯಿ ಸುಮಾರ್ ಕೃತಿಕ್ಲೆಡ್ "ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯ", ಮಹಾವೀರ ವಾಣಿ' ಕೆಲಿಂಜ ಶ್ರೀ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿ ಬಗ್ತಿಸಾರೊ ಈ ಮೂಜಿ ಬೂಕುಲೆನ್ ಓದುನ ಭಾಗ್ಯೊ ಎಂಕ್ ತಿಕ್ಕದ್‌ಂಡ್, ಓದ್‌ದ್ ಐತ ತಿರ್ಲ್‌ದ ಜ್ಞಾನಾಮೃತನ್ ಸಬಿತ್‌ದ್ ಆನಂದ ಪಡೆಪಿನ ಸಗ್ತಿ ಉಂಡು. ವಿನಾಃ ಕಾವ್ಯದ ಬಗೆಕ್ ವಿವರಣೆ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಲ್ಪು ಗೇನೊ, ಪಾಂಡಿತ್ಯೊ ಆವಡ್, ಬರೆಪಿ ಸಗ್ತಿ ಆವಡ್ ಖಂಡಿತ ಎಂಕ್‌ಜ್ಜಿ. ಆಂಡ ತುಳು ಬಾಸೆದ ಸಮಷ್ಟರುಚಿ ಕೊರ್ಪಿ ಸರಳ ಸುಂದರ ಶೈಲಿ; ವಿಸಯೊ ವಿಸ್ತಾರೊ ರಾಗ ರಸ ಲಯ ಬದ್ಧವಾಯಿ ಕಾವ್ಯೊನು ರಾಗೊಡ್ ಚಿರಕಾಲನೆಂಪುದೀವೊನುನಂಚನೇ ಮೋಡಿ ಮಲ್ಪುನ ಸಗ್ತಿ ಕಾಲ ದೇಶೊ ಗತಿಕ್ ಸರಿಯಾದ್ ನಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆ ನಡವಳಿಕೆನ್ ತಿದ್ದೊಂದು ಸತ್ಯೊ ನ್ಯಾಯ ಧರ್ಮ ಬದ್ಧತೆಡ್ ಶಾಂತಿ ಸಂತೊಸು ನೆಮ್ಮದಿನ್ ಪಡೆಪಿ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನನೇ ಆಳ್ವೆರೆ ಕಾವ್ಯೊದ ತಿರ್ಲ್.

ಸಮಷ್ಟಿ ಹಿತೋಪವಾಂಛೆದ ಭಕ್ತಿಸಾರೊದ ಅಪ್ಪೆ ಉಲ್ಲಾಲ್ತಿನ್ ಸುಗಿಪುನ ಈಸಾಲುಲು .....

ದುಷ್ಟರೆನ ಬಿದೆ ಮುತ್ತಯೆರೆ ಈ। ತಕ್ಕ ರೂಪೊಡು ಬತ್ತಿ ಉಳ್ಳಾಲ್ದ್ಯತ್ತೊ.
ಚಂಡಿಕೆ ಆದಿ ಸಗ್ತಿಯೆ ದೇವಿ ಚಾಮುಂಡಿ ॥

ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಣಿಕೊಡಿತ್ತೆ ಊರುಡ್ । ದುರ್ಜನೆರ್ ವಂಚಕೆರ್ ಪನ್ಪುನ ।
ದುಸ್ಪೆರೇರ್‌ಲ ಇದ್ದಿ ಕಾಮುಲ ಅಪ್ಪೆ ಉಲ್ಲಾಲ್ದಿ ॥ 2 ॥

ಉಂದು ಶ್ರದ್ಧಾ ಭಗ್ತಿದ ಶರಣಾಗತಿಕ್ ಗ್ರಾಮದೇವತೆನ ಶ್ರೀರಕ್ಷೆದ ಭದ್ರ ಕವಚ ತಿಕ್ಕೊಂದುಪನ್ಪಿ ನೀತಿ ಪನ್ಪುಂಡು.

ದೇಶ ಪ್ರಗತಿ, ಉನ್ನತಿದ ಒಟ್ಟೊಟ್ಟಿಗೆ ಹಿಂಸೆ, ಕ್ರೌರ್ಯೊ; ಅತ್ಯಾಚಾರೊಡ್ದಾವರ ಅಧೋಗತಿಕ್‌ಲಾ ಜಪ್ಪು ಪೋಡಿಗೆದ ಮುಂದಾಲೋಚನೆಡ್ ಅಹಿಂಸಾಧರ್ಮ ಸಾರದ "ಮಹಾವೀರವಾಣಿ"ದ ಕೃತಿತ ಈ ಸಾಲುಲೆಡ್ ದೇಶ ಸುಭಿಕ್ಷೆದ ಮುಖ್ಯ ನಡವಳಿಕೆನ್ ಜಿಂಜಾದಿನಿ ಇಂಚ.

ದೇಶೊಡುಪಕಾರವೆ ಜೀವನೊ। ದಾಸೆಯಾಂಡನೆಸುಕೊ ಸಮುರ್ದ್ದಿದ।
ಕೋಶೊ ಬಲತ್‌ದ್‌ಲನ್ಯ ದೇಶೊಗ್ ಕೊಂರ್ಡ ಸಹಕಾರೊ ॥
ಲೇಸ್‌ದಾನಿಜೊ ಇಸ್ಸೊ ಸಾಂತಿದ। ಬೂಸಣೊಡು ಬದ್‌ಕರೆಗ್ ಸರಿಸಂ ।
ತೋಸುಡುಪ್ಪೆರೆಗ್‌ಂದ್, ಕೇನ್‌ಲೆ ವೀರವಾಣಿನೊರ ॥ ೭ ॥

ನಿರ್ಮಲೊದ ಆಚಾರೊ, ಜ್ನಾನೊಲ। ಕರ್ಮಸುದ್ದೊದ ಸರಿ ವಿಚಾರೊಲ।
ಪೆರ್ಮೆದಾ ಸಂಸಾರೊ ಕಸ್ಟೊಡಕುಲುಮೆತ್ತಪ್ಪವುನೆ॥
ಮರ್ಮೊನೀತೆನ್ ತೆರಿದ್ ನಡಪುನ । ಧರ್ಮೊಮಾನವಗ್‌ಂದ್ ನಿಚ್ಚಯೊ ।
ದುರ್ಮತಿನ್ ಕಳೆಯೆರೆಗ್, ಕೇಣ್‌ಲೆ ವೀರವಾಣಿನೊರ ॥ ೧೩ ॥

ಇಂಚ ಈ ಮಹಾವೀರ ವಾಣಿ" ಕಾವ್ಯೊನ್ ಮೊಳಗಾದೆರ್. ನಮ್ಮ ದೇಶೊಡ್ದು ದಾದ ಮಾತ ಪಡೆತ! ನಮ್ಮ ದೇಶೊಗಾತ್ರ ದಾದೆನ್ ಕೊರ್ತ? ಅಹಿಂಸಾ ಧರ್ಮೊ ಪಾಲನೆಡ್ ನರಮಾನ್ಯಗ್; ದೇಶೊಗ್ ತಿಕ್ಕು ಸಂಪೊತ್ತುದ ದುನ್ನ ಏತ್ ಪನ್ಪಿ ವಿವೇಚನೆ ನಂಕ್ ಮಾತೆರೆಗ್ಲಾ ಉಪ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿ ಸತ್ವ ಸಾರ ದಿಂಜಿದಿ ಕಾವ್ಯೊಲೆನ್ ಪೀಳಿಗೆಗ್ ಕೊರ್ದು ಪೋತೆರ್. ನಮ್ಮ ಮಾಮಲ್ಲ ಕವಿ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್. ಮೇರ್ ತುಳು ಭೂಮಿ-ಬಾನ್‌ದ ಬೊಳ್ಳಿಯಾದ್ ಮೆಂಚೊಂದುಲ್ಲೆರ್

"ಮದಪ್ಪೆರಾವಂದಿ ತುಳುವೆರ್ " ಮಾಲೆಡ್ ಆಳ್ವೆರೆಗ್ ನೆಂಪುದ ನಂದಾದೀಪ ಬೆಳಗಾವುನ ಸ್ತುತ್ಯ ಕಜ್ಜೊನು ಮಲ್ಪು ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿ ವರ್ಷಋತುಟ್ ಅಕಾಡೆಮಿದ ಚಾವಡಿಡ್ ಆಳ್ವೆರ್ನ ಅಂಚನೇ ಬೇತೆ ಮಹಾಕಾವ್ಯೊಲೆನ್‌ಲ್ ವಾಚನ-ಪ್ರವಚನ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮೊನ್ಲಾ ನಡಪ್ಪಾಂಡ ನಮ್ಮ ಸೇವೆಲಾ ಧೀಮಂತ ಕಾವ್ಯೊಲೆ ಅಂತಃಸತ್ವೊಳಾ ನನ್ಲಾ ವಿಸ್ತಾರವಾದ್ ಜನ-ಮನಸ್‌ಗ್ ಮುಟ್ಟ್ ಪನ್ಪಿನ ಎನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯೊ, ಇಂಚ

ಆವಂಡ್‌ಂದ್ ಶುಭ ಹಾರೈಕೆಲು, ಪಲಯಗ್ ಉಡಲ್ದ ರಡ್ಡ್ ಪಾತೆರೊ ಬರೆಯೆರೆ ಲೆತ್ತ್‌ದ್ ಎಡೆಕೊರಿ ಚಿರಂಜೀವಿ ವಿಜಯಕುಮಾರ್ ಭಂಡಾರಿ ಹೆಬ್ಬಾರಬೈಲ್‌ಗ್‌ಲಾ ಸೊಲ್ಮೆಲು.

◆◆ ◆◆ ◆◆

ಈ ಬೂಕು ಬರೆಯರೆ ಪಿದಾಡ್‌ನಗ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಸಮಕಾಲೊದಕ್‌ಲು, ಆರೆ ಇಸ್ಟೆರ್, ಆರೆ ಕುಟುಮೊದ ಸದಸ್ಯೆರ್, ಆರೆ ನಡುವಲಚ್ಚಿಲ್ ಇಲ್ಲ್ ಇಂಚ ಮಾತೊ ನಾಡೊಂದು ಪೋದ್ ಮಾಹಿತಿನ್ ಸಂಗ್ರಾಹೊ ಮಲ್ಪುನಂಚಿನ ಸಂದರ್ಬೊಲ ಎಂಕ್ ಬತ್ತ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಆ ಪೊರ್ತ್ ಕೆಲಿಂಜೆರೆ ಮೋಕೆದ ಪುಲ್ಲಿ ಕುಡ್ಲದ ಗರೋಡಿ ಕೈತಲ್ ಉಪ್ಪುನ ಸಿರಿಮತಿ ಜಯರಮೇಶ್ ರೈನ ಇಲ್ಲಡೆ ಪೋದು ಆರೆಡ ಅಜ್ಜೆರೆನೊಟ್ಟ್ ಬದ್‌ಕ್‌ನ ಅನುಬವೊಲೆನ ಸಬಿ ನೆಂಪುಲೆನ್ ಬರೆಲೆಂದ್ ಪಂಡೆ. ಅಜ್ಜೆರೆ ಕೊಂಡಾಟೊದ ಪುಲ್ಲಿ ಬರೆಯಿನಂಚಿನ ಬರವು ಇಂಚ ಪೋತ್‌ಂಡ್...

ತುಳುನಾಡ್ದ ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ಅವ್ವೇತೋ ಕಬಿಕುಲು ಸಾಧಕೆರ್ ಪುಟ್ಟುದು ಬತ್ತ್‌ದ್, ತನ್ಕುಲೆನ ಕೀರ್ತಿನ್ ನೆಗಪಾದೆರ್, ಪುಟ್ಟಿ ಊರ್ದ ತುಳುವಪ್ಪೆನ ಪುದರ್‌ನ್ ಮೆಣ್ಕಾದೆರ್. ಅಂಚಿತ್ತಿ ಮಾಮಲ್ಲ ತುಳು ಕವಿನ ಸಂಸಾರೊಡು ಪುಟ್ಟುನ ಒಂಜಿ ಪುಣ್ಯೊ ಎಂಕ್ ತಿಕ್ಕ್‌ನವು ನಿಜವಾದ್‌ಲಾ ಮಾಬಾಗ್ಯೊ. ಎನ್ನ ಪ್ರೀತಿದ ಅಜ್ಜೆರ್ 'ತುಳುಕವಿ ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್' ಪಂದ್ ಪನ್ಪುನವೇ ಎಂಕೊಂಜಿ ಮಲ್ಲ ಪೆರ್ಮೆ.

ಯಾನ್ ಈ ಮಣ್ಣ್‌ಗ್ ಬೂರ್ಯೆರೆ ದುಂಬೇ ಅಜ್ಜೆರ್ ತುಳು ಕವಿತೆ, ನಾಟಕೊ, ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಪ್ರಸಂಗಲೆನ್ ಬರೆವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ಆರ್ ಬರೆಯಿನಂಚಿನ ಕಬಿತೆ, ಪದ್ಯೊಲೆನ್ ಗಟ್ಟಿಡೇ ಓದೊಂದು ಅಯಿತ ಅರ್ತೊ ಪನ್ಪುನವು ಆರೆ ಅಬ್ಬೆಸೊ. ಎನನ್ ಮಸ್ತ್ ಕೊಂಡಾಟೊ ಮಲ್ತೊಂದಿನ ಅಜ್ಜೆರೆಗ್ ಎನಡ ಬಾರೀ ಮೋಕೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕಿನ್ಯ ಉಪ್ಪುನಗ ಯಾನ್ ಬುಲ್ತೆದಾಂಡ ಎನನ್ ಬೆರಿಟ್, ಪುಗೆಲ್ಡ್ ಕುಲ್ಲಾದ್ ಗೊಬ್ಬಾಪೆದೆರ್, ಅತ್‌ಂಡ ಆರ್ ಬರೆಯಿನ ಪದೊ ಪಂಡ್‌ದ್ ಎನನ್ ಸಮಾದಾನೊ ಮಲ್ಪೆರ್. ಇಂಚ ಎನ್ನ ಅಜ್ಜೆರೆನ ದಿಂಜ ಪಿರ್ತಿ, ಕೊಂಡಾಟೊ ಎಂಕ್ ತಿಕ್ಕ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಒಂಜಿ ದಿನ ಕಾಂಡೆ ಯಾನ್ ಐಸ್ ಕ್ಯಾಂಡಿಗ್ ಬೋಡುಂದ್ ಬುಲಿಪೆರೆ ಸುರುಮಲ್ತೆ. ಕಾಂಡೆ ಪತ್ತೊಂಜರೆಕ್ ನಿತ್ಯೊ ಬರೊಂದಿತ್ತ್‌ನ ಕ್ಯಾಂಡಿದಯೆ ಆನಿ ಬತ್ತ್‌ಜೆಂದ್ ಎನ್ನ ಬುಲ್ಪು ಜೋರಾಂಡ್. ಉಂದೆನ್ ತೂಯಿನ ಅಜ್ಜೆರೆ ಉಡಲ್‌ಡ್ದ್ ಅಪಗನೇ.

"ನನಲಾ ದಾನೆ ತೋಜುಜಪ್ಪ ಕ್ಯಾಂಡಿದಾಯೆ ।
ಕೋಡೆ ಮಾತ್ರ ಮೂಜಿ ಸರ್ತಿ ಬತ್ತ್‌ಪೋಯಿನಾಯೆ ॥ ಪ ॥
ನನಲಾ ದಾನೆ ಬತ್ತಿಜೆಪ್ಪ ...

ಪನ್ಪಿ ಪೊರ್ಲುದ ಕಬಿತೆ ಪುಟ್ಟುಂಡು. ಅವೆನ್ ಕೇಂಡ್‌ದಾನಗ ಕ್ಯಾಂಡಿದ ನೆಂಪು ಮದತ್ ಪೋಂಡು. ಅಂಚನೆ ಎನ್ನ ಪಳಿ ಸುಮ ತಿಂಡಿ ತಿನಸ್ ತಿನ್ಪುನೆಟ್ ಒಂತೆ ಪಿರೊ. ಆಂಡ ಯಾನ್ ಮಾತ್ರೊ ಒಂತೆ ದುಂಬು. ಒವ್ವೇ ತಿಂಡಿ ಕನತ್‌ಂಡಲಾ ಎಂಕೊಂತೆ ಎಚ್ಚ ಕೊರೊಡುಂದ್ ಎನ್ನಾಸೆ. ಸುಮನ ಇಲ್ಲದ ಮೋಕೆದ ಪುದರ್. ಚುಮ್ಮಿ, ಒಂಜಿ ಸರ್ತಿ ಯಾನ್ ಇಲ್ಲಡ್ ದೋಸೆ ಎಂಕ್ ಜಾಸ್ತಿ ಕೊರೊಡುಂದು ಗಲಾಟೆ ಮಲ್ತೆ. ಆ ಪೊರ್ತ್ ಅಜ್ಜೆರ್ ಪಂಡಿ ಕನ್ನಡೊದ ಕಿನ್ಯ ಕಬಿತೆ ಇಂಚ ಉಂಡು.

ಜಯನ ಅಕ್ಕ ಚುಮ್ಮಿ
ಪ್ರೇಮ ಇವಳ ಮಮ್ಮಿ
ಜಯಳಿಗಿಂತ ಚುಮ್ಮಿಗೆರಡು ದೋಸೆ ಕಮ್ಮಿ

ಪ್ರಾಸೊ-ಹಾಸ್ಯೊ ಒಟ್ಟ್ ಸೇರ್‌ನ ಈ ಕಬಿತೆನ್ ಇನಿಲಾ ಪಂಡ್‌ದ್ ತೆಲಿತೊಂದಿಪ್ಪುವೊ. ಸಾಲೆಡ್ ಪದ್ಯೊಬಾಸನೊ ಮಲ್ಪುನ ಪಂತೊ ಇತ್ತ್‌ನಪಗ ಎಂಕ್ಲೆಗ್ ಅಜ್ಜೆರೇ ಬರೆ ಕೊರ್ದು ಅವೆನ್ ರಾಗೊಡು ಪಂಡ್‌ಕೊರ್ದು ಪದ್ಯೊ ಕಲ್ಪಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್.

ಬೇತೆ ಕೋಡಿಟ್ ಒಂತೆ ಆಸ್ತಿ ಇತ್ತ್‌ನೆಟ್ ಎಂಕ್ಲೆಗ್ ಒಂತೆ ದೂರೊಡು ಸಂಸಾರೊ ಮಲ್ಪುನ ಒಂಜಿ ಅನಿವಾರ್ಯತೆ ಬತ್ತ್‌ದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಎನ್ನ ಅಜ್ಜೆರೆಗ್ ಎನ್ನ ಅಮ್ಮಡ (ಆರೆ ಮರ್ಮಾಲ್ ಪ್ರೇಮಸುಂದರ ಆಳ್ವ) ಮೋಕೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್. ಅಪಗ ಅಜ್ಜೆರ್ ಆರ್ ಬರೆಯಿನ ಕಬಿತೆಲೆನ್ ಕಾಕಜಿಡ್ ಒಟ್ಟುಗು ಕಡಪುಡ್ದು ಕೊರೊಂದು ಉಪ್ಪೆದೆರ್. ಅಜ್ಜೆರ್ ಏತೋ ಎಲ್ಯೆಲ್ಯ ಕಬಿತೆಲೆನ್ ಬರೆತೆರ್. ತುಳುವೆರ್ನ ಕಂಬುಲ, ಕೋರ್ದಟ್ಟ, ಕುಲೆಕ್ಕ್‌ಲೆ ಮದ್ಮೆ, ಬೂತೊಲೆಗ್ ಅಗೆಲ್, ತಂಬಿಲ, ಉಂದೆನ್ ಪೂರಾ ನಮೊ ಎಂಚ ಆಚರಣೆ ಮಲ್ಪುವಾ ಪನ್ಪಿ ಇಸಯೊಡ್‌ಲಾ ಆರ್ ಲೇಖನೊಲೆನ್ ಬರೆತೆರ್.

ಆರ್ ಕಲ್ಪಾವೊಂದಿತ್ತಿನ ಸಾಲೆಡ್ ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಯಕ್ಷಗಾನೊ ನಾಟಕೊಲೆನ್ ತಾನ್ ಬರೆದ್ ಅಕ್ಲೆಡ ಗೊಬ್ಬಾವೊಂದಿತ್ತೆರ್. ನನೊಂಜಿ ಆರ್ ಮಲ್ತಿನ ಪುಣ್ಯೊದ ಬೇಲೆ ಪಂಡೊ ಆರ್ ಒಕ್ಕೆತ್ತೂರು ಸಾಲೆಡ್ ಮಸ್ಟ್ರಾದ್ ಉಪ್ಪುನಗ, ನಾಲನೇ ತರಗತಿ ಮಾತ್ರೊ ಇತ್ತ್‌ನ ಕೆಲಿಂಜ ಸಾಲೆಡ್ ಏಳ್ನೆ ತರಗತಿ ಮುಟ್ಟೊ ಆಂಡ್. ಉಂದು ಅಜ್ಜೆರೆನ ಉಮೇದ್‌ಡ್ ಆಯಿನವು. ಜೋಕುಲು ನನಲಾ ಕಲ್ಪೊಡು ಪನ್ಪಿ ಅಬಿಲಾಸೆ ಆರೆಗಿತ್ತ್‌ಂಡ್ ಪನ್ಪಿನೆಕ್ ಉಂದೊಂಜಿ ಉದಾರ್ನೆ.

ಒವ್ವೇ ಲೇಸ್ ಉಪ್ಪಡ್ ಅಯಿಟ್ ಸಭೆ ಸುದಾರ್ತ್ ಕೊರ್ಪುನೆಟ್ ಆರ್ ಬಿರ್ಸೆ. ನಮ್ಮ ಕಟ್ಟ್ ಕಟ್ಟಲೆಲು ಆರೆಗ್ ಗೊತ್ತಿತ್ತ್‌ಂಡ್‌ಂದ್ ಆರೆನ 'ರುಣೊಸಂದಾಯೊ"ಕಾದಂಬರಿ

ಓದುನಗ ಗೊತ್ತಾಪುಂಡ್. ಆರ್ ಬರೆಯಿನ ಸುರುತ ಕಾದಂಬರಿಗೇ ಪಣಿಯಾಡಿ ಪ್ರಶಸ್ತಿಲಾ ತಿಕ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಈ ಬೂಕುನು ಅಜ್ಜೆರೆಂಕ್ ಓದ್ಯೆರೆ ಕೊರ್ದಿತ್ತೆರ್. ಆರ್ ಕಾದಂಬರಿಡ್ ಗೆಲ್ಮೆ ಸಾದಿಸಾಯೆರ್. ನನೊಂಜಿ ಎಂಕ್ ಆಚಿರೊದ ಇಸಯೊ ಪಂಡ ಆರ್ ತುಳು ಕಬಿತೆಲೆಟ್ ಛಂದಸ್ಸ್‌ನ್ ಗಳೊಸೊಂದಿತ್ತಿನವು. ಆರೆನ ಕೈಟ್ ಅವು ಆತ್ ಸುಲಬೊಡು ಒಗ್ಗುದುಂಡು. "ಭಾಮಿನಿ ಸಟ್ಪದಿ ಸರದಾರೆ" ಪನ್ಪಿ ಪುದರ್‌ಗ್ ಆರ್ ನಿಜವಾದ್‌ಲಾ ಯೋಗ್ಯೆನೆ.

ಮದಿಮೆಡ್ ಮದಿಮಲೆನ್ ಕಂಡನ್ಯನ ಇಲ್ಲದಕ್ಲೆಗ್ ಬುಡ್ದು ಕೊರ್ಪುನ ಕ್ರಮೊ ಉಂಡು. ಅಯಿಕ್ ಪೊಣ್ಣೊಚ್ಚಿದ್ ಕೊರ್ಪಿನೆಂದ್ ಪನ್ಪೆರ್. ಪೊಣ್ಣೊಚ್ಚಿದ್ ಕೊರ್ಪುನೆಕ್‌ಲಾ ಒಂಜಿ ಸೋಬಾನೆ ಪದೊಕುಲೆನ್ ಆರ್ ಬರೆತೆರ್. ಕೆಲವು ಮದಿಮೆಲೆಡ್ ಪೊಣ್ಣೊಚ್ಚಿದ್ ಕೊರ್ನಗ ಬಾರೀ ಪೊರ್ಲುಡ್ ರಾಗೊಡು ಆರ್ ಪನೊಂದಿತ್ತೆರ್. ದುಕ್ಕೊದ ಪದೊನು ದುಕ್ಕೊದ ರಾಗೊಡ್ಲಾ ಪನ್ನಗ ಸೇರ್ದಿತ್ತಿನ ಜನಕ್ಲೆ ಕಣ್ಣ್‌ಡ್ಲಾ ನೀರ್ ಅರಿಯೊಂದಿತ್ತ್‌ಂಡ್. ಕರಿನ ಒರ್ಸೊಟ ದಸಂಬರ ಇರ್ವತ್ತೇಳ್ನೇ ದಿನೊತಾನಿ ನಡತಿನ ಎನ್ನ ಮದಿಮೆಡ್ಲಾ ಅಜ್ಜೆರ್ ಪದ ಪನ್ತೆರ್.

"ಕರ್ಲ್‌ದ ಕೊಡಿ ಎನ್ನ ನಿಕ್ಲೆ ಮಟ್ಟೆಲ್‌ಗಾಂಡ್ ।

ಪೊರ್ಲುಡೆ ಸಾಂಕೊನ್ಲೆ ಪೇರ್‌ನುಪ್ಪುನು ಕೊರ್ದು ॥

ಪಂದ್ ಪದೊತ ಒಂಜಿಸಾಲ್, ಮದಿಮಯನ್‌ಲಾ ಪುಗರೊಂದು ಮಗಲೆನ ಗುನೊನು ಪಂಡೊಂದು ಎಡ್ಡೆಡ್ ಸಾಂಕ್‌ಲೆ ಪಂಡ್ದ್ ಬಾರಿ ಸೋಕುಡು ಈ ಪದೊನು ನೆಯ್ತೆರ್.

ಆಂಡ ಎಂಕ್ಲೆನ ದುರಾದುಸ್ಟೊ ಪಂಡೊ ಮದಿಮೆದ ಮಗ್‌ರ್‌ನ ಜನವರಿ ತಿಂಗೊಲ್ದ ಇರ್ವತ್ತನಾಲ್ನೇ ದಿನೊತಾನಿಯೆ ಅಜ್ಜೆರ್‌ನ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ದಿನೊ ಸಂದ್‌ನವು ಎಂಕ್ಲೆಗ್ ಮಸ್ತ್ ಬೇನೆ ಕೊರ್ತ್‌ಂಡ್ ಅಜ್ಜೆರೆನ ನೆಂಪು ಮಾಜಂದಿನವು. ಇತ್ತಿನಾತ್ ಕಾಲೊ ತುಳುವಪ್ಪೆನ ಸೇವೆನ್ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಕೆಲಿಂಜ ಊರುನ್ ಮೆಣ್ಕಾದ್ ಆರ್ ನನೊಲಾ ತುಳುವೆರೆ ಉಡಲ್‌ಡ್ ಜೀವಂತೊ ಉಲ್ಲೆರ್. ಎನ್ನ ಅಜ್ಜೆರೆಗ್ ಸಾಟಿ ಯೇರ್ಲಾ ಸಾಟಿ ಇದ್ದಿ, ಆರೆನೊಟ್ಟುಗು ಇತ್ತೊಂದು ಬುಲೆದ್ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ರುಚಿನ್ ತೋಜಾಯಿನ ಎನ್ನ ಅಜ್ಜೆರೆಗ್ ಬರವುದ ಮೂಲಕೊ ಸುರ್ದಯೊ ಸಂದಾವೆ.

ನನಲಾತ್ ಕವಿಕುಲು ಪುಟ್ಟುದು ತುಳುವಪ್ಪೆನ ಪುದರ್ ನೆಗಪಾವಡ್‌ಂದ್, ಯಾನ್ ನನೊಂಜಿ ಜನ್ಮೊಡ್ಲಾ ಆರೆನ ಪುಲ್ಲಿಯಾದೇ ಪುಟ್ಟೊಡುಂದು ನಟ್ಟುವೆ.

ನಿನ್ನಯ ಪ್ರೀತಿಯ ಗೆಳೆತನ ಪಡೆದು
ಕೀರ್ತಿಗಳಿಸಿಹರೆಲ್ಲರು ದುಡಿದು
ಉದ್ಧರಿಸೆನ್ನನು ನೀ ಕೈ ಹಿಡಿದು.
ಬಾ...ಬಾ.. ಗೆಳೆಯಾ.. ಬಾ.. ಬಾ....

ಅಜ್ಜೆರ್‌ನ 'ಪುಸ್ತಕ' ಪನ್ಪಿ ಕನ್ನಡೊ ಕಬಿತೆಡ್ ಆರ್ ಇಂಚ ಬರೆದ್ ಆರೆನ ಕೀರ್ತಿನ್ ಮೆರೆಪಾಯಿನ ಆ ಸಾರದಾ ಮಾತೆ ಅಚ್ಚಾವಂದೆ ಕೈಬರುವುಡು ಒರಿದಿನ ಕೃತಿಕ್‌ಲೆನ್ ಬೊಲ್ಪುಗು ಬೂರಿಲೆಕೊ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ಆರೆ ತುಳು ಕಾವ್ಯೊಲೆ ಪುದರ್ಲಾ ನೆಗಪಾವೊಡುಂದ್ ಯಾನ್ ನಟ್ಟೊನುವೆ.

◆◆ ◆◆ ◆◆

ಇಂಚೊ ಯಾನ್ ದುಂಬ್ ಪೋನಗ ಎಂಕ್ ಎದುರ್‌ಗ್ ಬತ್ತಿನಾರ್ ಹಿರಿಯ ಕಾದಂಬರಿಗಾರ್ತಿ, ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಮಾಜಿ ಸದಸ್ಯೆ ಆದಿತ್ತಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾವರೊದ ಸಿರಿಮತಿ ಜಾನಕಿ ಅಕ್ಕೆ. ತುಳು ಬಾಸೆನ್ ಸಂವಿದಾನೊದ ಎನ್ಮನೇ ಅನುಬಂದೊಡು ಸೇರಾವುನ ಇಚಾರೊಡು ಫೆಬ್ರವರಿ 2003ಡ್ ಡೆಲ್ಲಿಗ್ ಪೋಯಿನ ತುಳು ನಿಯೋಗೊಡ್ ಎಂಕ್ಲ್ ಇರ್ವೆರ್‌ಲಾ ಪಾಲ್ ಪಡೆಯಿನಕ್ಲ್. ಆ ಒಂಜಿ ವಾರೊದ ಡೆಲ್ಲಿ ಪ್ರವಾಸೊಡ್ ಎಂಕ್ಲ್ ಒಂಜೇ ಸಂಸಾರೊದಲೆಕೊ ಒಟ್ಟ್‌ಗ್ ಇತ್ತಿನ ಒಂಜಿ ಪೊರ್ಲುದ ನೆಂಪು ಮದಪ್ಪೆರೆನೇ ಸಾದ್ಯ ಇಜ್ಜಿ. ಜಾನಕಿ ಅಕ್ಕೆ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಕಾವ್ಯೊದ ಪ್ರವಚನ ಮಲ್ತ್‌ನಾರ್‌ಲ. ಆರೆಡಲಾ ಮೆರೆನ ಬಗೆಟ್ ಪಾತೆರೊಕತೆ ಆನಗ ಆರ್ ಆರೆನ್ ಇಂಚ ಪುಗಾರ್ತೆ ಮಲ್ತೊಂಡೆರ್...

ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್ ತುಳು ಬಾಸೆಡ್ ಪೊರ್ಲುಡು ಬರೆಪಿನ ವಿದ್ವಾಂಸೆ. ತುಳು ಬಾಸೆದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಬುಳೆಚ್ಚಿಲ್‌ಗ್ ಆರೆನ ಕಾಣಿಗೆ ದಿಂಜ, ತುಳು ಬಾಸೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಬಗ್ಗೆ ದಿಂಜ ಅಭಿಮಾನ ಇತ್ತಿನಾರ್. ಅವ್ವೆನ್ ಮಾತ ಒರ್ತೊನೆರೆ, ಬುಳೆಪಾವೊಂದು ಪೋಯೆರೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಲ್ತಿನಾರ್. ತುಳು ಬಾಸೆದ ಸಬ್ದೊಲೆನ್ ತನ್ನ್ ಬರವುಡು ಪೊರ್ಲುಡು ಪ್ರಯೋಗ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್. ಆರೆನ ತುಳು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ ಅರೆನ ಬರವುದ ಪೊರ್ಲು ತಿರ್ಲ್‌ಗ್ ಒಂಜಿ ಎಡ್ಡೆ ಉದಾರ್ನೆ.

ಆಳ್ವೆರ್ ಬಹುನಿಟ್ಟ್‌ದ ಪ್ರತಿಭಾವಂತೆ – ಜೋಕ್ಲೆಗ್ ಮನಮುಟ್ಟುಲೆಕ ಬರವು ಕಲ್ಪಾವುನಾರ್. ಪದ, ಪರ್ಸಂಗ, ಯಕ್ಷಗಾನ, ತಾಳಮದ್ದಲೆ, ಭಾಷಣ ಮಾತೆಟ್ಲಾ ಅರೆಗ್ ಆಸಕ್ತಿ.

ಬರವು,ಭಾಷಣೊಡು ಅರೆನ ಆಸಕ್ತಿ ಮೆಚ್ಚೊಡಾಯಿನನೇ. ವಿಷಯ ಸಂಪನ್ನವಾದ್, ರಸರಂಗಿತೊಡು ಆರ್ ಪಾತೆರುನೆನ್ ಕೇಣುನನೇ ಕುಸಿತ ಸಂಗತಿ. ಅರೆಗ್ ಸಂದ್‌ದಿನ ಪ್ರಶಸ್ತಿ, ಗೌರವೊಲು ದಿಂಜನೇ.. ಆರೆನ ಪರಿಶ್ರಮೊಗು, ಸಾಧನೆಗ್ ನನಲಾತ್ ಪ್ರಶಸ್ತಿ ತಿಕ್ಕೊಡಾವು..

ತುಳು ಬಾಸೆಡ್ ಬರೆಪಿನ ಜವನೆರೆಗ್ ಹಿರಿಯೆರಾಯಿನ ಆಳ್ವೆರೆನ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಏಪೊಲಾ ತಿಕ್‌ದ್‌ಂಡ್. ಆಳ್ವೆರೆನವು ಸರಳ, ಸಾತ್ವಿಕ, ಸ್ನೇಹಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ, ಮಾತೆರೆಡ್ಲಾ ಅಂದ್‌ಬಂದ್‌ಲೆಕನೇ ನಡತೊಂಬಿನಾರ್. ಮನಮಚ್ಚರದಾಂತಿನ ಅರೆನ ನಡವಳಿಕೆ ಕಿರಿಯೆರೆಗ್ ಆದರ್ಶವಾಯಿನವೇ..

◆◆ ◆◆ ◆◆

ಕೆಲಿಂಜೆರೆ ಗೆರಂತೊಲೆನ್ ಅಜಪುನ ಎನ್ನ ಉಡಲ್‌ಗ್ ಮೆಚ್ಚುಗೆ ಆಯಿನವು. ತುಳು ಬಾಸೆದ ಬೀಸ್ಮೆಂದ್ ಬಿರ್ದ್ ಪಡೆಯಿನಂಚಿನ ಮಾಮಲ್ಲ ಕವಿ ಕೆದಂಬಾಡಿ ಜತ್ತಪ್ಪ ರೈಕುಲು ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್‌ಡ್ ಬರೆಯಿ ಎದುರ್ನುಡಿ ತೂಯಿನಾತ್ ಯಾವುಜಿ. ಇಂಬೆರೆ ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್ ಎದುರ್ನುಡಿಟ್ ಪೊರ್ಲ ನುಡಿ ಇಂಚ ಪೋತೊ...

ಓಬೇಲೆ, ಸೊಬಾನೆ, ಸಂಧಿ, ಪಾರ್ದನೊ ನುಡಿಗಟ್ಟ್‌ದ ಉಲಯೆ ಈತ್ನೆಂಗೆ ನಡತೊಂದು ಬತ್ತಿನ ಬಾಸೆ ತುಳು. ಉಂದು, ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಮೊಟ್ಟುಗು ಮಿತಾರೊಡಾಂಡ ಪುರಾಣೊ ಪುಣ್ಯೊ ಕತೆಕುಲೆ ರೂಪುಡು ಬರೊಡು. ಗೀತೆ, ರಾಮಾಯಣೊ, ಬಾರತೊಲು ನೆಗತ್ತ್‌ದ್ ತೋಜೊಡು ಅಂಚಾಂಡ ತುಳುಲಾ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಪಂತ್ಯೆಡ್ ನೆಗತ್ತ್‌ದ್ ತೋಜುಂಡು, ತುಳುಕ್ಕು ಬೋಡಾದ್ ಬೆಂದಿನ ಹಿರಿಯಾಕುಲು – ಸಿರಿ ಪಣಿಯಾಡಿಲು, ಅಮ್ಮುಂಜೆಗುತ್ತು ಶೀನಪ್ಪ ಶೆಟ್ರ್, ಯನ್.ಯಸ್.ಕಿಲ್ಲೆರ್ ಪಂಡೆರ್, ಅಕುಲು ಈ ಬಾಸೆದ ಉದ್ದಾರೊಗು ಬೋಡಾದ್ ಬೋಡಾಯಿನಾತ್ ಪುಣೆದ್ ಬೆಂದ್‌ದ್ ಕರಿ ಪೋಯೆರ್.

ಇಷ್ಟೆ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್ ಅಕ್‌ಲೆ ಉಡಲ್ ತಂಪಾಪಿಲೆಕೊ, ತುಳುವಪ್ಪೆ ಬಾಲೆಲು ಪೊರ್ಲುಡು ಕೇನ್ಡ್ ಅರ್ತೊ ಮಲ್ತೊಂನ್ಪಿಲೆಕೊ ಬರೆಯಿನ ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್‌ನ್ ಯಾನ್ ಓದುದು ತೂದು, ಆರೆಗ್ ಪಿರಯೊಡು ಹಿರಿಯಾಯೆ ಆಂಡಲ ಕೈ ಮುಗಿಪ್ಪೆಂದ್ ಪಂಡ್‌ಂಡ ಅವು ತಪ್ಪಾವಂದ್. ಇಂಚಿನ ಗೀತೋಪನಿಷತ್‌ದ ತಿರ್ಲ್‌ನ್ ಪೊರ್ಲಕಂಟ್ ಮಲ್ತ್ ಕೊರ್ನಯಗ್ ಮುಗಿಯೆರೆ ಇದ್ಯಂದ್‌ನ ಕೈ, ಅವು ಮುರುಂಟು ಕೈ, ತುಳುವಪ್ಪೆ ಬಾಲೆಲು ನೆತ್ತ ಸೊಗಸ್‌ನ್ ಓದುದು, ಪಿಂದ್‌ದ್, ತೆಲಿತ್ತ್ ನಲಿತ್ತ್‌ದ್, ಸೊರ್ದಯೊಡು ಉಪ್ಪಡ್. ನೆನ್ನ್ ಬರೆಯಿನ ಆಳ್ವೆರೆಗ್ ಸುಕೊ, ಸಾಂತಿ, ಐಸ್ರೊ ಕೊರಡ್.

◆◆ ◆◆ ◆◆

ಇಂಚ ಅಜತ್‌ನೆಟ್ ಆಯಿಟ್‌ಲ ಹಿರಿಯೆರಾಯಿನ ಮಾಮಲ್ಲ ವಿದ್ವಾಂಸೆ, ಕವಿ ಡಾ. ಅಮೃತ ಸೋಮೇಶ್ವರೆರ್ ತುಳು ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊಡು ಮೂಡ್ಸ್‌ನ ಮುನ್ನುಡಿ ಬರವಂತೂ ಬಾರೀ ಭಿನ್ನತಿಗೆ, ದುನ್ನೊದ ಪಾತೆರೊಡ್ ಈ ಕಾವ್ಯೊ ಕೃತಿಗೊಂಜಿ ಪೊರ್ಲ ತೋರನೊ ಕಟ್ಟ್‌ದೆರ್. ಓದುನಾತ್ ಕುಸಿ ಕೊರ್ಪುನ ಆರೆ ತುಳು ಬಾಸೆದ ಸೊಗಸ್ ಇಂಚ ಉಂಡ್...

ಹಿರಿಯೆರಾಯಿನ ಶ್ರೀ ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವೆರ್ ಇರೆಮದೆಕಾಯಿದ ಲೆಕ್ಕೊನೇ ಇತ್ತೊಂದು, ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಕಜ್ಜೊನು ಒಂಜಿ ತಪಸ್ಸ್‌ದ ರೀತಿಡ್ ಇಡೆ ಬುಡಂದೆ ಮಲ್ತೊಂದು ಬತ್ತಿನಾರ್. ವಿದ್ಯೆ ಪಂಡ್‌ದ್ ಕೊರ್ಪಿ ಗುರು ಆದ್ ಇತ್ತಿನ ಆರ್. ಬಜೀ ಪಾಠ ಪಂಡ್‌ಕೊರ್ಪಿನ ಮಾಮೂಲು ಬೇಲೆಡೇ ತೃಪ್ತಿ ಪಡೆಯಂದೆ, ಜೋಕುಳೆಗ್ ಬೋಡಾಪಿ ಪದೊ, ನಾಟಕೊ, ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಇಂಚಿತ್ತಿಳೆನ್ ಬರೆದ್, ಜೋಕುಳೆಡ ಪದೊ ಪನ್ಪಾದ್, ನಾಟಕೊ ಗೊಬ್ಬಾದ್ ತನ್ನ ಮಾಸ್ತರಿಕೆದ ಕಾಲೊಡು ಜೋಕುಳೆಗ್ ಸಂತೋಸು ಕೊರಿನಾರ್, ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಸೇವೆ ಮಲ್ತಿನಾರ್. ಉದ್ಯೋಗೊ ಜೀವನೊಡ್ದು ನಿವೃತ್ತಿ ಆಂಡಲಾ, ಸಾಹಿತ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಿಗ್ ಬೆರಿಪಾಡಂದೆ, ಎಡ್ಡೆ ರೀತಿದ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಗ್ ಮನಸ್ಸ್ ಮಲ್ತಿನಾರ್.

ಕಿನ್ಯ ಪದೊಕ್ಲೆಡ್ ತೊಡಂಗ್‌ದ್ ಮಾಮಲ್ಲ ಕಾವ್ಯೊದ ಮುಟ್ಟ ಆರೆನ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಬೆನ್ನಿದ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಇತ್ತ್‌ನೆನ್ ತೂದು ಬೆಕ್ಕಸ ಆಪುಂಡು. ಮಲ್ಲ ಕಾವ್ಯೊದ ಸೃಷ್ಟಿಗ್ ಬೋಡಾಯಿನ ಪ್ರತಿಭೆ, ಶಬ್ದ ಸಂಪತ್ತ್, ಅನುಭವ, ಸಾಧನೆ, ಶ್ರೀ ಆಳ್ವೆರೆಡ ದಾರಾಳ ಉಂಡು.

◆◆ ◆◆ ◆◆

ತುಳು ಪತ್ರಿಕೆಲೆನ ತುಪ್ಪೆನ್ ಅಜಪ್ಪುನಗ ಎನ್ನ ಕಣ್ಣ್‌ಗ್ ಬೂರ್ನವು ಒಂಜಿ ಪನಿಕಬಿತೆ. ಎನ್ನ ಆಪ್ತೆ, ತುಳು ಕವಿ ಶ್ರೀ ಗಣೇಶ್‌ಪ್ರಸಾದ್ ಪಾಂಡೇಲು ಮಂದಾರ-ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಬೆಗೆಟ್ ತುಳುವೆರೆ ತುಡರ್ ಪತ್ರಿಕೆ(6-3-1993)ಡ್ ಬರೆಯಿನ ಈ ಪನಿಕಬಿತೆಡ್ ಪೊರ್ಲು ತಿರ್ಲ್ ಇಂಚ ಉಂಡು..

ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಮರ್ಲ್
ಮಂದಾರದಾರೆನ
ರಾಮಾಯಣದ ಪೊರ್ಲ್
ಆಳ್ವೆರ್ ಬರೆಯಿ ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್
ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊಡುಲ್ಲ ಮಲ್ಲ ಕರ್ಲ್
ಪತ್‌ದಾಂಡೆಂಕ್ಲೆಗ್ ಬರೆಪಿನ
ಮರ್ಲ್ ನಡು ಇರ್ಲ್

◆◆ ◆◆ ◆◆

ಕುಡೊಲ ಅಜತ್ತ್‌ದ್ ದೆಪ್ಪುನಗ ತಿಕ್ಕಡೊಂಜಿ ಓಲೆ ಮತ್ತೂರ್ದ ನೆಲ್ಯಾಡಿ ಶ್ರೀ ಅಗ್ರಾಳ ನಾರಾಯಣ ರೈಕುಲು ಕೆಲಿಂಜೆರೆಗ್ 1996ಡ್ ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಪುರಸ್ಕಾರೊ ಸಂದ್‌ನ ಕುಸಿಟ್ ಕೆಲಿಂಜೆರೆ ಪುದಾರ್ನ್ ಪುಗಾರ್ತೆದ್ ಬರೆಯಿನ ಓಲೆದ ಪೊರ್ಲ್ ಮೂಲುಂಡು.

ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವ

ಕೆ – ಕೆಸರ್ ನೀರತ್ತ್ ಒಸರ್ ನೀರೇ ಆರೆ ಪೊರ್ಲು ತೂಲೆ

ಲಿ – ಲೀಲೆಡ್ ಬಾಲಕ್ರಿಷ್ಣನೆ ಆರ್ ಪಿರಾವು ತೂಪಿನಾರತ್ತ್

ಂ – ಸೂನ್ಯೊದ ಅರ್ತೊನು ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಒಗ್ಗಾದ್ ಒಗ್ಗಾಯಿನಾರ್

ಜ – ಜನ್ಮೊ ಸಾರ್ಥಕೊ ಮಲ್ಪಿ ಮಾಮಲ್ಲ ಸಾದನೆದ ಬದ್‌ಕಾರ್ನ

ಸೀ – ಸೀತೋ ಆವಡ್ ಸೆಕೆ ಆವಡ್ ಮಾಂತೆನ್‌ಲ ಒಂಜೆಂದ್
ಉಡಲ್‌ಡ್ ಎನ್ನಿನಾರ್

ತಾ – ತಾನ್ ತಾನಾಂಡ್, ತನ್ನೊ ಉಡಲ್ ತುಳುವಾಂಡ್
ಪಂಡ್‌ದ್ ಅಪ್ಪೆ ಸೇವೆ ಮಲ್ತಿನಾರ್

ರಾ – ರಾಜೆರೆ ಕಾಲೊ ಪೋತ್‌ಂಡ್ ತುಳುರಾಜ್ಯೊ ಉಡಲ್‌ಡ್
ಮುಗುರು ತೆಲಿತೊಂದುಂಡ್

ಮ – ಮರಪ್ಪೊಲಿಯೇ ಇಂಚಿತ್ತಿ ನರಮಾನಿಗ್ ಅಕಾಡೆಮಿ ಗೌರವೊ
ಪುರಸ್ಕಾರೊ ತಿಕ್‌ನಗ

ಆ – ಆವಡ್ ಮಲ್ಲೆತ್ತ್ ನನಲಾ ಏತೋ ಕೆಲಸೊ ಬಾಕಿ ಉಂಡ್

ಳ್ವ – ಆಳೊವಾಯಿನ ದೀರ್ಗೊ ಜೀವನೊದ ಬೊಲ್ಪು ಪೊತ್ತೊಂದೇ ಉಪ್ಪಡ್.
ತೆಲಿಪಿ ತಾಟಿ ಬೊಟ್ಟುದು ತೆಲಿಪಿ ಸಂತೋಸು ಆಂಡ್.

(ಪುರಸ್ಕಾರೊದ ಕುಸಿ ಪಡೆಯಿನಾರ್)

‘ನೆಂಪು’ಗ್ ಸಂದ್‌ಂಡ್ ಕೆಲಿಂಜದ ಬೊಳ್ಪು

ಒರಿ ಆದರ್ಸೊ ಗುರು ಆಯಿನ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಸಾಲೆಡ್ 32 ಒರ್ಸೊ ಸೇವೆ ಸಂದಾದ್ 1975ಟ್ ನಿಮುರ್ತಿಯಾಯಿ ಬೊಕ್ಕ ತಿಕ್ಕುನ ತಿಂಗೊಲ್ದ ಸಂಬಲೊ ಆರೆ ಕೈ ಖರ್ಚಿಗ್ ಯಾಯಿಜಿ ಅಯಿತೊಟ್ಟು ಆರೆಗ್ ಸಂಸಾರೊದ ತಾಪತ್ರೆಲ್‌ಲಾ ಇತ್ತೊ. ಅಂಚಾದ್ ಮಸ್ತ್ ಕಸ್ಟೊಡು ದಿನೊ ಕರಿತ್‌ನಾರ್. ಕೆಲ ಸರ್ತಿ ಎನಡಲಾ ಪ್ರೀತಿಡ್ ಸಹಾಯೊ ಕೇನ್ನಲಾ ಉಂಡು, ಯಾನ್ ಕೊರ್ತಿನಲಾ ಉಂಡು, ಅವು ಆರೆನ ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ತೊಗ್.

ಪಣವುದ ತಾಪತ್ರೆಡ್ದಾದ್ ಆರ್ ಬರೆಯಿನ ಸೊನ್ಪೊ ಪಾಲ್ ಬೂಕ್‌ಲೆನ್ ಆರೆಗ್ ಬೊಳ್ಪುಗು ಕೊನಯೆರೆ ಸಾದ್ಯೊ ಆತ್‌ಜಿ. ಅಂಚಾದ್ ಆರೆ ಅಚ್ಚಾವಂದೆ ಕೈಬರವುಡೇ ಇತ್ತ್‌ನ ಗೆರಂತೊಲೆಡ್ ಆರೆನ ತುಳು ಮಹಾಕಾವ್ಯೊ “ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ’, ಕಬಿತೆಲೆ ಗೊಂಚಿಲ್ ‘ಸಿವಸುಂದರ ಸತ್ಯೊ’ ಜೋಕುಲೆ ಕಬಿತೆಲು, ಗದ್ಯೊ ಲೇಖನೊ, ಹಾಸ್ಯೊ ಕತೆಕುಲೆ ಗೊಂಚಿಲ್ ‘ತೊಡುಂಬೆ, ಕತೆತ ಗೊಂಚಿಲ್’ ಮಾಬಾರತೊಡು ಯಾನ್ ಮೆಚ್ಚಿನಕ್‌ಲಿರ್ವೆರ್, ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಪ್ರಸಂಗೊಲು, ತುಳುಕತೆ ಪೆಜ್ಜೆರೆ ತಿಕ್ಕಿನ ಪುರುಬಾಲೆ ಕೃತಿಕುಲೆನ್ ಮಾತೊ ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಅಕಾಡೆಮಿ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಲೆ ಸಂಗ್ರಾಹೊಗ್ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ದಾನೊ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್.

ಆರೆಗ್ ಯಾನ್ ದುಡ್ಡು ಮಲ್ಪೊಡು, ಆಸ್ತಿ-ಬದ್‌ಕ್ ಮಲ್ತ್ ಪಾಡ್ದ್ ಯಾನೊರಿ ದಿಂಜ ಸುಕೊ ಪಡೆವೊನೊಡು ಪನ್ಪಿ ದುರಾಸೆಲು ಇಜ್ಜಂಡ್. ಸಾಹಿತ್ಯೊದ ಕಳೊಟು ಸುಮಾರ್ ಅಜಿಪ್ಪೊ ಒರ್ಸೊ ಬೆನ್ನಿ ಬೇಲೆ ಮಲ್ತ್‌ದ್ ತನ್ನೊ ಬದ್‌ಕ್‌ನ್ ತರೆತ್‌ದೆರ್. ಆರೆಗ್ ಯಾನ್ ಬರೆಯಿನ ಕೃತಿಕುಲು ಅಚ್ಚಾಯಿಜತ್ತೊ ಪಂಡ್ದ್ ಬೇಜಾರೋ ಮಲ್ತೊಂದು ಬರೆಪುನೆನ್ ಬುಡ್ದ್ ಬುಡ್‌ನಾರ್ ಅತ್ತ್. ಬರೆಯಿನವು ಅಚ್ಚಾವಡ್ ಅತ್ತ್‌ಂಡ ಅವು ಅಂಚನೆ ಉಪ್ಪಡ್ ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಸೇವೆ ಮಲ್ಪುನವು ಸರಸ್ವತಿನ ಪೂಜೆಂದ್ ಪನ್ಪಿ ಗೌರವೊ ಬಾವನೆಡ್ ಆರ್ ಕೆಲಸ ಮಲ್ತೊಂದು ಪೋಯೆರ್. ಯಾನೊರಿ ಮಲ್ಲ ಕವಿ, ದಿಂಜೊ ಬರೆಯಿನಾಯೆ ಪನ್ಪಿ ಅಹಂಬಾವೊ ಇಜ್ಜಂದಿ ಬಜೀ ಸರಳ ನರಮಾನಿ ಆಯಿನ ಆರ್. ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಅಕೇರಿ ಉಸುಲುಉಪ್ಪುನಡೆ ಮುಟ್ಟೊಲಾ ಬರೆಪುನೆಟೇ ಕಾಲೊ ಕರಿತ್‌ನಾರ್

ಮೇರೆನ ಅಕೇರಿದ ಕನ್ನಡೊ ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಕೃತಿ, ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಂಗಮ 'ಸ್ವರ್ಣ ಕರ್ನಾಟಕ 2006' ಉಂದೆತ ಸವಿನೆಂಪುಗಾದ್ ಬರೆಯಿನವು. ಈ ಕೋಪೆಡ್ ಸ್ವರ್ಣ ರಾಮಾಯಣ ಕಾವ್ಯೊ, ಭೂಜಾತೆಯು ಭೂಮಾತೆಯ ಮಡಿಲಲ್ಲಿ" ಬೊಕ್ಕ "ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬಾಲಲೀಲೆ" ಪನ್ಪಿ ರಡ್ಡ್ ನಾಟಕೊ ರಚನೆ ಮಲ್ತಿನವು ಉಲ್ಲೊ, ಬಾರೀ ಒಂಜಿ ದುಕ್ಕೊದ ಇಚಾರೊ ಪಂಡೊ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬಾಲಲೀಲೆ ನಾಟಕೊ ರಚನೆ ಅರ್ದೊಡೇ ಒರಿದ್ ಪೋಯಿನವು.

ಸುಮಾರ್ ಒರುಂಬೊ ದಸಕೊ ಒರ್ಸೊ ಕೈತಲ್ ತನ್ನೊ ಸರಳ, ನಿಸ್ವಾರ್ಥ ಸಾರ್ಥಕೊ ಬದ್‌ಕ್ ಮಲ್ತ್‌ನಂಚಿನ ಕೆಲಿಂಜದಾರ್ ಈ ಶತಮಾನೊದ ಒರಿ 'ಮಹಾ ಪುರುಸೆ.' ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಲೋಕೊನು ಆಳ್ದ್‌ನ 'ಸೀತಾರಾಮೆ' ಆರೆನ ಸ್ವಂತೊ ಬದ್‌ಕ್‌ಡ್ ಬಗ್ಗಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ನಿಷ್ಠೆಲೆನ್ ಪಾಲಿಸವೊಂದು ತುಳ್‌ನಾಡ್‌ದ ಬಾಸೆ, ಸಂಸ್ಕೃತಿದ ಮಿತ್ತ್ ಎಡೇನ ಪ್ರೀತಿ ದೀದ್ ಒರಿಪಾವೊಂದು ಬಾಸೆದ ಬುಲೆಚ್ಚಿಲ್ ಮಲ್ತ್‌ದೆರ್.

ಕೆಲಿಂಜೆರ್ 87 ವರ್ಸೊ ಪಿರಾಯೊ ಮುಟ್ಟ ಎಡ್ಡೆ ಆರಗ್ಯೊಡೇ ಬದ್‌ಕ್‌ನಾರ್. ಒವ್ವೇ ಕಾಯಿಲೆ ಬತ್ತ್‌ದ್ ಪಜೆ ಪತ್ತ್‌ನಾರತ್ತ್, ಅಂಚಿನ ಭೀಮ ಕಾಯೊದ ಮಲ್ಲ ನರಮಾನಿ 2007ನೇ ಜನವರಿ 24ನೇ ಬುದಾರೊದಾನಿ ತನ್ನೊ ಸರೀರಡ್ದ್ ಜೀವೊನ್ ಕಳೆವೊಂಡೆರ್. ಕೆಲವು ಪೊರ್ತ್‌ಲೆಗ್ ದುಂಬ್ ತನ್ನೊ ಜೋಕುಲೆಡ ಲೆತ್ತ್ ಪಂಡೆರ್‌ಗೆ "ಕಾಳಿಕಾಂಬ ಎನನ್ ಲೆಪ್ಪುವಲ್ ಯಾನ್ ಪೋಪೆ". ಆನಿ ಒಂತೆ ಜಾಸ್ತಿ ಲವಲವಿಕೆಡ್ ಇತ್ತಿನ ಕೆಲಿಂಜೆರ್ ಕುಟುಮೊದ ಮಾತ ಸದಸ್ಯೆರೆನ್‌ಲಾ ನೆಂಪು ಮಲ್ತೊಂಡೆರ್‌ಗೆ. ಆರೆ ಬದ್‌ಕ್‌ದ ಅಂತ್ಯೊದ ದಿನೊತ ಬಗೆಟ್‌ಲಾ ಆರೆಗ್ ಸ್ಪಸ್ಟೊ ತಿಳುವಳಿಕೆ ಇತ್ತ್‌ಂಡ್.

ತುಳುತ ಒಂಜಿ ಮಲ್ಲ ತುಪ್ಪೆ ಕಾಲನ ರಾಪಾಟಿಗೆಡ್ ದರ್ತ್ ಪೋದು ಮಣ್ಣ್‌ದುಲಯಿ ಸೇರ್ದ್ ಮಾಯಿಕೊ ಆಂಡ್. ಆರ್ ತುಳು ಮಣ್ಣ್‌ಡ್ ಪುಟ್ಟುದು ಮಣ್ಣ್‌ಗೇ ಸೇರ್‌ಂಡಲಾ ಆರೆ ಬರವು, ಪಾತೆರೊ, ತತ್ವೊಲು ಮಾತೊ ಜೀವೊಡುಂಡ್. ಪುರಾಣ ಪುರುಸೆ 'ಸೀತಾರಾಮನ' ಆದರ್ಶ ತಾದಿಡೆ ನಡತಿನ ಆರೆ ಗೇನೊ ನಮ್ಮೆದುರು ಸಾಸಿತೊವಾದುಂಡ್. ಆರೆನ ಕೈ ಬರವುದ ಕೃತಿಕ್‌ಲೆಗ್ ಜೀವೊ ಕೊರ್ಪಿನ ಕೆಲಸೊ ತುಳುವಪ್ಪೆನ ಜೋಕ್ಲಾಯಿನ ನಂಕ್ ಪೂರಾ ಸೇರ್ದ್‌ಂಡ್.

❖❖❖

ಕೆಲಿಂಜ ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವರೆ ಕುಟುಮೊದ ಸಂತತಿ

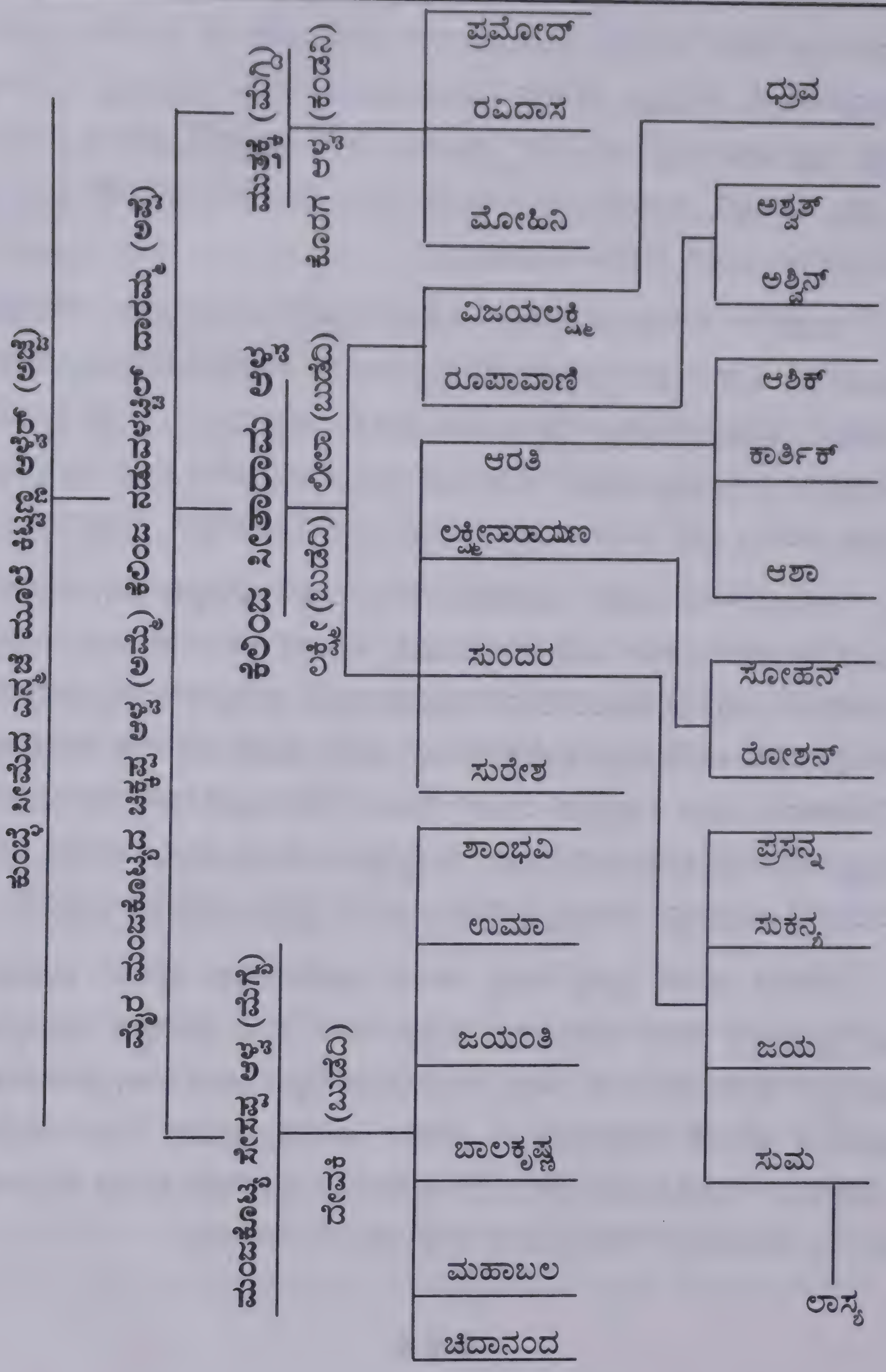

ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಕೈ ಬರವು

॥ ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಸೂತ್ರೊ ॥

ಕವಿನ ಕಲ್ಪನದ ಪರತ್ ಪೊಸತ್ತ್ ಬೆರ್ಸೆರಿದ್
ಸ್ವರ್ಗೊ ಎಂಚಿನ ಉಂಡು ಬಾಳ್ವೊನ್ನ ಜೀವೊ.
ಪರತ್ತಾಂಡ ಪೊಸತ್ತಾಂಡ ಬಲ್ಲಾಂಡಲಾ ಮನಸ್
ತಲ್ಪಿನು ಮಲ್ತ್ಂಡನೆ ಅವು ಮಲ್ಲ ಕಲ್ಪೊ.

॥ -೧- ॥

ಕವಿತೆಲಿದ್ ಬಾಳ್ವೊ ಸುದ್ದೊಡು ಬಿಂಚಿನೆಡ್ಡೆಗ್ ನಾಯೊ
ಓದುವಾನಗ ಮನಸ್‌ಗಾನಂದೊ ಕಡೆದ್
ಜೀವನೊಡು ಉಂಡಾಯಿ ತೊಡಕ್ ತ್ರಾಂಡರೆ ನೊರೊ ಕಲಿ
ಮರಪುವುನವಿಡೆದ್ ಗುಣೊ ಸಾಹಿತ್ಯೊಗುಂಡು.

॥ -೨- ॥

ಸೊಂತ್ರೊ ದನು ಬಹ್ವೊ ಕಡಲ ಮುತ್ತು ಪತ್ತೊನಿ ಬಾಡೊ.
ತಿಕ್ಕುವಾನಗ ರಸಿಕ ತ್ರಿನಲೀನ್ನೆ ಮಾಲೆ.
ತನ್ನನಲ ಮುಚ್ಚೊಂಡನೆ ಅನ್ಯೆರೆನ ತಟ್ಟನೆನಿ
ಅತ್ತ್ಂಡೆ ಕಾವ್ಯೊ ಮಲ್ಪೊ ಎಂಚಿನವು ಪನ್ಲೆ.

॥ -೩- ॥

ಸ್ವಾತಂತ್ರೊ ಉಂಡುಂಡು ಸಾದಿನ್ನೆ ತಪ್ಪುನ
ಬಾನೆ ಕವಿ ಸವಿ ಕೃಪೊನೆ ಅತ್ತ್ ಪರಿಮತ್ತ್
ಪತ್ತ್ ಜನೊ ನಡತ್‌ಲಿಕೊ ನಡತೊನುನ ಕ್ರಮೊ ಬಾಳ್ದು
ಪತ್ತನವಿ ತಂದೆಲ್ ಕಲುಡೆರಿನ ಸುಖೊ.

॥ -೪- ॥

ಸಾಹಿತ್ಯೊ ಪೇರ್ಕಡಲ್ ತುಳ್ಪುವಗ ಪುಟ್ಟೊನವಿ
ಅಮುತೊರದಾನಂದೊನೆ ಮನಸ್‌ಗೆಡ್ಡೆ.
ಸಾಹಿತ್ಯ ಸುಮನಸೆರ್ ಮುಕ್ಕ ಮುಕ್ಕದ್ ಪದನ
ಬೂವಿಂಯೆ ನಿಜೊ ಸೊಗೊರ್ ಪನ್ಡ ಬರ್ಕೆಯೆರೊ?

॥ -೫- ॥

ಸಾರಜಿನ ದಲ್ಲಿ ಬರ್ನ್ ಬರೆಯಿನ,
ಆದಿ ಪಲ್ಲೊನ್ನೆ ಪೂರ್ತಿ ಆಯಿಜ್ಜಿ,
ನಾಲ್ ಸಂದಿದ್ ಬಂಜೊನ ನಾದಿತ್ತ್ ಮುತ್ತ್‌ಡೆಲ್ ಪದೊ॥
ಬಾಮಿನಿ ತುಳು ಷಟ್ಪದಿದ್ ನಿಜೊ -।
ಜಾ ಕುಮಾರವ್ಯಾಸ ಭಾರತೊ -।
ದಾದನೊಡು ಬುಕ್ಕಿನ್ನ ಜಿಂತನೆ ದೋಸ್ ಬರೆಯಿನೆನಿ॥

— ಎಸ್. ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವ
ಕೆಲಿಂಜ.

ಕೆಲಿಂಜದಾರೆ ಕೃತಿಕುಲು

1. ತುಳು ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ(ಮಹಾಕಾವ್ಯ) ಸಂಚಿಕೆ –1 ಆದಿಪರ್ವೊ
2. ತುಳು ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ " ಸಂಚಿಕೆ –2 ಸಭಾಪರ್ವೊ
3. ತುಳು ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ " ಸಂಚಿಕೆ –3 ಅರಣ್ಯ ಪರ್ವೊ
4. ತುಳು ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ " ಸಂಚಿಕೆ –4 ವಿರಾಟ ಪರ್ವೊ
5. ತುಳು ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ " ಸಂಚಿಕೆ –5 ಉದ್ಯೋಗ ಪರ್ವೊ
6. ತುಳು ಕೆಲಿಂಜ ಬಾರತೊ " ಸಂಚಿಕೆ –6 ಕುರುಕಂಡೊ ಜಾಗೆದ ಲಡಾಯಿ
   (ಅ) ಬೀಸ್ಮ ಪರ್ವೊ ಆ) ದ್ರೋಣ ಪರ್ವೊ, ಇ) ಕರ್ಣ ಪರ್ವೊ,
   ಈ) ಶಲ್ಯ ಪರ್ವೊ ಉ) ಗದಾಪರ್ವೊ)
7. ಸಿವಸುಂದರ ಸತ್ಯೊ
   ಅ) ತುಳು ಬಾಸೆದ ತುಂಡು ಪದೊಕುಲು (ಕವನ ಸಂಕಲನ)
   ಆ) ಬಾಸೆದ ಪಗತೆ (ಅನುವಾದ ಕವನ ಸಂಕಲನ)
8. ತೊಡುಂಬೆ
   ಅ) ಜೋಕುಲೆಪದೊ (ಶಿಶು ಕವನ ಸಂಕಲನ)
   ಆ) ತುಳುವೆರೆ ಆಚಾರೊಲು (ಲೇಖನ ಸಂಕಲನ)
   ಇ) ಆಟೊ–ಕೂಟೊ (ಲೇಖನ ಸಂಕಲನ)
   ಈ) ತೆಲಿಕೆದ ಕತೆಕುಲು (ಹಾಸ್ಯಕಥಾ ಸಂಕಲನ)
9. ಮಾಬಾರತೊಡು ಯಾನ್ ಮೆಚ್ಚಿನಕ್ಲೆರ್ವೆರ್
   ಅ) ಮಾರಾಣಿ ಸತ್ಯವತಿ (ಕತೆ)
   ಆ) ಧರ್ಮಿಸ್ಟೆ ಕರ್ಣೆ (ಕತೆ) (ಲಲಿತರಗಳೆ)

ತುಳು ಯಕ್ಷಗಾನೊ ಪ್ರಸಂಗೊಲು

1. ಪಾದುಕೆದ ಪಟ್ಟಾಭಿಸೇಕೊ 2. ಶ್ರೀರಾಮನ ರಾಜ್ಯೋತ್ಯಾಗೊ
3. ವೀರಾಂಜನೇಯೆ 4. ವಿಭೀಷನ ನೀತಿ
5. ಅತಿಕಾಯೋ ಮೋಕ್ಷೊ 6. ಉತ್ತರನ ಪೌರುಸೊ
7. ಅಂಬೆನ ಅರ್ಗಂಟ್ 8. ರಾವಣ ವದೆ.
9. ಕೈಗೂಡ್ದ್‌ನ ಬೀಸ್ಮನ ಸಪತೊ 9. ಏಕಿನಿ ಕರ್ಣೆ 11. ಧರ್ಮಯುದ್ಧೊ

ತುಳು ನಾಟಕ ರಚನೆಲು

1. ಏಕಲವ್ಯೆ 2. ಪಾರ್ತೆಸಾರತಿ 3. ಕೋಟಿ ಚೆನ್ನಯೆ.
4. ರಾಣಿ ಅಬ್ಬಕ್ಕೊ 5. ದುಸ್ಯಂತೆ ಸಕುಂತಲೆ 6. ಕೌರವೆ
7. ಕೃಷ್ಣ ಸಂದಾನೊ 8. ಮಯೂರ ಧ್ವಜೊ 9. ಹರಿಸ್ಚಂದ್ರೆ
10. ಬಗ್ತೆ ಸುದನ್ವೆ

ತುಳು ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಕುಲು

1. ಚಂದ್ರಹಾಸ ಚರಿತ್ರೆ (ಲಲಿತ ರಗಳೆ) 2. ಬಾಲೆ ಬಾಮ ಕುಮಾರೆ (ಲಲಿತ ರಗಳೆ)
3. ತುಳುವೆರೆ ಕುಸಾಲ್ 4. ರಾಮಾಯಣೊ (ಎನ್ಪೊ ಗೆರೆತ ಕಾವ್ಯೊ)
5. ಅರಸುಕಿರೀಟೊ (ಅನುವಾದ ಕಾವ್ಯೊ) 6. ಸೊಹ್ರಾಬ್–ರುಸ್ತುಮ್ (ಅನುವಾದ ಕಾವ್ಯೊ)
7. ಸನಿರಾಯನ ಕಾರ್ಬಾರ್ (ನಳದಮಯಂತಿ ಕತೆ)
8. ಪೆಜ್ಜೆರೆ ತಿಕ್ಕಿನ ಪುರುಬಾಲೆ (ಸಕುಂತಲೆ) 9. ಚಂದ್ರಾಸ ಕತೆ (ಲಲಿತ ರಗಳೆ)

ತುಳು ಕಾದಂಬರಿ

1. ರುಣೊ ಸಂದಾಯೊ
(ಈ ಕೃತಿಕುಲು ಮಾತೊ ಅಚ್ಚಾವಂದಿನವು)

ಅಚ್ಚಾಯಿ ತುಳು ಕೃತಿಕುಲು

1. ಗೀತೆದ ತಿರ್ಲ್	ಕಾವ್ಯ	1981
2. ಮಹಾವೀರ ವಾಣಿ	ಕಾವ್ಯ	1984
3. ಕೆಲಿಂಜ ಶ್ರೀ ಉಳ್ಳಾಲ್ದಿ ಬಗ್ತಿ ಸಾರೊ		1991
4. ತುಳು ಹರಿಸ್ಚಂದ್ರ	ಕಾವ್ಯ	1994
5. ಭೂಮಿ ಪುತ್ರೆ ಬಲಿಯೇಂದ್ರೆ	(ಲಲಿತ ರಗಳೆ)	1997

ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಕನ್ನಡೊ ಕೃತಿಕುಲು

ಕಾವ್ಯ ಕೃತಿಕುಳು (ತುಂಡು ಕಾವ್ಯ)

1. ಬಲ್ಲಿದರ ಒಳ್ನುಡಿ 2. ಮಾತೆಯರಿಗೊಂದು ಕಿವಿಮಾತು
3. ಪುಸ್ತಕ 4. ಸ್ವರ್ಣ ರಾಮಾಯಣ

ಕನ್ನಡೊ ನಾಟಕ ಕೃತಿಕುಲು

1. ಕುಶಲವ ಕಾಳಗ 2. ಭಸ್ಮಾಸುರ ಮೋಹಿನಿ
3. ದೇವುಪೂಂಜ ಪ್ರತಾಪ 4. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಲೀಲೆ
5. ಭೂಜಾತೆಯು ಭೂಮಾತೆಯ ಮಡಿಲಿಗೆ 6. ಕಂಸವಧೆ
7. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಬಾಲ ಲೀಲೆ.

ಕೆಲಿಂಜೆರೆ ಸೂಸ್ಮೊ ಇವರೊ

ಪುದರ್	: ಎನ್. ಸೀತಾರಾಮ ಆಳ್ವ ಕೆಲಿಂಜ
ಪುಟ್ಟ್ ದಿನೊ	: 04-03-1920 ಬದ್‌ಕ್ ಅಂತ್ಯೊ : 24-1-2007
ಪುಟ್ಟಿನ ಜಾಗ್	: ಕಾಸರಗೋಡು ಜಿಲ್ಲೆದ ಕುಂಬಳೆ ಸೀಮೆದ ಮೈರ. ಮಂಜಕೊಟ್ಯ ಇಲ್ಲ್
ಇಲ್ಲ್‌ದ ಪತ್ತೆ	: 'ಶಾರದಾ ನಿಲಯ', ನಡುವಲಚ್ಚಿಲ್, ಕೆಲಿಂಜ, ಅಂಚೆ: ವೀರಕಂಬ, ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾಲೂಕು
ಅಮ್ಮೆರೆ ಪುದರ್	: ಮಂಜಕೊಟ್ಯ ಮೈರ ಚಿಕ್ಕಪ್ಪ ಆಳ್ವ
ಅಪ್ಪೆ:	ಕೆಲಿಂಜ ನಡುವಲಚ್ಚಿಲ್ ದಾರಮ್ಮ
ಬರವು	: ಎನ್ಮನೇ ಮುಟ್ಟ
ಕಲ್ತ್‌ನ ಸಾಲೆ	: ಮುಂಡಿತ್ತಡ್ಕ ಶ್ರೀ ಮಂಜಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಸಾಲೆ ಕಾಸರಗೋಡು ಸರಕಾರಿ ಮಾದರಿ ಹಿರಿಯ ಪ್ರಾಥಮಿಕ ಸಾಲೆ ವಿಟ್ಲ, ಬಂಟ್ವಾಳ
ಮಾಸ್ಟ್ರೆ ತರಬೇತಿ	: ಮಾಸ್ಟ್ರನಕ್‌ಲೆ ತರಬೇತಿ ಸಾಲೆ, ಕುಡ್ಲ
ಮಾಸ್ಟ್ರೆ ಬೇಲೆ	: 1943 ಸಾಲೆಡ್ದ್ ನಿಮುರ್ತಿ : 1975
ಬೇಲೆ ಮಲ್ತ್‌ನ ಸಾಲೆ	: ಮುಂಡಿತ್ತಡ್ಕ ಶ್ರೀ ಮಂಜಯ್ಯ ಸ್ಮಾರಕ ಸಾಲೆ, ಕುಂಬ್ಳೆ-ಕಾಸರಗೋಡು ಏಲ್ಕಾನ ಜಿ.ಎಚ್.ಎಸ್. ಸ್ಕೂಲ್, ಕುಂಬ್ಳೆ-ಕಾಸರಗೋಡು ಶೇಣಿ ಶಾರದಾಂಬಾ ಸ್ಕೂಲ್, ಕುಂಬ್ಳೆ-ಕಾಸರಗೋಡು ಒಕ್ಕೆತ್ತೂರು ಪಂಚಾಯತ್ ಸಾಲೆ, ವಿಟ್ಲ, ಬಂಟ್ವಾಳ
ಮದಿಮೆ	: 1950
ಬುಡೆದಿ ಪುದರ್	: ಸಿರಿಮತಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಸಿರಿಮತಿ ಲೀಲಾ ಟೀಚರ್ (2ನೇ ಬುಡೆದಿ)
ಜೋಕುಲು	: 3 ಆಣ್, 3 ಪೊಣ್ಣ್
ಹವ್ಯಾಸೊ	: ಸಾಹಿತ್ಯೊ, ಯಕ್ಷಗಾನೊ, ನಾಟಕ ರಚನೆ, ಅರ್ಥೊಗಾರಿಕೆ, ಕಾವ್ಯ ವಾಚನ, ಸಂಘಟನೆ
ಉದ್ಯೋಗ	: ಮಾಸ್ಟ್ರೆ ಬೇಲೆ, ಬೆನ್ನಿ
ಬಿರ್ದ್‌ಲು	: ಗೀತಾಚಾರ್ಯೆ, ತುಳು ಬಾಸೆದ ವ್ಯಾಸೆ, ತುಳು ಭಾಮಿನಿ ಸರದಾರೆ, ತುಳು-ಕನ್ನಡ ಸೇತುಬಂಧ ಕವಿ

ಬೇಲೆ ಮಲ್ತ್‌ನ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಲು :

ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರ್	– ಕೆಲಿಂಜ ಶಾಲಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸಮಿತಿ	(ಅಂದಾಜ)	– 1950
ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರ್,	– ತುಳು – ಕೂಟೊ ಪುತ್ತೂರು		– 1989
ಗೌರವಾಧ್ಯಕ್ಷೆರ್	– ತುಳು ಕೂಟೊ ಪುತ್ತೂರು		– 1990
ಅಧ್ಯಕ್ಷೆರ್	– ಕೆಲಿಂಜ ವಿಶ್ವಹಿಂದೂ ಪರಿಷತ್		– 1991
ಸದಸ್ಯೆರ್	– ತುಳುವೆರೆಂಕುಲು ಕುಡಲ, ಕುಡ್ಲ	(ಅಂದಾಜ)	– 1992
ಗೌರವಾಧ್ಯಕ್ಷೆರ್	– ತುಳು ಕೂಟೊ ಇಟ್ಟೆಲ್		– 1993
ನಿರ್ದೇಶಕೆರ್	– ತುಳುವೆರೆ ತುಡರ್, ತುಳು ಪತ್ರಿಕೆ, ಕುಡ್ಲ		– 1993
ಸದಸ್ಯೆರ್	– ಅಖಿಲ ಭಾರತ ತುಳು ಒಕ್ಕೂಟ, ಕುಡ್ಲ	(ಅಂದಾಜ)	–1994
ಗೌರವ ಸಲಹೆಗಾರೆರ್	– ಬಂಟ್ವಾಳ ತಾ. ತುಳು ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ ಇಟ್ಟೆಲ್		– 1997
ನಾಮ ನಿರ್ದೇಶನ ಸದಸ್ಯೆರ್	– ಕೆಲಿಂಜ ಜಿ.ಪ.ಹಿ.ಪ್ರಾ.ಸಾಲೆ		– 2003

ಆರೇ ಬರೆಯಿ 'ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಕಾವ್ಯೊ' ಬೂಕು ಬುಡುಗಡೆ ಲೇಸ್‌ಡ್.

1995ಟ್ ಇಟ್ಟೆಲ್ದ ಬಿಸು ಪರ್ಬೊಡು ಕೆಲಿಂಜೆರ್ನ ಮದಿಪು

2000ಡ್ ತುಳು ಅಕಾಡೆಮಿದ ಇಟ್ಟೆಲ್ದ ಕಬಿಗೋಷ್ಠಿಡ್

ಕಲ್ಲಡ್ಕಡ್ ಬಂಟ್ವಾಳ ತುಳು ಪರಿಷತ್ ನಡಪಾಯಿ 'ಆಟಿದ ಆಯನೊ' ಉದಿಪು